

ת"פ 1892/09/13 - מדינת ישראל נגד מוחמד אדעיס

בית משפט השלום בירושלים

ת"פ 1892-09-13 מדינת ישראל נ' אדעיס
בפני כבוד השופט ד"ר אוהד גורדון

בעניין: מדינת ישראל על-ידי אגף המכס והמע"מ -
עו"ד ע' עפרת ויינשטיין

המאשימה

נגד

מוחמד אדעיס על-ידי עורכי הדין מ' פרידמן
ומ' מילר

הנאשם

הכרעת דין

כתב האישום והתנהלות ההליך

1. כתב האישום (בנוסחו המתוקן מיום 7.4.14) מייחס לנאשם 90 עבירות של הוצאת חשבוניות מס מבלי שהיה זכאי לעשות כן, לפי סעיף 117(א)(5) לחוק מס ערך מוסף, תשל"ו-1976 (להלן: "חוק מע"מ") וכן עבירה של פעולה במטרה שאחר יתחמק מתשלום מס בנסיבות מחמירות (שבגרימה להשתמטות מתשלום מס בסכום העולה על כפל הקנס בסעיף 61(א)(4) לחוק העונשין, תשל"ז-1977) - עבירה לפי סעיפים 117(ב1) ו-117(ב2)(3) לחוק מע"מ.

2. כפי הנטען בכתב האישום, בשנים 2010-2012 ביצע הנאשם עבודות פיתוח, תשתית ואספקת חומרים. ללקוחותיו הוציא חשבוניות מס של חברות שלא ביצעו את העבודות, למרות שלא היה זכאי להוציא חשבוניות אלה ובמטרה להביא לכך שלקוחותיו יתחמקו משתלום מס ערך מוסף (להלן: "מע"מ"). באופן זה הוציא הנאשם בתקופה האמורה חשבוניות מס על שם החברות "ב.ע. לבנין בע"מ", "מ.פ. עץ ובנין בע"מ", "מיזורי בע"מ" ו"ל.ר. אופק" (להלן ולשם היעול יכונן חברות אלה "ב.ע. לבנין", "מ.פ. עץ", "מיזורי" ו"ל.ר. אופק", ויחד יכונן "החברות" או "החברות-המנפיקות"). את החשבוניות הוציא הנאשם ללקוחותיו בשם "גינן והשקיה תקוע" (להלן: "גינן והשקיה"), "החברה לפיתוח הר חברון", "החברה לפיתוח קרית ארבע", "טיולי נעמה בע"מ" (להלן: "טיולי נעמה") ו"לישטו" (חברות אלה יכונן ויחדיו "הלקוחות" או "החברות-הלקוחות"). באופן זה הוציא הנאשם תשעים חשבוניות, בסכום עסקאות כולל של ₪ 6,743,694 מתוכו סכום מס ערך מוסף (להלן: "מע"מ") של ₪ 932,863, לפי הפירוט המופיע בטבלה שבכתב האישום.

3. הליך זה מתנהל מאז 3.9.13 והתקיימו בו עשרות ישיבות, לרבות ישיבות רבות שנועדו לשמיעת הוכחות אך בפועל לא נוצלו (במלואן או בחלקן) למטרה זו. זאת, בעיקר, מטעמים אשר נעוצים בהתנהלות ההגנה.

בפועל הובאו ראיות בישיבות מן הימים 20.11.16, 20.2.17, 23.2.17, 26.2.17, 1.3.17 ו-6.4.17, שאף הן לא נוצלו באופן מלא וזאת מאותם טעמים.

גדר המחלוקת

4. גרסתו של הנאשם, כך בתמצית, היא כי החשבוניות מושא האישום הן אותנטיות. זאת, משום שהוא ביצע את העבודות הרשומות בהן כשכיר בחברות-המנפיקות, פעל מטעם בעליהן וברשותם, ולא נטל לעצמו את הכספים ששולמו תמורת החשבוניות הנדונות אלא העבירו לבעלים. הצגה זו של הגרסה כפופה לפירוט שיובא בהמשך ואשר מציג גרסה בלתי אחידה, רוויה בפערים ונעדרת תימוכין מהימנים.

5. מנגד, הציגה המאשימה ראיות המפריכות את גרסת הנאשם ומבססות את העובדות המפורטות בכתב האישום. זאת, בהמשך. בסייגים שיפורטו

ראיות התביעה

אחמד אזג'יר - בעליה של חברת "מ.פ. עץ"

6. עדותו של עד זה (להלן: "אזג'יר") לוותה בחשש בולט מצדו של העד. אזג'יר העיד פעמיים וזאת משום שההגנה ביקשה, בשלב מתקדם של המשפט, לזמנו בשנית. בפתח עדותו ביקש העד לומר דברים, וכשאפשרתי זאת מסר כי איום שלא להעיד נגד הנאשם "אם אני מעיד נגדו אני מקבל כדור". העד לא התנהל בצורה מתריסה אלא שיתף באופן גלוי בחששותיו, וגם כאשר ביקשתיו לנסות ולמסור דברים למרות החשש נותר בשלו, ומסר כי הוא מקבל איומים טלפוניים הן לא להעיד נגד הנאשם והן מצדם של אחרים המסוכסכים עם הנאשם, המעוניינים כי יעיד. העד מסר שמותיהם של שניים, מוחמד ואוסמה ג'בור שהראשון הוא לדבריו חברו של הנאשם ואשר איימו עליו לבל ימסור הודעה במשטרה אחרת יפלילו אותו בעבירה, ובהמשך איימו לבל יעיד בבית המשפט אחרת יירו בראשו. העד תיאר כי האיומים נגדו המשיכו למרות שהחליף את מספר הטלפון שלו ומסר שהגיש בגינם תלונה. עוד תיאר אירועים בהם הותקף פיזית וכי שלחו אליו גם "אחד ממשפחת אלג'עברי". העד נשאל מדוע הוא סבור כי האיומים קשורים לנאשם והשיב כי הדבר עלה מלשון האיום שנגעה לעדות נגד הנאשם, וכי הנאשם עצמו איים עליו בשלב החקירה לבל ימסור גרסה, בשיחת טלפון אליה אתייחס בהמשך (פ/71-פ/75).

7. דבריו של אזג'יר בדבר חששו להעיד אמינים עלי. הם הוצגו בצורה ישירה וכנה, ונתמכו בחזותו של העד ובטון הדיבור שלו. חרדתו ניכרה עליו עת מסר את הדברים.

תמיכה נוספת בנושא זה מצויה בשניים: החוקר אלי עמון מסר, ותיעד זאת בזמן אמת במזכר ת/18, כי בזמן החקירה דיווח לו אזג'יר, פעמיים, שקיבל שיחות ממוחמד ג'בור חברו של הנאשם בהן איום שלא להגיע לחקירת מע"מ בנוגע לנאשם, ואף מסר את מספר הטלפון ממנו התקשר ג'בור (ת/18). אזג'יר מסר דברים דומים בנוגע לחוקר עמון הגם שטען שדובר בשיחות עם הנאשם (פ/73 ש' 19, פ/75 ש' 1 ואילך). בנוסף, הנאשם עצמו לא הכחיש כי שוחח עם אזג'יר בעת החקירה אך טען שלא דובר באיומים וכן כי "יש לי הקלטות שלו" (פ/75 ש' 11). הקלטות מעין אלה לא הומצאו מעולם בידי הנאשם לבית המשפט כדי לסתור את טענות העד. כפי שנראה בהמשך, לא דובר בהזדמנות היחידה בה "הכריז" הנאשם שברשותו ראיות אך לא הציגן לבית המשפט. עוד לא הוצג מענה לשאלה מדוע יקליט הנאשם, בעיצומה של חקירה המתנהלת נגדו, את אחד מעדי התביעה נגדו.

טענתו של אזג'יר אודות חששו להעיד נתמכת גם במזכרו של החוקר כהן, ת/11, לפיו ביום 15.11.16 בו מסר

החוקר לאזגייר הזמנה לעדות, השיב אזגייר "שהוא מפחד להעיד נגד אדעים וקיבל איומים על חייו בשל כך. הוא אמר שכבר סיפר לנו על כך בזמן החקירה ואף הגיש תלונה במשטרת ישראל". הדברים קבילים בנוגע לעצם ביטוי הפחד של העד בפני החוקר, וכן לבחינת אמינות הטענות הדומות שהציג העד בבית המשפט. לטעמי, הם קבילים גם לתוכן הדברים וזאת משהמזכר הוצג בפני העד שהגיב, בלשון ובהתנהגות, באופן המאמץ את האמור במזכר (פ/72).

8. נוכח דברים אלה והימנעותו מלהעיד בצורה מלאה אישרתי, לבקשת ההגנה, את הגשת אמרותיו של אזגייר לפי סעיף 10א(ב) לפקודת הראיות. בהמשך אסקור את הודעותיו, אך יש לציין כי לאחר שאלה הוגשו וכאשר הפניתי לעד שאלות, הוא השיב לשאלותיי ובהמשך גם לשאלות שהציג לו הנאשם.

9. מכאן לניתוח עדותו של אזגייר. דובר בעדות שאינה נקיה מקושי, בעיקר בשים לב למצג של אזגייר בבית המשפט לפיו כל העבודה שביצע באמצעות "מ.פ. עץ" הייתה תקינה. ועם זאת, בית המשפט מופקד על בירור האמת ובמסגרת זו חובתו "לברור את הבר מן התבן" ובמידת הצורך לקבל חלקים מסוימים בעדות ולדחות חלקים אחרים (ע"פ 900/11 עטאללה נ' מדינת ישראל (7.2.11), פס' 8 והפסיקה הנזכרת שם). מוקד המחלוקת בהליך זה הינו בשאלה האם החשבוניות מושא האישום הן אותנטיות. בנושא זה עלה מעדותו של אזגייר כי החשבוניות הנדונות שהוצאו בשמה של חברת "מ.פ. עץ", שאזגייר היה בעליה, אינן משקפות עבודות אמת שביצעה החברה עבור הלקוחות להם נמסרו החשבוניות, ובכלל זה (בהתייחס לטענת הנאשם) לא משקפות עבודות שביצע הנאשם כשכיר בחברה עבור הלקוחות.

ניתוח עדותו של אזגייר מעלה אינדיקציות משמעותיות לכך שהחברה "מ.פ. עץ" שימשה להפצת חשבוניות "פיקטיביות". בהקשר זה יש קושי במצג הנזכר לעיל של אזגייר, התעוררו פערים מסוימים בדבריו כפי שיוצג בהמשך, ואיני יכול לאמץ את דבריו אודות "כשרות" הפעולות בחברה. אדגיש כי קביעות אלה נעשות לצרכי הליך זה בלבד ואינן מחייבות את אזגייר עצמו, שאינו נאשם בהליך ולא ניתנה לו ההזדמנות השלמה להתגונן.

ועם זאת, להבדיל מהמצג האמור הרי שבסוגיה המהותית לענייננו, אודות טיבן של החשבוניות הנדונות בכתב האישום ואשר נושאות את שמה של "מ.פ. עץ", נותר אזגייר עקבי בגרסתו, בהודעותיו ובבית המשפט. מדבריו עלתה פרופוזיציה בנוגע לחשבוניות אלה, לפיה הן אינן משקפות עבודות שביצעה "מ.פ. עץ", ואני מוצא לקבל אמירה זו. אפרט:

10. בהודעתו ת/13 סיפר אזגייר כי הוא עובד כפועל בבית קפה במודיעין, וכי רכש את החברה "מ.פ. עץ" ביולי 2011 מבעלים קודם בשם ראלב עודה אותו לא ראה מעולם ובתיווכו של אוסאמה ג'בור. במסגרת זו חתם על הסכם רכישה וכן על פנקסי חשבוניות ריקים של החברה (ש' 16), נתון שחשיבותו בכך שהוא מאפיין שימוש בחברות להפצת חשבוניות כוזבות. בהקשר זה יצוינו גם נסיבות הרכישה של החברה כפי שתיאר אזגייר, בידי אדם שהוא פועל בבית קפה ואשר חתם על הסכם רכישה מבלי לראות את הבעלים אצל "אדם בשם חיים" ברמלה, וקיבל שלושה פנקסי חשבוניות מן ה"מתווך" ג'בור שאמר לאזגייר "שיתן לי עוד פנקסים". עוד תצוין טענתו של אזגייר בפני החוקר כי שניים מן הפנקסים נותרו "במשרד בבית לחם, הלכתי למשרד להביא את זה והיא לא נתנה לי את החומר כי אני חייב לה כסף על שכירות" (שם, עמ' 2).

בנוגע לנאשם סיפר אזגייר באותה הודעה כי הוא מכיר כמחמד דהדור, וכי שיתף עמו פעולה פעם אחת בעבודה שביצעו הפועלים של הנאשם בביתר עלית אך אזגייר הוא שהוציא בגינה חשבונית בסך 70,000 ₪, שאת תמורתה קיבל בשיק מ"לישטו". את הסכום, כך טען, "נתתי לעובדים שעבדו שם" (שם). אזגייר אישר באמירה זו כי הוציא חשבונית של "מ.פ. עץ" בגין עבודה שהחברה שלו לא ביצעה, אלא הנאשם, דבר המתווסף

לאינדיקציות הנדונות כאן אודות טיב השימוש בחשבוניות החברה. עוד יצוין כי אמירות אלה מראות נכונות של אזגיר לחשוף בחקירה גם נתונים שאינם נוחים לו.

כאשר הוצגו לו החשבוניות מושא האישום שנמסרו ל"לישטו", השיב אזגיר כי לא הוציאן ולא כתב אותן, והן מזויפות "זה עשה מוחמד דהדור". הוא ציין כי החשבונית הנזכרת לעיל שהוציא בעצמו אינה חלק מחשבוניות אלה. עוד סיפר כי טרם החקירה התקשר אליו הנאשם, מסר לו שזמן לחקירה, נפגש עמו ודרש ממנו לומר שנתן לנאשם חשבוניות אך אזגיר סירב והנאשם איים להתנקם בו.

11. בהודעת המשך, ת/14, סיפר אזגיר שהכיר את בני מחברת "לישטו" דרך הנאשם, חתם עם בני חוזה בנוכחות אדם בשם איאד שהוא בן דודו של הנאשם ושתרגם עבורו את המסמך לערבית, אך טען שהחוזה שבחומר החקירה בין "מ.פ. עץ" ללישטו אינו החוזה עליו חתם. כשהוצגו לו פרוטוקולים של "מ.פ. עץ" שהובאו בידי בני "מ.פ. עץ", טען שאינו מכירם וכי זויפו. עוד סיפר שלאחר החקירה הקודמת הנאשם התקשר ואיים עליו משום שמסר בחקירה שהנאשם "מזייף חשבוניות עלי", ובהמשך התקשר אליו מוחמד אלג'בור שהוא חברו של הנאשם ודרש ממנו להפלייל את בני ולא את הנאשם, איים עליו ובפגישה מקרית גם הציע לו תשלום כדי לומר "שאני הוצאתי את החשבוניות שיצאו לבני". בהודעה נוספת, ת/15, סיפר כי גם לאחר החקירה השנייה איום בידי מוחמד אלג'בור, זיהה את הנאשם בתמונה תוך שמסר שהכירו בשם מוחמד דהדור, וטען כי חתם על חוזה עם "לישטו" אך לא הוציא חשבוניות של "מ.פ. עץ" לחברה זו. בנוסף נשאל אם הוא מוכן לעימות עם הנאשם והשיב בשלילה תוך שציין שהוא מפחד בשל האיומים כלפיו.

12. בבית המשפט, בישיבה הראשונה בה העיד ובשלב בו ענה כאמור למספר שאלות, חזר אזגיר ומסר כי רכש את החברה "מ.פ. עץ" מבעליה הקודמים, אדם בשם ראלב, בתיווך של אוסאמה ג'בור. הוא טען כי ביקש לבצע באמצעות החברה עבודות שיפוצים וכי נרשם כבעליה למספר חודשים בלבד. אציין כי גם מאפיין זה, של החלפת בעלים תכופה בחברה, מתווספת לאינדיקציות שנסקרו לעיל אודות טיב השימוש בחשבוניות החברה. אזגיר טען עוד כי ביצע באמצעות החברה רק חמש עבודות, בגין הוציא חשבוניות, ושבידיעבד למד כי אחרים לרבות ראלב השתמשו בחשבוניות בשם החברה שלא על דעתו של העד, ובלשונו "זייפו על החברה" ו"עבדו על השם שלי". העד חזר והכחיש כי החשבוניות מושא האישום הן חשבוניות שהוציא בעצמו, או כי בחר להכחיש זאת כדי להתחמק מתשלום מס, והדגיש כי לא מדובר בחתימתו וכי אינו כותב חשבוניות בעברית (פ/77-79, פ/81-82). הוא נשאל האם אחרים פעלו באופן לגיטימי בחברת "מ.פ. עץ" או היו בעלי גישה לפנקס החשבוניות שלו והשיב בשלילה (פ/80). כשנשאל מדוע סירב, בחקירותיו, להתעמת עם הנאשם השיב כי חשש בשל האיומים עליו (פ/81). כשנשאל אודות מאסר שריצה, סיפר כי ריצה מאסר בגין עבירה של סחיטה באיומים וכי לא דובר בעבירות מס (פ/83). אשר לנאשם סיפר כי התבקש להגיע עמו כדי לחתום על חוזה ועשה כן, אך בפועל לא ביצע את העבודה (פ/84).

13. כסיכום ביניים של הדיון בהודעות אזגיר ובעדותו בישיבה הראשונה אשוב ואציין כי בעדותו עלו קשיים שאין להתעלם מהם. האינדיקציות שפורטו לעיל באשר לרכישתו את "מ.פ. עץ" והשימוש בחשבוניות אינם מאפשרים לאמץ כלשונה את טענתו בדבר "כשרות" הפעילות בחברה. כך בשם לב לנסיבות רכישת החברה על ידו, להחזקתו בה חודשים ספורים, ולאמירתו בחקירה אודות חשבונית שהוציא בגין עבודה שביצע אחר (הנאשם) ושאת תמורתה נתן לפועלים של הנאשם. יש גם פער בין אמירות אלה לבין אמירותיו בעדותו ובת/15 כי לא הוציא כלל חשבוניות של החברה ל"לישטו".

ועם זאת, אין בכך לסייע לנאשם. האינדיקציות שפורטו לעיל מוסיפות ופועלות כנגד קבלת טענת הנאשם, שביקש לצייר את אזגיר, פועל בבית קפה שרכש חברה בנסיבות האמורות, כמי שהפעיל חברה קבלנית גדולה

אשר ביצעה, בין היתר באמצעות הנאשם כשכיר, עבודות נרחבות בהיקפים של מאות אלפי שקלים. נהפוך הוא, האינדיקציות לפיהן חברה זו שימשה להפצת חשבוניות "פיקטיביות" בשמה מוסיפות ומסבכות את הנאשם. כך גם היכרותו המוגבלת של אזג'יר עם הנאשם, שהתבטאה בכך שלא ידע לומר בחקירת המשטרה כי שם המשפחה של הנאשם הינו אדעיס, ואשר משליכה על טענת הנאשם כי הועסק בידי אזג'יר בחברת "מ.פ. עץ" וכי הלה בטח בו עד כדי הפקדת מזומנים בידו בשווי של מאות אלפי שקלים (כך לטענת הנאשם - ראו להלן הדיון בגרסתו).

לצד אלה, גם התרשמותי מאזג'יר אינה מאפשרת לקבל את התרחיש האמור. המדובר בבחור צעיר ופשוט, שהפגין בעדותו חששות ניכרים וכנים מפני הנאשם ואחרים מטעמו, וזאת הן בעל פה, הן בשפת הגוף והן בדרך התבטאותו שהייתה מהירה בצורה שהתיישבה עם מראהו המפוחד וגרמה לא אחת לצורך לשוב ולברר עמו נקודה זו או אחרת. התרשמות זו לא מאפשרת לקבל כי אזג'יר שימש כקבלן של עבודות בהיקפים ניכרים, שהעסיק עובדים רבים לרבות את הנאשם והחזיק בציוד כבד.

14. יש לפצל אפוא את גרסתו של אזג'יר. מחד, ותוך שאני חוזר ומדגיש כי אני קובע זאת כממצא המחייב את אזג'יר עצמו אלא לצרכי הליך זה בלבד, אני יכול לקבל את טענתו אודות טיב פעילותו-שלו בחברה "מ.פ. עץ" ובחשבוניותיה. אלא, שההליך בו אנו עוסקים אינו דן באזג'יר אלא בטיבן של החשבוניות מושא האישום. לעניין זה אני מכריע כי ה"גרעין הקשה" העולה מעדותו של אזג'יר, לפיו החשבוניות האמורות אינן משקפות עבודות אמת שביצעה "מ.פ. עץ" בבעלותו של אזג'יר עבור הלקוחות, ישירות או באמצעות הנאשם כשכיר, הוא דברי אמת. מסקנות אלה משתלבות זו בזו, שכן יש בהן להסביר מדוע חתם אזג'יר הסכם עם "לישטו". כפי שנראה בהמשך, השימוש של הנאשם בחשבוניות מושא האישום לווה באמצעים שנועדו לשוות לפעילותו מראה תקין ובהם חתימת "הסכמי עבודה" עם החברות-הלקוחות כביכול מטעם החברות-המנפיקות הגם שאלה לא ביצעו בפועל את העבודות.

עוד סבורני כי יש לקבל את ה"גרעין הקשה" בעדותו של אזג'יר, כמפורט לעיל, שכן אין לאזג'יר סיבה לטעון דברים אלה לו היו שקריים: לו העסיק את הנאשם כשכיר באופן לגיטימי כטענת הנאשם, לא הייתה לו סיבה להסתיר זאת ולטעון שהחשבוניות שמסר הנאשם ללקוחות הן כוזבות. "יישור קו" עם גרסת הנאשם היה נוח עבורו גם לפי התרחיש השני, לפיו ידע על האופי הכוזב של החשבוניות. לעניין זה יוזכר כי אזג'יר סיפר שטרם חקירתו הראשונה נפגש עם הנאשם, כך שאפשרויות אלה ל"יישור קו" היו ידועות לו אך הוא לא בחר בהן. לבסוף, לא התרשמתי מעדותו של אזג'יר ומתוכן גרסתו כי מדובר באדם מתוחכם במיוחד (וראו הודאתו כי הוציא חשבונית אחת עבור עבודה שביצע הנאשם) ואיני סבור כי בדה את עצם אופיין הכוזב של החשבוניות הנדונות, להבדיל מן האפשרות כי הרחיק עצמו מידיעה על טיבן. בשל כל אלה, יש לאמץ את הפרופוזיציה העולה מדבריו בדבר טיב החשבוניות מושא האישום הנוגעות לחברת "מ.פ. עץ".

15. כאמור, אזג'יר נקרא לעדות בשנית. זאת, לאחר שההגנה הציגה מסמכי הליך שנוהל בבית משפט השלום בטבריה בו, בפסק דין מיום 25.2.16, הורשע אזג'יר לפי הודאתו במסגרת "הסדר טיעון" (נ/2). בכתב האישום המתוקן בו הודה נרשם כי בחודשים יוני 2011 ועד פברואר 2012 לא הגיש לרשויות מע"מ דו"חות של "מ.פ. עץ", הגם ששימש כמנהלה של החברה. בהתאם לעתירת התביעה, שבין היתר ציינה כי חוב המס של החברה שולם באמצעות עיקולים, נדון אזג'יר למאסר מותנה וקנס בסך 5,000 ₪. יצוין כי בפרוטוקול הטיעונים לעונש באותו הליך טען אזג'יר כי מצבו הכלכלי בכי רע וטען, בדומה לעדותו בפניי, כי הוא עובד במסעדה ומשתכר משכורת צנועה (עמ' 17 ש' 24-22 לפרוטוקול מיום 25.2.16).

16. כשעומת עם נתונים אלה בעדותו השנייה בהליך זה טען אזג'יר כי הודאתו בעובדות באותו הליך נמסרה הגם

שהעובדות אינן נכונות, וזאת משום שהתקשה לחזור ולהגיע לטבריה, משום שהוצאו נגדו צווי הבאה ומשום שהוצעה לו הצעה קוסמת כדי לסיים את ההליך ("אמר לי שם בוא נגמור...") (פ/238-239, פ/243). לשאלות נוספות השיב כי לא ניהל חשבון בנק של "מ.פ. עץ" ובכלל זה חשבון בשטחים, חזר וטען שלא ביצע עבודות עבור "לישטו" והוסיף כי פרט אצל חלפן שיקים אותם קיבל בגין העבודות המועטות שביצע במסגרת "מ.פ. עץ" (לדבריו כחמש עבודות - פ/242).

17. עדות שניה זו חיזקה את המסקנות שעלו מעדותו הראשונה של אזג'יר ואשר פורטו לעיל. הרשעתו בנוגע ל"מ.פ. עץ", כמו גם העובדה המתוארת בכתב האישום בו הודה לפיה החברה לא הגישה כלל דוחות לרשויות המס בתקופה הרלבנטית, מצטרפות לאינדיקציות שנסקרו אשר מבססות רושם לפיו "מ.פ. עץ" שימשה להפצת חשבוניות כוזבות ומקשות לקבל את טענת אזג'יר בדבר תקינות הפעילות במסגרת חברה זו. אציין כי גם אמירתו אודות פריטת שיקים שקיבלה החברה אצל חלפן מתווספת לאינדיקציות אלה, שכן כפי שנראה בהמשך החלפן יגאל דוגה העיד כי ניהל כרטסת עבור "מ.פ. עץ" בה תועדו פריטות שיקים לא מעטות שבוצעו אצלו בידי אזג'יר ואדם נוסף. ועם זאת, מהסיבות שתוארו לעיל אין בכך לסייע לנאשם, ולהיפך, יש בכך לסבכו בעבירות המיוחסות לו ולהקשות על טענתו כי חשבוניות "מ.פ. עץ" מושא האישום הן חשבוניות אותנטיות המשקפות עבודות שביצע כשכיר מטעם חברת "מ.פ. עץ". נוכח מכלול האינדיקציות האמורות לא ניתן לקבל כי דובר בחברה קבלנית שביצעה עבודות בהיקפים ניכרים, החזיקה ציוד כבד ופועלים ושכרה את הנאשם לעבוד מטעמה.

כך, מעדותו של אזג'יר עולה פרופוזיציה אותה אני מקבל, לפיה חשבוניות "מ.פ. עץ" מושא הליך זה שנמסרו ללקוחות לא שיקפו עבודות שביצעה חברה זו עבור הלקוחות.

נסים חלואני - בעליה של חברת "מיזורי"

18. אף חלואני הוא בחור צעיר, שהעיד כי הוא עובד בסופרמרקט. עוד העיד כי את חברת "מיזורי" רשמו אותה על השם שלי" אך בפועל אין לו קשר לעבודות בניה, אספקת עובדים או ציוד כבד וכיוצ"ב אלמנטים המופיעים בחשבוניות מושא האישום, והוא אינו מכיר אף אחד מן הלקוחות המפורטים בכתב האישום, להם נמסרו החשבוניות. כשהוצגו לו החשבוניות מושא האישום מסר כי "זה לא שלי. לא החותמת ולא החתימה" ואף לא התוכן, כי לא נתן לאיש ייפוי כח להוציא חשבוניות בשמו וכי לא קיבל מעולם שיקים לפקודת "מיזורי" "איך אני אקבל" או פרע שיקים, ואינו מכיר את השיקים שניתנו כנגד החשבוניות (פ/88-86). כאשר הוצג לו בחקירתו הנגדית שהקים את החברה השיב תחילה בחוסר הבנה, וכשהתבקש להבהיר האם פתח או רכש את החברה מסר "כל זה מזויף... אני אין לי כסף לפתוח חברה" והסביר כי למד על רישום החברה על שמו רק בחקירת רשויות המס (פ/89). כשהנאשם הציג לו כעובדה כי נפתח חשבון בבנק פלסטיני על שם החברה ושאל אותו כיצד הדבר ייתכן, השיב שאינו יודע, שמעולם לא פתח חשבון בשטחים ושיתכן שהשתמשו בצילום של תעודת הזהות שלו הגם שלא מסר את התעודה שלו לאיש למטרה זו או לצורך פתיחת החברה (פ/91-90).

19. עדותו של חלואני הותירה רושם אמין. הוא העיד בצורה ישירה ומפורטת, ושפת גופו כאשר השיב בחוסר ידיעה לשאלות בדבר פעילות החברה ונושאי הכספים הנזכרים לעיל התיישבה עם תוכן דבריו. לדברי הנאשם שיוצגו בפסקה הבאה, בהם טען בפני חלואני כי עבד עמו, הגיב העד בכעס אותנטי תוך שדרש מן הנאשם להראות לו חשבוניות ומסמכים ועליהם חתימתו של חלואני. בסוף חקירתו חזר ודרש כי הנאשם ישיב בסוגיה זו, וציין כי "אני מבקש פיצויים ממנו" (פ/92-91). תגובות אלה חיזקו את ההתרשמות מכנות עדותו.

20. אציין כי בעיצומה של חקירתו הנגדית של חלואני הטיח הנאשם בעד כי "אני עבדתי אתו. והיה אצלי במשרד. יש לי עדים גם. תשאל אותו... סגרנו על עסקה על עבודה מסוימת. ויש לי גם עדים שאני יכול להביא אותם". העד, בתגובה, הכחיש (פ/91). הנאשם, מצדו, לא הביא בפרשת ההגנה כל עד שיאשר את הדברים האמורים בדבר פגישה עם חלואני במשרדו של הנאשם וסיכום על עבודה עמו, ואיני יכול לקבל את טענתו בנושא אשר ניגפת אל מול עדותו המהימנה של חלואני (וראו להלן הדיון בחוסר אמינות עדותו של הנאשם וכן בעדותו של עו"ד זינגר).

21. כך, אותה פרופוזיציה שעלתה מעדותו של אזגיר עולה גם מעדותו של חלואני. זו מראה כי החשבוניות מושא האישום, הפעם אלה שהוצאו בשם "מיזורי", לא משקפות עבודת אמת שביצעה חברה זו.

בסאם עתאמלה - בעליה של חברת ב.ע. לבניין

22. עד זה (להלן: "עתאמלה") העיד כי הקים את החברה האמורה בשנת 2007 והוא בעליה מאז. החברה עוסקת בעבודות בניין. כשהוצגו לו החשבוניות מושא האישום שהוצאו בשם החברה מסר כי אין המדובר בחשבוניות אותנטיות "זה לא אותו פורמט של החשבוניות שלי ולא כתב היד שלי... גם כל מה שכתוב למעלה זה לא אותו פורמט של החשבוניות שלי בכלל. זה שונה לגמרי. גם אני היחיד שמוציא חשבוניות ואני כותב. זה לא כתב יד שלי". גם תוכן החשבוניות לא היה מוכר לעד, או שמות הלקוחות להם נמסרו החשבוניות והוא הוסיף שהוא כלל לא מבצע עבודות באזור קריית ארבע, תקוע והר חברון אלא באזור הצפון, בקיבוצים מפעלים ומוסדות. מיד לאחר מכן הוצגה בפניו חשבונית נוספת (מבלי שיכול היה לדעת האם היא קשורה לאישום) והפעם מסר כי מדובר בחשבונית אותנטית של החברה שלו (ת/16). עתאמלה הוסיף כי לא נתן לאיש יפוי כוח להוציא חשבוניות מטעם החברה שלו, וכי בשלב מסוים גילה כי רישום הבעלות ברשם החברות הועבר משמו שלא בידיעתו, שאז הגיש יחד עם עורך דין שמייצגו תלונה (פ/95-94). אישור הגשת תלונה הוצג (ת/17). הוצג לעתאמלה הסכם בין החברה לפיתוח קריית ארבע לבין "ב.ע. לבניין", והוא מסר שמדובר במסמך מזויף ופירט כי החותמת המופיעה עליו כחותמת של "ב.ע. לבניין" אינה החותמת של החברה שלו, כי אין לו קשר עם ההסכם, כי החתימות אינן שלו וכי השם עלי דוויאת המופיע על ההסכם כנציג החברה הוא שם בו נתקל ברשם החברות כשמו של מי שלשמו הועברו המניות בכזב "זה אחד שגנב את החברה, עשה העברת מניות ברשם החברות במסמכים [צ"ל: מסמכים] מזויפים... התברר שאת ההעברות שהוא עשה ואת העורכי דין בכלל הם לא קיימים. הם לא קיימים במערכת רק סתם חותמת עו"ד שמו על זה". עתאמלה מסר שברשותו מסמכי רשם החברות הרלבנטיים והבהיר כי לא מכר את החברה לאיש, כי אינו מכיר אדם בשם דוויאת, כי החברה שלו עדיין פועלת וכי מעולם לא העסיק את הנאשם או עבד עמו כקבלן משנה "אני פעם ראשונה רואה אותו. אין לי קשר אתו בכלל ולא מכיר אותו... אני לא עובד עם קבלן משנה לחברות בכלל" (פ/96-97, פ/99, פ/101). בחקירתו הנגדית מסר כי הוא מקפיד לעבוד בצורה מסודרת, כי לעולם הוא מקבל תשלום עבור עבודות שביצע והוציא בגין חשבונית באמצעות שיק אותו הוא מפקיד לחשבון החברה או באמצעות העברה בנקאית, כי מעולם לא פרע שיק במזומן או העביר שיק אצל חלפן כספים וכי אין לחברה שלו חשבון בבנק פלסטינאי (פ/99). כשהוצגו לו שיקים שנמשכו מהלקוחות לפקודת "ב.ע. לבניין" מסר שאינו מכיר שיקים אלה (פ/103). לשאלותי הוסיף ואישר כי הכתובת, המיקוד ותיבת הדואר הרשומים על החשבוניות מושא האישום מדויקות ומופיעות גם בחשבוניות החברה שלו, אך כי מספר הטלפון הנייד שרשום על החשבוניות אינו שלו והוא אינו יודע של מי הוא. כששאלתי את העד האם ייתכן שמאז שנת 2012 בה הונפקו החשבוניות מושא האישום שינה את חשבוניות החברה השיב בשלילה "זה המקורית שאני נותן אותה עד היום". תוך-כדי החקירה ביקש עתאמלה לדעת

מהם מספרי החשבוניות מושא האישום, וכשנמסרו לו (המספרים 01008 או 01012) השיב שאלה מספרי חשבוניות שטרם הגיע אליהם בפנקסי החשבוניות שלו שכן טרם ביצע אלף עבודות "עד היום אני נמצא בחמש מאות ו...". (פ/102).

23. עדותו של עתאמלה אמינה עלי. הוא העיד בצורה החלטית ומפורטת. לא הוצג כל סכסוך שלו עם הנאשם, שהוא כלל אינו מכירו ולא טען נגדו, או סיבה אחרת שתהיה לו לטפול אשם על הנאשם. כנותו הומחשה באופן בו בחן את החשבוניות שהוצגו לו, מסר אודות רובן שאינן שלו ואישר שאחת שלו וכן הוסיף וגילה פרטים כוזבים בחשבוניות מושא האישום תוך-כדי העדות, בסוגיית מיספור החשבוניות בה הבחין במהלך החקירה הנגדית ובמספר הטלפון הנייד.

תמיכה נוספת לכנות עדותו מצויה בחקירתו הנגדית בה השיב, לשאלות עו"ד מילר, כי הגיש תביעה בנושא "גניבת" החברה שלו וכי יוכל להמציא את מסמכי התביעה לבית המשפט. בסוף עדותו הוסיף עורך-דין בשם חורי, שנכח באולם, כי הוא שהגיש את התביעה בשם העד וכי זו הופנתה כלפי דוויאת ורשם החברות אך נמחקה לאחר שדוויאת לא אותר. הן עתאמלה והן עו"ד חורי התחייבו להגיש את המסמכים. ואכן, בהמשך העביר עו"ד חורי מספר מסמכים (ת/20) המוסיפים ותומכים בגרסתו של עתאמלה בכך שהם מציגים מאמץ ממושך מצדו המתיישב עם הטענה לפיה הבעלות בחברה "נגנבה" כלשונו. כך שני אישורים על הגשת תלונות במשטרה, ערר שהגיש עתאמלה על סגירת תיק החקירה והחלטה של פרקליטות המדינה לקבל את הערר ולהעביר את תיק החקירה לפרקליטות, והמרצת פתיחה שהגיש עתאמלה כנגד רשם החברות וכנגד דוויאת לבית המשפט המחוזי בחיפה בבקשה להצהיר כי עתאמלה הוא הבעלים היחיד בחברות "ב.ע. לבנין" ועל בטלות כל עסקה שנעשתה על סמך הרישום הכוזב ברשם החברות. יצוין שבמסמכים אלה חזר עתאמלה בפני בית המשפט ופרקליטות המדינה על הטענה כי רישום הבעלות שונה בכזב באמצעות מסמכים מזויפים וכי הדבר משמש את העבריינים להנפקת חשבוניות מס כוזבות על שם החברה. עקביות טענותיו והמאמצים הלא מבוטלים שנקט בנושא מוסיפים ומחזקים את מהימנות עדותו.

לבסוף אציין כי תוכן העדות אף הולם את מכלול הראיות, בהצבעה על דפוס מתמשך של שימוש בחברות שבאמצעים שונים נעשה בהן שימוש להפצת חשבוניות כוזבות, ושליטת קשר של העסקה לגיטימית של הנאשם בידי בעלי החברות.

בשל כל אלה, אני מקבל את דבריו של עתאמלה.

24. אציין כי בעדותו ניסה הנאשם ליישב את תזת החפות עם נתונים אלה באמצעות טענה "כבושה" לפיה לא פעל כלל מול עתאמלה, אלא מול עלי דוויאת - אותו אדם שלטענת עתאמלה "גנב" את החברה "ב.ע. לבנין". המדובר בטענה "כבושה" ובלתי מהימנה, שבאה לעולם לאחר שהנאשם נחשף לעדותו של עתאמלה. ארחיב בנושא בהמשך, במהלך הדיון בעדותו של הנאשם בבית המשפט.

מיכה פרבר - החברה הכלכלית לפיתוח הר חברון

25. עד זה (להלן "פרבר") העיד כי בשנים 2010-2015 שימש כמהנדס החברה, התנהל מול קבלני המשנה שהעסיקה והכירם. הוא זיהה את הנאשם, אותו הכיר בשם מוחמד דהדור, ומסר כי הנאשם ביצע עבודות פיתוח בכל יישובי הר חברון, כי פרבר הכירו ככזה מאז נכנס לעבודתו ועד לסיומה, כי הנאשם סיפק את כל הכלים (כגון משאיות) והפועלים הדרושים לעבודות וכי להבנתו של העד דובר בכלים של הנאשם. פרבר הוסיף וסיפר כי ההתחשבות הכספית נעשתה אחת לחודש, בינו לבין אדם בשם אמנון קופלה שפרבר למד מפי הנאשם כי הוא מנהל העבודה מטעמו של הנאשם. קופלה אף עמד בקשר עם הפועלים שעבדו בשטח.

פרבר סיפר כי לא עמד בקשר עם אנשים נוספים למעט הנאשם וקופלה, וכי גם את הצעות המחיר לביצוען של עבודות, שהתחרו בהצעות מחיר של קבלנים אחרים עמם עבדה החברה, מסרו קופלה ולעיתים הנאשם. עם סיכום העבודה הוכן "כתב כמויות" עליו חתם פרבר ומצדו של הנאשם חתמו הנאשם או קופלה "לא הייתי מתנהל מול אדם שלישי" (פ/114-116). כשהוצגו לו שמותיהם של בעלי החברות: אזגיר, חלוואני, עתאמלה וכן שמו של עלי דוויאת, השיב שהשמות אינם מוכרים לו ושלא ראה יפוי כוח לנאשם לפעול מטעמם (פ/120).

26. הוצגו לפרבר החשבוניות מושא האישום אשר נמסרו לחברת הר חברון. אלה נושאות את שמות החברות מ.פ. עץ, "ב.ע. לבנין" ו"מיזורי". פרבר זיהה כי מדובר בעבודות שביצע הנאשם, ובכלל זה זכר עבודות ספציפיות המתוארות בחשבוניות. עוד זיהה את חתימתו וחתימתו על חלק מהחשבוניות תוך שהסביר כי נהג לבדוק את החשבוניות "אני בודק שהסכום מתאים לחשבון שאישרתי... וככה הנהלת חשבונות יודעת שהיא צריכה להוציא צ'ק על הסכום הזה". כן הפנה לציון "מספר התמחיר" על החשבוניות, והסביר כי מדובר במיספור של חברת הר חברון שניתן "להצליבו" אל מול הרישום בספריה (פ/117-120). פרבר הסביר כי מסירת החשבוניות לא בוצעה לידי, אך מסר כי ראה את הנאשם מגיע ומוסר חשבונית למזכירת החברה "לפחות פעם או פעמיים" (פ/119), כי לזכרונו בפעמים אלה החשבונית הגיעה כשהיא חתומה, וכי לרוב הנאשם הוא שהיה נוטל את השיקים שיצאו כנגד החשבוניות (פ/120). הוא עוד הבהיר כי לו היה בעל חברה-מנפיקה מגיע לקחת שיק "לא ייתנו לו. לא אם לא קיבלנו טלפון לפני כן מדהדור [הוא הנאשם - א.ג.] שמאשר לתת לו את השיק" (שם).

27. אני מוצא לקבל את עדותו של פרבר. היא נמסרה בצורה מפורטת ועניינית, ולא הוצגה כל סיבה בשלה ירצה לפגוע בנאשם או להעליל עליו. נהפוך הוא, לשאלות הנאשם אישר פרבר כי היה מרוצה מעבודתו של הנאשם "אחרת הוא לא היה עובד איתי חמש שנים" (פ/123 ש' 19). כשנשאל האם הוא יכול לשלול שהנאשם עבד כשכיר באותן חברות, השיב שאינו יודע לענות בעניינו של הנאשם אך כי במקרים רבים "אנחנו לא רואים את בעלי הבית" (פ/122 ש' 17-18). בנוסף, פרבר היה שכיר בחברת הר חברון והוא עצמו לא נחשד בדבר. אני מקבל את דבריו.

28. עדותו של פרבר מציגה, אפוא, את הנאשם כקבלן שעבד מול חברת הר חברון משך כחמש שנים, ברצף, בהיקפים משמעותיים ובעבודות בעלות אופי זהה. דבר מכל אלה, לרבות זהות מנהל העבודה מטעמו מר קופלה, לא השתנה כאשר הנאשם "החליף חברות" והציג לחברת הר חברון חשבוניות של חברות שונות ובהן החברות המנפיקות מושא כתב האישום (יצוין שפרבר הזכיר גם חשבוניות של "האחים דהדור"). הנאשם ומנהל העבודה מטעמו היו הכתובת הבלעדית בנושא הכספים, הנאשם העביר לפחות חלק מהחשבוניות ל"הר חברון" וקיבל לידי את המחאות התשלום, ומר פרבר לא הכיר אף אחד מבעלי החברות שבשמן הונפקו חשבוניות. פרבר הוסיף ומסר כי הנאשם לא דיווח כאשר הפסיק לעבוד עם חשבוניות של אחת החברות-המנפיקות ועבר לעבוד עם חשבוניות של חברה אחרת, למעט בהזדמנות אחת בה עבר לעבוד עם חברת "אחים דהדור" הישראלית (חברה ישראלית באמצעותה עבד, ושאניה כלולה בכתב האישום). למרות ה"מעברים" בין החברות "ב.ע. לבנין", "מ.פ. עץ" או "מיזורי", הבהיר פרבר, "מבחינתי שום דבר לא השתנה. הפועלים לא התחלפו. הכלי עבודה לא התחלפו. מבחינתי הכל נשאר אותו דבר... אותם כלי צמ"ה שהיה בשטח נשאר בשטח, אותם פועלים נשארו בשטח" (פ/123).

29. הגם שמר פרבר מסר בכנות שאינו יודע לומר האם הנאשם הועסק בידי אחרים, הרי שעדותו מתווספת ליתר הראיות ושוללת אפשרות זו. לו שימש הנאשם כשכיר, ועבר בין חברה קבלנית אחת לרעותה, ניתן היה

לצפות להודעה בנושא ולשינוי ולו מינימלי במצב בשטח - החלפה של הכלים הכבדים שעבדו בשטח שכן אין זה סביר שמספר חברות תשארנה, ברצף, את כליהן לשימושה של "החברה הבאה בתור", החלפה של העובדים (אולי אף של מנהל העבודה קופלה, שגם זהותו לא השתנה למרות "חילופי" החברות) וכיוצא בזה שינויים שבפועל לא התרחשו. לאורך התקופה הרלבנטית היה הנאשם ונותר המוציא-והמביא מבחינת הלקוח, ללא כל אינדיקציה לחילופיהם של "בעלי הבית". גם העובדה שהנאשם הודיע לחברת הר חברון כאשר התחיל לעבוד עם "אחים דהדור הישראלית" "רק אז בעצם נודע לנו. הוא אמר לנו שהוא מפסיק לעבוד עם חברה מסוימת ועובר לעבוד עם חברים אחים דהדור ונתן לנו בעצם את הפרטים של המנכ"ל" (פ/124) מחדדת את העדרן של הודעות מקבילות קודמות במעברים בין החברות-המנפיקות, מושא כתב האישום. כפי שנראה בהמשך, איפיון דומה של התנהלות הנאשם הוצג בידי עדים נוספים מאנשי החברות-הלקוחות.

שמואל שכטר - גינון והשקיה

30. עד זה (להלן: "שכטר") סיפר שהוא מכיר את הנאשם כמי שמבצע עבודות "באזור שאני עובד" שנים רבות, ומעסיק את הנאשם כקבלן-משנה בביצוע עבודות פיתוח בכלים כבדים. בדומה לפרבר, גם מעדותו של שכטר עולה כי הנאשם שימש כמוציא-וכמביא בעבודות מולו. ועבד עמו באופן רצוף וללא שינוי מהותי בעוד ששמות החברות על החשבוניות שסיפק התחלפו.

31. שכטר ציין כי עמד בקשר עם הנאשם לכל צורך, וכן עם אחיו של הנאשם שעובדים עמו. כשהוצגו לו החשבוניות מושא האישום, הנושאות את שמות החברות "מ.פ. עץ", "ב.ע. לבנין" ו"מיזורי", השיב כי קיבל את כל החשבוניות מהנאשם ונתן רק לו את הכסף עבור העבודות ("כל ההתנהלות הכספית הייתה מולו, לא מול אף אחד אחר"), וכי הנאשם הוא שביצע את העבודות המפורטות בחשבוניות "מוחמד והצוות שלו, יש לו הרבה כלים" כאשר מפעילי הכלים הכבדים היו בדרך-כלל אחיו של הנאשם. עוד הסביר כי הוא זוכר להעיד אודות החשבוניות שכן בתקופה הרלבנטית הנאשם הוא היחיד שסיפק לשכטר עבודות פיתוח, עבודה באמצעות טרקטורים, או הובלת אדמה במשאיות (פ/157-158). גם את השיקים שנתן תמורת החשבוניות זיהה, ומסר כי השיקים שלו לא יוצאים "למוטב בלבד" (פ/159). בנוגע לחשבוניות של "מיזורי" אף ציין כי הוא מזהה את כתב ידו כמי שכתב אותן, בנוכחותו של הנאשם ותוך-כדי סיכום המחירים עמו "היות והוא לא יודע לכתוב עברית, יש פה פירוט של מה שעשיתי, אנחנו יושבים ומסכמים את זה, אני עוזר לו טכנית לכתוב את החשבונית" ואילו החשבוניות האחרות הגיעו מלאות (פ/158 ש' 13-15).

שכטר חזר והדגיש כי ההתחשבות הכספית בוצעה אך ורק מול הנאשם, בעוד שסוגיות אחרות הנוגעות לעבודה "אני יכול לעשות מול אנשים אחרים, טרקטוריסטים שלו, עובדים שלו, כסף עובר מולו" (פ/159 ש' 3-4) ושוב "יש התנהלות של עבודה, כשעובדים יש אנשים שאני אומר להם תעשו ככה, כשמגיע לכסף, יש לו אח טרקטוריסט שאני לא מנהל מולו את העניינים הכספיים, כשאני מגיע לכסף זה מולו" (פ/160 ש' 4). זו אינדיקציה חשובה לטיב הפוזיציה שמילא הנאשם בפעילות הנדונה. בדומה, כשנשאל למי היה פונה אם היתה בעיה בשטח בנוגע לטרקטורים, לאספקת חומרים או לחשבוניות, הצביע על הנאשם "הוא האינסטציה העליונה... הוא הבעת בית, אני עובד מולו" (פ/160. הטעויות במקור).

שכטר הוסיף וסיפר כי לא הכיר איש מן החברות ששמן הופיע על החשבוניות, וכי שמע מהנאשם "שיש לו שותף יהודי והוא מחליף איתם מדי פעם" (כך במקור - פ/159 ש' 13). בדבריו אפיין את הנאשם כקבלן מצליח, בדרך שאינה מתיישבת עם טענת הנאשם להיותו מנהל עבודה שכיר, ובלשונו של העד "הוא עבד באזור עם כולם, הוא

עבד במועצה אזורית הר חברון, הוא עבד עם קבלנים, הוא קבלן גדול, אני הבנתי שיש גם חשבונית שהיא על שמו, אני הבנתי שיש לו סוג של שותפויות עם שותף ישראלי" (שם, ש' 15-17). ההדגשה (הוספה). כשנשאל האם מי מהחברות יצרה עמו קשר, או שהוא יצר קשר עמן לוודא שקיבלו את הכספים, ענה בשלילה וחזר וציין "הוא היה קבלן מוכר וידוע באזור" (שם, ש' 25-26).

32. עדותו של שכטר אמינה עלי. לא רק שלא ביקש את רעתו של הנאשם, אלא שבעדותו בלטה חיבתו לנאשם באופן בו בירכו לשלום, לחץ את ידו ובסופה של העדות, לאחר שהוריתי על קביעת תנאי שחרור לנאשם הציע לנאשם כסף (פ/160 ש' 21) והתנדב לערוב לו בערבות צד ג' כדי לאפשר את שחרורו.

תכני עדותו הולמים גם את אלה של מר פרבר מן החברה לפיתוח הר חברון, בהצבעה על הנאשם כ"בעל הבית". שכטר הכירו כ"קבלן מוכר וידוע" העובד בהיקפים גדולים, מספק ציוד כבד וכוח אדם לעבודות, ומרכז אצלו את ההתנהלות הכספית בדגש על קבלת התמורה לעבודות. גם שכטר, כמו פרבר, מתאר את הנאשם כמבצע העבודות וכ"בוס" ולא מציג אינדיקציה שעשויה להתיישב עם טענת הנאשם כי פעל כשכיר בחברות.

זאת ועוד, שכטר העיד כאמור כי בזמן אמת אמר לו הנאשם שיש לו שותפים יהודיים שמתחלפים. אמרת חוץ זו של הנאשם, המקובלת עלי כיתר חלקי עדותו של שכטר, סותרת את טענת הנאשם שהוצגה כבסיס להגנתו בהליך זה, לפיה הועסק כשכיר בחברות המנפיקות ולא היה שותף בהן. יוזכר גם כי איש מבעלי אותן חברות, עתאמלה, חלואני או אזגיר אינו יהודי. הדבר לא רק מחליש את תזת ההגנה אלא מוסיף ומראה כי הנאשם נהג להציג ללקוחותיו מצגים שונים ובלתי מדויקים אודות החברות ששמן מתנוסס על החשבוניות כדי לכסות את עקבותיו בביצוע העבירות. נוהג זה, כך נראה בהמשך הכרעת הדין, בא לידי ביטוי גם בהתנהלותו אל מול חברות-לקוחות נוספות, בפניהן הוצגו אנשים שטענו בכזב כי הם בעלי החברות ואף חתמו על הסכמים "בשמן" של החברות.

בנימין (בני) יששכר - חברת לישטו

33. עד זה (להלן: "בני") הציג עובדות הדומות, בעיקרן, לאלה שהציגו יתר עדי התביעה שפעלו מטעם החברות הלקוחות.

34. בני סיפר כי חברת "לישטו" שהוא אחד מבעליה מבצעת עבודות פיתוח, עפר ותשתיות ביהודה ושומרון, והתייחס לנאשם בתור "הקבלן" תוך שהוא מספר כי "14 שנה הוא עובד איתי... אני עושה איתו חוזה הסכמי, הוא מבצע לי את כל העבודות על התשתיות שיש, אני מוסר לו את העבודות והוא מבצע אותן" (פ/161-162). אף הוא סיפר שבתחילה עבד הנאשם באמצעות חברה פלסטינית בשם "אחים דהדור", תיאר כי דובר בעבודות תשתית נרחבות במספר יישובים, וכי העבודה התנהלה מול הנאשם "יש לו הכלים שלו. ציוד שלו. פועלים שלו" שחלקם בני משפחתו- אחיו, שעבדו בשטח עבורו. לאחר כשנתיים-שלוש הנאשם לא הצליח להביא חשבוניות מן הרשות שאז "אמרתי איך נמשיך לעבוד?" והנאשם השיב "אין בעיה תבוא אני אעבוד איתך, יש חברה שאני נכנס איתה שותף, תעשה איתם חוזה הסכם ונמשיך לעבוד עם החברה הזאת" (פ/162-163). ובמקום אחר: "'אני מביא לך חשבוניות של חברות ישראליות שאני שותף איתן" (פ/172) יש להדגיש כי אמירה זו של הנאשם ללקוח בני, כי מדובר בשותפות בינו לבין בעלי החברות מנפיקות החשבוניות, דומה לאמירה הכוזבת שהציג הנאשם בפני שכטר מחברת "גינן והשקיה" ושונה מגרסת הנאשם בבית המשפט, לפיה עבד כשכיר עבור אותן חברות.

35. עוד בדומה לדברי שכטר ופרבר, גם בני מסר שלאחר ה"מעבר" מן "האחים דהדור הפלסטינית" (החברה הפלסטינית בשם זה באמצעותה עבד הנאשם) לחברות הנזכרות בכתב האישום המשיך הנאשם לעבוד עם

"לישטו" באותה צורה ולא חל כל שינוי בטיב ואופן העבודה שלו "אותו סגנון, שום דבר לא השתנה... אותם כלים, עבודות", וזאת גם כאשר "החליף" חברות לאורך תקופת עבודתו עם חברת "לישטו" (פ/163). גם כשתיאר את המעבר של הנאשם ל"אחים דהדור הישראלית", לאחר סיום העבודה באמצעות החברות-המנפיקות מושא האישום, סיפר כי הנאשם ושותפו מסרו לו "אנחנו נמשיך לעבוד איתך, הכל יהיה בסדר" (פ/173).

36. עוד בדומה לקודמיו, גם בני טען כי התנהל רק מול הנאשם, לרבות בסוגיה הכספית. בני פנה לנאשם בכל סוגיה, לא היה לו כל קשר עם בעלי החברות בשמן הוצאו החשבוניות והנאשם הוא שהביא לו את החשבוניות, ביצע מולו את ההתחשבוניות הכספית בשלבי העבודה השונים וקיבל מידי את השיקים בתמורה, שלא הוגבלו "למוטב בלבד". כשהוצגו לו החשבוניות מושא האישום השיב בני כי הנאשם ביצע את העבודות המפורטות בהן "כל העבודות מוחמד אדעיס ביצע" וזאת באמצעות "פועלים שלו, טרקטורים שלו" ותוך שסיפר כי אחיו של הנאשם עבדו גם כן במסגרת זו, וכשנשאל האם ראה יפוי כוח לנאשם לפעול מטעם החברות השיב בשלילה (פ/170). עוד יצוין כי בני מסר שהחשבוניות שהובאו לו בידי הנאשם הגיעו, בחלקן, כשפרטיותן מולאו מראש למעט סכומי הכסף, שאז טען בפניו הנאשם שבעל החברה מילא אותן, ואילו חלק אחר הובא כשהחשבוניות ריקות ובני רשם את תכניהן בתיאום עם הנאשם (פ/169-170). בחקירתו הנגדית הוסיף בני ותיאר את היקף פעילותו הקבלנית של הנאשם, בדומה לתיאורים שמסר שכטר, כשהוא מספר כי הנאשם עובד באתרים שונים בהיקפים של מיליוני שקלים בשנה, מעסיק בין שמונים למאה פועלים, מחזיק כלים כבדים, עובד לא רק עבור "לישטו" אלא גם עבור לקוחות נוספים לרבות חברת "מקורות", וכי כבר בתקופת האינתיפאדה עבד ביישובים רבים (פ/176).

37. בני הוסיף וטען, באופן גורף, כי פגש באנשים שהציגו עצמם כבעלי החברות המנפיקות, פעם אחת בכל אחד מהם, חתם מולם על הסכמי עבודה והם "אמרו לי אנחנו עובדים יחד איתו, הוא מנהל את החשבוניות, יעבוד יביא לך את החשבוניות, תשלם לו אין לנו שום בעיה עם התשלומים, ושילמתי צ'קים, הביא לי חשבוניות" (פ/164). במסגרת זו טען שנפגש עם אזג'יר, חתם עמו על חוזה ואזג'יר מסר לו שהנאשם הוא נציגו. בהמשך טען שפגש פעם אחת גם בבעלי "מיזורי" שחתם בפניו על הסכם וכך לגבי כל בעלי החברות (פ/165-168). הוצגו הסכמים שנחתמו בין "לישטו" לבין "מ.פ. עץ" ו"מיזורי" (ת/22 ות/21, בהתאמה).

סוגיה זו אינה מסייעת לתזת ההגנה. כפי שהוצג לעיל ועוד יוצג בהמשך סקירת העדויות, בפני חלק מהחברות הלקוחות התייצבו אנשים, יחד עם הנאשם, שטענו כי הם בעלי החברות, הציגו מסמכים הנחזים להיות מסמכי החברות וחתמו על הסכמי עבודה כביכול בשמן של החברות מנפיקות החשבוניות. מסקנתי היא כי לא דובר בהסכמים אותנטיים שכן החברות המנפיקות לא ביצעו בפועל את העבודות. ככלל, גם לא דובר בבעלי החברות אלא במתחזים. אזכיר את עדויותיהם המהימנות של בעלי החברות, חלואני ועתאמלה, שהכחישו כי עבדו עם הנאשם ופגשו בחברות-הלקוחות. האחד למד בדיעבד שהחברה נרשמה על שמו ושימשה להפצת חשבוניות והשני כי החברה שלו "נגנבה" לצרכים דומים לרבות באמצעות זיוף מסמכי החברה. אני מקבל את דבריהם הנתמכים במכלול הראיות ומכאן שלא הם שפגשו בבני מ"לישטו". אזכיר גם את עדותו של אזג'יר המציגה, כמפורט לעיל, מסקנה לפיה "מ.פ. עץ" לא ביצעה עבודות לחברות-הלקוחות ושימשה להפצת חשבוניות כוזבות, כך שהתייצבותו של אזג'יר לחתום הסכם עם "לישטו" אינה משנה מכך שההסכם והחשבוניות הרלבנטיות גילמו מצגים כוזבים. לאלה מתווספים הכזבים שסיפר הנאשם לשכטר אודות "שותפים יהודים" שלו בחברות המנפיקות, ואשר מחזקים את המסקנה בדבר התנהלות מטעה ושקרית שלו מול לקוחותיו בנושא החברות בשמן כביכול פעל.

38. גם בעדותו של בני עלו אינדיקציות דומות. בני סיפר כי האיש שהציג עצמו בפניו כבעלים של חברת "מיזורי" מסר לו מספר טלפון אבל "אח"כ הם לא ענו לטלפון" (פ/164 ש' 29). גם יתר בעלי החברות, כך העיד, מסרו לו מספרי טלפון לא אמתיים "הטלפונים האלה בכלל מנותקים" (פ/169 ש' 4). עוד סיפר, כנזכר לעיל, שלא הוצגו בפניו יפויי כוח של החברות לנאשם לפעול בשמם של בעלי החברות וכי הסתמך על אמירות בעל-פה של האנשים שפגשו בו, לפיהן הנאשם פעל בשמם. עוד יש להדגיש כי אמירות אלה עסקו, לדבריו, בשותפות בין אותם אנשים לבין הנאשם וזאת בהתאמה לדברים שאמר לו מראש הנאשם, ובשונה מגרסתו של הנאשם בבית המשפט לפיה הועסק כשכיר בחברות (בלשוננו של העד: "אמרו לי מוחמד עובד איתנו, אנחנו שותפים, הוא ינהל את כל הפרויקטים ומה שאתה סוגר מקובל עלינו, המחירים של העבודה" - פ/171. ההדגשה הוספה). כל אלה תומכים במסקנה לפיה לא דובר בבעלים חלואני או עתאמלה. בני אף אישר כי לא ידע לאשורו שהאדם אשר ניצב מולו הוא אכן בעל החברה האמתי "פגשתי בן אדם שחתם בפני, אם הוא בעל החברה או לא בעל החברה? אני לא יודע. פגשתי בן אדם שאמר אני בעל החברה, קח את הניירות שלי תבדוק את הכל, אני בעל החברה, אתה יכול לעבוד". "יכול להיות, לא יודע, הוא הציג את עצמו בפני שהוא בעל החברה" (פ/165-166). למעט הפגישה הבודדת בחתימת ההסכם, לא היה לבני קשר עם מי מבעלי החברות וניסיונותיו ליצור עמם קשר טלפוני כשלו כאמור. עוד סיפר כי בדיקות רואה החשבון מטעמו הסתכמו בבדיקה כי החברה מנהלת ספרים ומחזיקה באישורים הדרושים כגון ניכוי מס במקור (פ/165).

39. אלמנט נוסף מעיד על אופייה הפסול של התנהלות הנאשם באמצעות החברות מושא האישום אל מול בני: כת/23 הוצגה חשבונית של "מיזורי" בסך 320,538 ₪ עבור "עבודות פיתוח גמר חשבון 2010", מהתאריך 24.12.2010, ולצדה רישום של בני "לילי שלום, חשבונית זו של "מיזורי" 320,538 ₪ כולל מעמ סוגרת את החשבון של האחים דהדור 2009-2010". בני מסר כי דובר בסכום שהוא שילם לנאשם בשלב בו הנאשם ביצע עבודות באמצעות "אחים דהדור הפלסטינית", אך משנמנע מן הנאשם להוסיף ולהביא חשבוניות של חברה זו נותר הסכום האמור ששולם לנאשם אך טרם "כוסה" בחשבונית. כדי "לכסות" הביא הנאשם לבני את החשבונית האמורה של "מיזורי" בה השתמש בני, כאמור, ל"סגירת" רישומי המס הנוגעים לחברה אחרת שאינה רשומה בישראל, האחים דהדור. בני טען כי פעל בהתאם להנחיות רואה החשבון שלו, טענה לא פשוטה לפיה איש מקצוע ייעץ לו להשתמש בחשבונית כוזבת ואף "לכסות" באמצעותה תשלום לחברה שאינה רשומה בישראל (וראו להלן את הדיון בהערכת עדותו). לענייננו, האלמנט המהותי אינו בהתנהלותו של בני אלא בשליטתו של הנאשם בחשבוניות חברת מיזורי, וביכולתו להביא חשבונית כוזבת של חברה זו, הנוגעת לעבודה שהיא לא ביצעה, בסכום של מאות אלפי שקלים וכדי להשתמש בה "לכסוי" עבודות שביצע הנאשם. אציין גם כי חותמת החברה "מיזורי" על החשבונית ת/23 מקבילה לזו המופיעה על גבי החשבוניות מושא האישום של "מיזורי" (ת/10) שאף אותן מסר הנאשם, ואף החתימה בכתב יד דומה להפליא (ראו למשל חשבונית 0423. זאת, כמובן, במגבלות של זיהוי שאינו באמצעות מומחה). כל אלה פועלים לחובת הנאשם.

40. עדותו של בני אמינה עלי בעיקרה, ומשתלבת כאמור במכלול הראיות המהימנות. עם זאת אציין כי התרשמתי שעדותו לוותה באלמנטים מסוימים הראויים לציון, שהובילו את העד שלא לדייק בנושאים מסוימים. ראשית, ניכר רצון של בני לסייע לנאשם. בני חזר והביט לעברו של הנאשם במהלך העדות בתכיפות לא שגרתית, וניכר כי ביניהם יחסי חיבה. בני אף לא הסתיר כי הנאשם עבד עמו לאורך שנים וממשיך לעבוד עמו, בהיקפים של מיליוני שקלים בשנה. לעיל ציינתי את היקפי העבודה הניכרים שתיאר בני (פ/176). שנית, בעדותו חזר בני והביע תחושות בולטות של כעס וטרוניה כלפי רשויות המס, וזאת משום

ששילם סכומי כסף ניכרים במסגרת כופר ושומה אזורית בגין הפעילות מול הנאשם מושא הליך זה. ניכר היה כי העד טען ביותר כלפי הרשויות ומבקש להראות שחויב ללא טעם (הוא אף הצהיר שבדעתו לדרוש חזרה את הסכומים ששילם). במסגרת זו חזר והדגיש את תקינות פעילותו-שלו, באופן מופרז.

התרשמתי כי אלמנטים אלה השפיעו בנקודות מסוימות גם על תוכן עדותו של בני. הדבר ניכר בדבריו לגבי החשבוניות מושא האישום, בהם מיהר בני לומר שקיבל חשבוניות מ"בעל החברה" כאשר בהמשך דבריו התחוויר כי קיבלן מהנאשם שאך סיפר לו כי מולאו בידי בעלי החברות (פ/169). כך גם בטענתו לעיל אודות החשבונית ת/23, לגביה מיהר לטעון שדיבר "עם מיזורי" ומיד חזר בו וציין כי הנאשם הוציא את החשבונית והביאה וכי לא דיבר אלא עם רואה החשבון של "לישטו" (פ/172). בדומה, טענתו שרואה החשבון שלו יעץ לו להשתמש בחשבונית כוזבת של "מיזורי" אינה פשוטה.

בחקירתו הנגדית בלטה נכונותו של בני לאשר את שנשאל בידי הנאשם, גם במחיר של הימנעות מדיוק. כשהנאשם הציג לו שפגש בנעמה מ"טיולי נעמה" וקיבל מידה חלק מהחשבוניות בעוד שחלק אחר קיבל מהנאשם, מיהר העד לאשר, ורק כשנשאל שוב על-ידי חידד כי אינו זוכר היטב, כי החשבוניות נשלחו במעטפה "דרכו", כלומר שהנאשם הביאן, והוסיף כי "פעם פגשתי את נעמה באתר העבודה" וזאת בניגוד לאמירתו בחקירה הראשית כי פגש את הבעלים רק בחתימת החוזה. לשאלות הנאשם הוסיף ואישר כי כל החשבוניות של נעמה היו מודפסות ולא זויפו (פ/175). איני יכול להיסמך על תשובות אלה של העד, שאופיינו בהטיה בולטת ובאישור מהיר של תזות הנאשם.

מאותה סיבה איני יכול להיסמך על תשובותיו הבאות: הנאשם הציג לבני כי בעלי החברות דיברו עמו בטלפון והנחו אותו למלא את החשבוניות הריקות "אתה תכתוב אותם לפי החשבון המוסכם. אחמד עזרייר וניסים חלואני". העד מיהר לאשר (פ/175), כשהוא סותר את אמירתו בחקירה הנגדית לפיה פגש בבעלים פעם אחת, כי לא היה לו קשר עמם וכי לא הצליח לשוחח עמם בטלפון. גם דברים אלה של העד אינם אמינים עלי.

אציין כי מאותם טעמים התלבטתי האם לקבל את אמירתו של בני, בחקירה הראשית, לפיה פגש בפועל בכל בעלי החברות ואלה חתמו בפניו. זאת, בין היתר, בשל האופן הגורף בו הוצגה הטענה אשר לוה בהדגשה מצדו של בני את תקינות פעילותו-שלו (באמירה לפיה ראה את בעלי החברות בעיניו, וכי אלה מסרו לו את הניירת הנחוצה של החברות אותה העביר לבדיקה אצל רואה החשבון שלו). עם זאת, בהעדר ראיות לסתור החלטתי לקבל את הטענה. דיון במשמעותה נערך לעיל.

41.לסיכום, עדותו של בני מתווספת לזו של יתר העדים שפעלו אצל הלקוחות בהדגשת אופי פעילותו של הנאשם, שאינה מתיישבת עם תזת ההגנה.

יונה כהן וצבי פורת - החברה לפיתוח קריית ארבע

42.יונה כהן (להלן: "כהן") העיד כי שימש כמנכ"ל החברה. הוא הצביע על הנאשם, סיפר כי הוא מכיר שנים רבות, וכי הנאשם שימש כאחד מקבילי המשנה שהעסיקה החברה וביצע עבודות פיתוח באמצעות פועלים, חומרים וכלים שסיפק. העד לא זכר פרטים רבים, אך ידע לומר שבזמנו הכיר מאן-דהוא מטעם חברת "מ.פ. עץ" "הם ישבו אצלי חתמו על חוזה. זאת היתה ההיכרות לא מעבר לזה" ושיער כי דובר בשותפות עם הנאשם (פ/180). באמירה בעלת אופי כללי מסר כי דובר ב"קבלנים האלה שרואים אותם בחשבוניות" שחתמו עמו חוזה "הביאו את כל המסמכים, תעודות זהות, כל הדברים האלה..." וכי אינו זוכר קשר נוסף איתם (פ/184). גם כאן מדובר אפוא במפגש נקודתי עם אדם שהתייצג כנציג או בעל החברה לצורך חתימת החוזה, בעוד שהעבודה בפועל בוצעה בידי הנאשם. בהקשר זה אישר כהן כי מסמך שהוצג בפניו סומן

ת/23א וכתרתו "חשבון מוחמד אדעיס שלב ג' - 15.8.2012" (מופיע בפרוטוקול כת/23) הוא חשבון לעבודות הנאשם שמר כהן אישרו לתשלום. עוד זכר מר כהן לומר שמשך התקופה הרלבנטי למ.פ. עץ היה קצר יחסית (שם). כהן אימץ בעדותו אמירות שהציג בחקירתו, בהן מסר שהנאשם נתן לחברה את החשבוניות על שם "מיזורי" ועל שם "ב.ע. לבנין" בגין עבודות שביצע הנאשם עבור החברה לפיתוח קריית ארבע, והוסיף ואישר כי חשבון עבודות שהוצג לו משקף עבודות שביצע הנאשם (פ/182-181). הוא מסר שאינו מכיר את שמותיהם של אזגיר, חלוואני או עתאמלה, וכי בעקבות חקירת מע"מ הפסיקה החברה לפיתוח קריית ארבע לעבוד עם הנאשם (פ/185).

43. **צבי פורת** (להלן: "פורת") העיד ששימש כמנהל חשבונות בחברה לפיתוח קריית ארבע מאז מאי 2001. גם הוא מסר על היכרות עם הנאשם כקבלן פיתוח וספק סחורות. הוא הסביר כי נהג לקבל חשבונות לתשלום לנאשם לאחר אישורם בידי המנכ"ל, דוגמת ת/23א, והכין שיקים לתשלום שנמסרו לנאשם.

עדותו של פורת מתיישבת עם יתר הראיות בדבר "החלפת" חברות בידי הנאשם ללא הסבר או שינוי מהותי באופן הפעילות. בהתייחסו לת/23א מסר העד "כתוב כאן מוחמד אדעיס אבל אני לא יודע איזה חברה הוא הציג באותו זמן, הוא הציג כמה חברות בזמן שהוא היה קבלן משנה אצלנו" (פ/186). בהמשך מסר כי בתחילת הקשר עם הנאשם הוא הביא חשבוניות מן הרשות הפלסטינית אך בהמשך "הפסיק והביא לנו חשבוניות מחברות שונות בארץ", כשהסביר שלא יכול היה לעמוד בתשלום המס שדרשה הרשות. כשנשאל האם הנאשם עדכן כאשר "החליף" חברות-מנפיקות השיב העד "הוא לא אמר" (פ/187).

עדותו של פורת תואמת גם את יתר ראיות התביעה בנוגע להתנהלות הנאשם עם חשבוניות החברות: הוא מסר כי חשבוניות "מ.פ. עץ", "מיזורי" ו"ב.ע. לבנין" מושא האישום נמסרו לו בידי הנאשם והוסיף נתונים מעניינים: האחד, כי הנאשם נהג להגיע למסור את חשבוניות "מ.פ. עץ" כשהוא אוחז לא רק בחשבונית עצמה אלא גם בפנקס חשבוניות של החברה (פ/187 ש' 29). זו אינדיקציה נוספת וחשובה לשליטתו של הנאשם בחשבוניות החברות, הסותרת את טענתו כי החשבוניות נמסרו לו באופן פרטי בידי בעלי החברות והוא העבירן ללקוחות "כשליח" (למשל בהודעת הנאשם ת/3, עמ' 3 ש' 14 ובעדותו פ/196-195). הנתון השני עליו סיפר פורת הוא כי בניגוד לנוהג של החברה בה עבד, להוציא שיקים "למוטב בלבד", הנאשם דרש במספר מקרים "לבטל את המוטב בלבד וזה מה שעשה ע"י החתימה של המנכ"ל" (פ/189 ש' 15-16). יצוין כי בשיקים המקוריים אשר נתפסו בבנקים שונים לאחר שהופקדו ונפרעו, ת/19, מצויים גם שיקים בהם נמחק רישום "למוטב בלבד" באמצעות קווים, לצד חותמת החברה לפיתוח, דבר התומך בדבריו של מר פורת. גם דברים אלה פועלים כנגד גרסת הנאשם, לפיה שימש כשכיר בחברות והעביר לבעליהן את השיקים, וזאת בין היתר בשים לב לראיות שיוצגו בהמשך לפיהן נהג לפרוע על-שמו, אצל החלפן דוגה, את השיקים שנרשמו לפקודת החברות, אקט שלא ניתן היה לבצע לו הוצאו "למוטב בלבד".

בחקירתו הנגדית מסר פורת כי קיבל לרשותו העתקים צילומיים של מסמכי החברות ושל תעודות זהות וכי בדק מול רשויות המס את זהות החברה ואישורי ניכוי מס במקור. תחילה טען כי מנכ"ל החברה ישב עם בעלי החברה וצילם את תעודות הזהות שלהם, אך בהמשך אישר כי מדובר אך בהיסק שלו על סמך ההעתקים שהוצגו בפניו (פ/190-189).

44. שני אנשי החברה לפיתוח קריית ארבע העידו בצורה עניינית וישירה, גם אם תמציתית. לא הוצגה או נטענה סיבה בשלה יבקשו להפליל את הנאשם, ואני מקבל את עדויותיהם. עולה מהן תמונה דומה לזו שתיארו יתר אנשי החברות-הלקוחות, אודות עבודת הנאשם שהתנהל לכל דבר ועניין כקבלן המבצע את העבודות, ולא שינה מאופי פעילותו גם כשנתקל ב"אילוף החשבוניות" במסגרת "אחים דהדור הפלסטינית", שאז עבר

לעבוד באמצעות החברות המנפיקות הישראליות, וגם כאשר "החליף" בין החברות-המנפיקות מושא האישום. גם בהקשר זה הוזכרה התנהלות מול הנאשם בלבד כמוציא-ומביא, למעט פגישה עם אנשים שהציגו עצמם כבעלים לצורך חתימת הסכמי עבודה, המצאת החשבוניות ללקוח בידי הנאשם, מתן שיקים לנאשם כנגד החשבוניות שאינם "למוטב בלבד", והחלפת חברות בידי הנאשם ללא הסבר. בעדותו של מר פורת הועלו, כאמור, אינדיקציות נוספות לשימוש הפסול שעשה הנאשם באותן חברות, הן בדרישתו לבטל את הרישום "למוטב בלבד" והן בהחזקתו בפנקס חשבוניות של "מ.פ. עץ".

מר יגאל דוגה - מנכה שיקים

45. העדויות לפיהן הנאשם קיבל שיקים שאינם "למוטב בלבד" ובמידת הצורך גם ביקש מנותן השיק לבטל את הרישום האמור מביאות אותנו לעניינו של מר דוגה (להלן: "דוגה"), שהעיד כי הפעיל חברה בשם "שיא-שי עד" שעסקה בניכיון שיקים.

46. דוגה הצביע על הנאשם ומסר כי הנאשם נהג לנכות אצלו, לאורך שנים, שיקים שונים ובהם שיקים של חברות הנזכרות בכתב האישום. הניכיון, כך הבהיר, בוצע על שמו של הנאשם ולא על שמו של החברות, ולצורך זה הגיע הנאשם למשרדי החברה של דוגה, הציג תעודת זהות ופתח כרטיס לקוח. ניכיון השיקים עבורו בוצע כאשר השיקים הוצגו בידי הנאשם כשהם חתומים בגבם להיסב בחותמת החברה הרלבנטית ובחתימת הנאשם, ואת תמורתם (פחות עמלת הניכוי) קיבל הנאשם לידיו במזומן. דוגה הסביר כי הנאשם מסר לעיתים את השיקים ישירות במשרדו ולעיתים, לאחר תיאום טלפוני של דוגה עם הנאשם עצמו, שלח בפקס תצלום שיק מראש כדי שדוגה יאשרו, ואז המתין במחסום לאחד משני נהגי מוניות שעבדו עם דוגה, אברהם שמואל ואורן טוויטו, שהחזיקו בייפוי כוח מטעם הנאשם לפעול בשמו. נהג המונית הרלבנטי נטל מהנאשם את השיק, טלפן לדוגה לקבל אישור למסור את המזומנים ואז מסר אותם לנאשם וחזר למשרדו של דוגה עם השיק המקורי. דוגה הוסיף והסביר כי התשלום לנאשם בוצע באמצעות הוצאת שיקים של "שיא-שי עד" על ידו לפקודת הנאשם ו/או אחד הנהגים, וזאת משום שהנאשם חתם על ייפוי כוח לנהגים אלה באמצעותו יכלו לפרוע את השיקים למזומנים "מושכים אותו בחשבון בנק שלנו, ונותנים אותו במזומן" (פ/159-160). עוד מסר כי בנוגע לשיקים הרלבנטיים עמד בקשר רק עם הנאשם ולא עם אדם נוסף, דבר העומד בניגוד לטענת הנאשם כי נשלח בידי בעלי החברות לפרוע את השיקים אצל דוגה.

בדומה מסר דוגה כי החשבוניות שהוציא בגין פעולת הניכיון יצאו לפקודת הנאשם, וכי הוציא גם חשבוניות "מוקאסה" (של הרשות הפלסטינית) על שם הנאשם בשל היותו של הנאשם תושב שטחים, כי מסר אותן לנאשם וכי הנאשם נעזר בהן לקבלת היתר כניסה לישראל (פ/166). גם אמירה זו של דוגה סותרת את טענות הנאשם, שגרס כי ניכה את השיקים עבור חברות ישראליות (החברות-המנפיקות), שאז אין סיבה שדוגה יוציא חשבוניות "מוקאסה".

גם נתון שלישי שהציג דוגה עומד בניגוד לטענת הנאשם: דוגה מסר כי ניכה, בנפרד, שיקים עבור חברת "מ.פ. עץ", וכי מי שניכו אצלו את השיקים במסגרת זו היו שריף אוסמה ואחמד אזג'יר (פ/163). דבריו הלמו כרטסת שלו שהוצגה, ת/27, ואשר מתעדת את ניכיון השיקים עבור "מ.פ. עץ". היא לא כוללת את ניכיון השיקים שהתקבלו תמורת החשבוניות מושא האישום, אשר מתועד בכרטסת נפרדת על שם הנאשם. לו אכן היה הנאשם נשלח בידי בעל החברה, במקרה זה אזג'יר, לפרוע שיקים של "מ.פ. עץ" עבור החברה כטענתו, אין סיבה כי ניכויים אלה היו נרשמים בכרטסת של הנאשם ולא בזו של החברה, ומכאן שהנאשם ניכה את השיקים עבור עצמו. אזג'יר, כמוצג לעיל, אישר שפרט שיקים אצל חלפן דבר המוסיף ומדגיש את הקושי בטענת הנאשם. כך

ראה זאת גם דוגה: "לחברה הזאת" מ.פ. עץ" אני מכיר את אוסאמה שוף [צ"ל: שריף], עבד איתי שנים, אולי לא היה לך קשר לזה, הכרטיס שלך היה על שם עדאס מוחמד, כל הצ'קים שהיה מביא נרשמים על שם עדאס מוחמד והתשלום היה יוצא לעדאס מוחמד" (פ/164) "החברות הללו מי שעבד בהן זה הבעלים שלהן. הוא לא עבד בחברות, הוא עבד בשם שלו הפרטי" (פ/165).

עוד אציין כי הנתון האמור, המציג תיעוד בכרססת ת/27 של ניכיון 29 שיקים בסכום כולל של כ-890,000 ₪, מתווסף לדיון לעיל בעדותו של אזגיר ולאנדיקציות שעלו שם אודות השימוש ב"מ.פ. עץ" להפצת חשבוניות כוזבות וזאת בשם לב לפער שבין נתון זה לבין אמירתו של אזגיר כי פרט אצל דוגה רק שיקים שקיבל מחמש עבודות אותן ביצע באמצעות החברה מ.פ. עץ. בכך יש להוסיף ולסבך את הנאשם, שאף הוא מסר חשבוניות של חברה זו תוך שהוא אוחד, כאמור, בפנקס חשבוניות שלה.

47. דבריו של דוגה אמינים עלי. ניכר כי מסר דברים לאשורם מבלי לנסות ולחפות על הנאשם או להתכחש לפעולותיו-שלו. בין היתר חשף כי צורת העבודה של שליחת הכסף המזומן לנאשם, בה נהג גם לגבי לקוחות אחרים שלו, כללה סיכון מבחינתו וכי לאחר מקרה בו לקוח "עשה תרגיל, הגיע אליו לקח את הכסף, כביכול שוד" הפסיק לעבוד בצורה זו (פ/160). עוד חשף שהועמד בעצמו לאחרונה לדיון, בסוגיות שאינן קשורות לעבודתו מול הנאשם (כתב האישום הוגש כנ/5).

48. דבריו של דוגה נתמכים גם בראיות חיצוניות: תחילה, רישום מפורט שהציג אודות הפעילות מול הנאשם ואשר נערך במשרדיו, בכרססת ת/24 המתעדת את השיקים שניכה עבור הנאשם. זו מציגה פירוט מלא של פרטי השיקים שנוכו, לרבות שם החברה מושכת השיק, בנק וסניף, סכום, תאריך הפעולה ואף מספר הקבלה שהוצאה לנאשם. דוגה מסר כי מספר הלקוח המופיע בכרססת הוא מספרו של הנאשם. כרססת זו מתעדת עשרות שיקים שניכה הנאשם אצל דוגה משנת 2008 ועד 2012, כאשר לפי הרישום שם הסכום הכולל שניכה הנאשם עולה על חמישה מיליון שקלים. שיקים לא מעטים הם של "לישטו", "החברה לפיתוח" או "גינן והשקיה". סכומי השיקים ניכרים, רבים מהם בסכומים העולים על מאה אלף ₪. לצד הכרססת הציג דוגה בפני חוקרי רשויות המס צילומי שיקים שקיבל מהנאשם לניכיון (ת/25) ואת העתקי הקבלות שיצאו לנאשם לאחר פעולות הניכיון (ת/26). בהתאמה לעדותו יצוין כי הקבלות נרשמו על שמו של הנאשם ולא של מי מהחברות מושא האישום, וגם בהן פורטו פרטי השיקים הרלבנטיים לצד דמי הניכיון והיתרה לתשלום אותה קיבל הנאשם לידיו.

יצוין כי לצד תצלומי השיקים שהציג דוגה, שיקים מקוריים מקבילים הוצגו בידי המאשימה לאחר שנתפסו בבנקים שונים כשיקים שהופקדו ונפרעו. אפנה לת/19 המציג שיקים של החברה לפיתוח קריית ארבע לפקודת "מיזורי" ו"מ.פ. עץ", שעל גבם חותמת החברה וחתימה בכתב יד להיסב, וכן חותמת החברה של דוגה וחתימתו, בדיוק כפי שתיאר את מהלך ניכיון השיקים עבור הנאשם. כך גם ת/19 בנוגע לשיקים של "גינן והשקיה", ות/19 בנוגע לשיקים של "מ.פ. עץ". בחומר החקירה מצויים גם יפוי הכוח של הנאשם לנהיג המוניות בשם נקב דוגה, בחתימת הנאשם ובציון מספר תעודת הזהות שלו (ת/4 נספחים א.מ. 1 ו-3, סומנו באותיות "א" ו-"ג", בהתאמה).

49. מסמך נוסף המצוי שם מוסיף ומחזק את ראיות התביעה. המסמך ת/4 א.מ. 2 (סומן באות "ב") הוא יפוי כוח לנהיג המונית מר שמואל, מטעמו של הנאשם כאשר בשורת "על החתום" נרשמו פרטי הנאשם ומספר תעודת הזהות שלו. זאת, בדומה לשני יפוי הכוח הנוספים לנהיג המוניות (א.מ. 1 ו-3), שצורפו לאותה הודעה. אלא, שעל המסמך א.מ. 2 (או "ב") מופיעה לצד פרטי הנאשם חותמת החברה "מיזורי" ועליה חתימה בכתב יד. דוגה העיד כי "זה יפוי כוח של "מיזורי" שהוא חתום עליו לאברהם שמואל" ומסר

שהחתימה בכתב יד היא חתימתו של הנאשם (פ/162-161, פ/166). מסמך זה מראה לא רק כי הנאשם חתם בשם חברת מיזורי, אלא גם כי הייתה ברשותו חותמת של חברה זו. שני אלה פועלים לחובת הנאשם.

50. לצד המסמכים, תומכת בדבריו של דוגה גם עדותו של **אברהם שמואל** (להלן: "שמואל"), נהג המונית אותו הזכיר דוגה כאחד משני נהגים שהעבירו מזומנים לנאשם וקיבלו מידי שיקים. שמואל העיד בצורה עניינית ובסיום דבריו אף לחץ יד לנאשם בצינו שנהנה לעבוד עמו. אני מוצא לקבל את דבריו.

שמואל מסר דברים מקבילים לאלה של דוגה. הוא תיאר כיצד נשלח סמוך למחסום, לקחת שיקים מהנאשם לניכיון אצל דוגה, נטלם והעביר לדוגה ממנו קיבל שיקים לפקודת הנאשם "ואו אברהם שמואל". את השיקים הללו פרע שמואל למזומן בסניף הבנק בו התנהל חשבון שיא-שי עד או אצל חלפן, באמצעות יפוי כוח שהחזיק עליו חתם הנאשם, ואת המזומנים העביר לנאשם. הנאשם, כך הוסיף, שילם את דמי הנסיעה של שמואל ובכך הסתכמו רווחיו של שמואל מן השירות שנתן (פ/174-173).

שמואל הוסיף ותיאר כיצד, טרם תחילת העבודה מול הנאשם, נשלח לפגוש אותו במחסום ולהחתימו על יפוי הכוח הנזכרים לעיל, ומסר כי הנאשם חתם בפניו. אשר ליפוי הכוח הנזכר לעיל (מסמך "ב" מתוך ת/4א) הבהיר שמואל כי הנאשם חתם על המסמך במקום בו מתנוססת חותמתה של חברת "מיזורי", ואף הטביע בעצמו את החותמת של החברה (שם וכן פ/175). כאמור, החזקה זו של הנאשם בחותמת של מיזורי, וחתימתו בשמה של החברה על יפוי כוח, פועלות לחובת הנאשם. אזכיר בהקשר זה גם את הדיון בחשבונית של "מיזורי" ת/23, שנערך לעיל במסגרת סקירת עדותו של בני מ"לישטו", אותה הציג הנאשם כדי "לכסות" על עבודות שביצע באמצעות "אחים דהדור הפלסטינית". כל אלה חושפים את טיב השימוש שעשה הנאשם בחשבוניות "מיזורי".

51. מצבור הנתונים תומך, אפוא, בדבריו של דוגה. עם זאת, סוגיה נוספת בעדותו ראויה לדיון: בחקירתו הראשית סיפר שלעיתים, במהלך הטיפול בשיק שהוגש לו לניכיון, התקשר לחברה שהוציאה את השיק כדי "לוודא שהוציאו, קיבלו תמורה, לא זיפו". כשנשאל האם עמד עם גורמים נוספים בקשר בנוגע לאותם שיקים, השיב בשלילה (פ/163). בחקירתו הנגדית חזר תחילה על אמירתו והוסיף כי הנאשם ניכה אצלו שיקים שנים רבות "והייתה באיזשהו שלב אמונה שהוא לא גנב או זיפן אז לא הייתי בודק את האישורים מהמושכים שלו, אבל ברוב המקרים בסכומים גדולים הייתי מתקשר" (פ/164). בהמשך החקירה הנגדית נשאל שוב בנושא והשיב באותו אופן - כי את הברורים ערך מול החברות שהוציאו את השיק וזאת בתחילת העבודה עם הנאשם ומשום שמדובר בתושב שטחים (פ/168 ש' 24 - פ/169 ש' 2). אלא שבהמשך שינה מדבריו, וכשנשאל בידי הסנגור האם וידא גם אצל החברה שהוציאה את השיק וגם אצל זו שלפקודתה נרשם השיק, השיב "גם וגם. אני יכול להגיד לך שהוא היה אדם אמין. לא היו לי עניינים איתו אף פעם" (פ/169 ש' 6).

בחנינה של אמירה זו לא מאפשרת לקבלה. לא התרשמתי שדוגה ביקש להעיד דבר שקר, אלא שבנושא זה נגרר לאמירה חפזה המבוססת על הנחה ולא על זיכרון אמת של פעולותיו בנוגע לנאשם. הוא נדרש לנושא מספר פעמים והתרשמותי מתשובותיו, הן מן האופן בו הוצגו שהיה מהוסס בניגוד למכלול עדותו בה העיד בצורה החלטית וברורה, והן מתוכן התשובות הבלתי-מתחייב ובלתי-אחיד, היא כי אין המדובר בביטוי של זיכרון אותנטי.

כך, מיד לאחר האמירה "גם וגם" וכאשר דוגה התבקש להבהירה, ענה "אני אסביר לך מקרים אחרים...". הוא סיפר כיצד בירר מול "לישטו", חברה שהוציאה שיקים, ונשאל האם היה מתקשר גם לחברה לפקודתה נרשמו השיקים "אני שואל אם אתה מתקשר בנפרד למיזורי". לכך השיב "למיזורי לא הייתי מתקשר". השאלה חזרה על עצמה "החברות שלפקודתן הצ'ק הן מקבלי הצ'ק, ביררת את זה?" ודוגה השיב "לא, אני קיבלתי אישור

ממוחמד". מיד שינה שוב טעמו: "...יכול להיות שכן ביררתי, אם הוא הגיע בהתחלה עם צ'ק שלא לפקודתו אז גם אני מעריך שבדקתי כי יכול להיות שהוא גנב את זה...כשהדפוס פעולה היה קבוע לא הייתי מתקשר". הסנגור המשיך ושאל "אחרי שנוצר אמון, אבל בהתחלה?" ודוגה השיב ש"בהתחלה הייתי מתקשר גם למקבל", לרבות לחברת "מיזורי" (פ/169). כשנשאל האם הוא בטוח שהתקשר, מסר בצורה לא מתחייבת כי "הנוהל התקין הוא לעשות את זה. אני לא יכול להגיד אם עשיתי או לא, אני בטוח שעשיתי, אם מגיע תושב חברון עם צ'ק שהוא לא לפקודתו אני עושה את מירב הזהירות". עוד הוסיף שכך נהג (פ/170). בחקירתו החוזרת נשאל שוב בנושא, והשיב כי "מיזורי יכול להיות שבפעם הראשונה השניה יש סיכוי שהתקשרתי אליו", אך כי הוא אינו זוכר זאת בוודאות ואין לו רישום על כך. לגבי "מ.פ. עץ" מסר כי דובר בחברה שעבדה עמו "אני מכיר את אוסאמה שריף" אך לא התחייב שהתקשר אליו "אני מניח שכן, לא ארים אליו טלפון... יכול להיות, יש סיכוי. ברוב המקרים 99% עבדתי על אמון עם אנשים" (פ/171-172).

מהלך זה לא מאפשר לגזור מעדותו של דוגה אמירה החלטית ואמינה לפיה התקשר לבעלי החברות לפקודתן נרשמו השיקים (כלומר לחברות-המנפיקות שבכתב האישום). דוגה נע בנושא זה בין הכחשה לבין חיוב, וניסיונותיו להבהיר את דבריו העלו אמירות מהוססות ולא אחידות, המאופיינות בחוסר נכונות להתחייב לתשובה החלטית. כל אלה הותירו רושם של אמירות הנשענות על הערכה ולא על זיכרון אותנטי. יוזכר כי מנגד לא הזכיר מי מבעלי החברות המנפיקות שדוגה התקשר אליו או שידע על מהלך הניכיון שמבצע הנאשם אצל דוגה. משכך, איני מקבל כי דוגה התקשר לבעלי החברות לפקודתן נרשמו השיקים שהנאשם ניכה אצלו.

ראיות נוספות מטעם התביעה

52. התביעה הביאה לעדות שני חוקרים: החוקר **חיים כהן** שסיפר כי שימש כחוקר הראשי בחקירת הנאשם ובכלל זה גבה את הודעותיו וביצע פעולות נוספות שהוצגו, והחוקר **אלי עמון** שנכח כמתורגמן בחקירות הנאשם והעיד כי ריכז את החקירה בתחילתה טרם העברתה לחוקר כהן. שני החוקרים הותירו בעדויותיהם רושם אמין, של אנשי מקצוע שביצעו את עבודתם ואני מוצא לקבל את עדויותיהם.

53. שני החוקרים, שכאמור נכחו בחקירות הנאשם, העידו כי הנאשם דובר עברית טובה. החוקר כהן הוסיף כי היות שהנאשם טען בפני חוקריו שהוא מתקשה בקריאה וכתובה, החוקר הקפיד על נוכחותו של אלי עמון לצרכי תרגום, וכי החקירות הוקראו ותורגמו לנאשם (פ/62). החוקר כהן הוסיף כי בדק את גרסת הנאשם בניסיון לאתר מסמך שיתמוך בה בספרי החברות והלקוחות, אך לא איתר מסמך שכזה כגון יפוי כוח לנאשם לפעול בשם החברות, תלושי משכורת לנאשם (בשל טענתו שהועסק כשכיר באותן חברות) או תיעוד לתשלום משכורתו במזומן כפי שטען (פ/67). החוקר עמון נשאל בחקירתו הנגדית האם ניסה לזמן לחקירה את מוחמד ג'בור, חברו של הנאשם שכמובא לעיל איים על אחמד אזגייר לפי דבריו של האחרון, והשיב בחיוב אך סיפר שג'בור סירב להגיע (פ/107-108). עוד נשאל האם נבדקה האפשרות שלחברות חשבונות בבנקים פלסטינים ובתגובה הסביר את הקשיים והמניעה בפועל של היחידה החוקרת מלקבל מבנקים ברשות הפלסטינית מידע ממין זה (פ/111).

54. סוגיה אחרונה זו מביאה אותי לנושא הבנקים בשטחים. הנאשם, כפי שיובא בהמשך, טען לראשונה בבית המשפט כי ידוע לו שלחברות המנפיקות יש חשבונות בבנקים ביאטה ובחברון. זאת, בניסיון לטעון שבעלי החברות נטלו ממנו שיקים שקיבל מהלקוחות והפקידו אותם בחשבונות האמורים. אלא, שכאשר התבקש להסביר את מקור ידיעתו זו הסתבך באמירות שונות וכוזבות, שאינן מספקות הסבר הולם. ידיעתו זו מוסיפה ומסבכת אותו שכן היא מתווספת ליתר האינדיקציות בדבר מעורבותו בפן הפסול של השימוש בחברות אלה

לצרכי הפצת חשבוניות כוזבות, ובהן החזקתו בחותמת ובפנקס חשבוניות של החברות וחתימתו בשם חברת מיזורי. כאמור, גרסתו בנושא תיסקר בהמשך.

בשלב זה אציין ראייה נוספת שהציגה התביעה ואשר נוגעת לסוגיית הבנקים בשטחים: שיקים של "החברה לפיתוח קריית ארבע" לפקודת "מ.פ. עץ" ו"מיזורי", שהוצגו כת/19א ואשר לפי החותמות עליהם נפרעו ביאטה ובחברון. הם נושאים חותמת של Bank of Palestine בחברון ו-Housing Bank for Trade and Finance ביאטה.

עולות שלוש נקודות חשובות: ראשית, כי המדובר באזור מגוריו של הנאשם שהוא תושב יאטה הנמצאת בנפת חברון. יוזכר כי החברות "מ.פ. עץ" ו"מיזורי" הן חברות ישראליות, שאיש מבעליהן לא העיד כי החזיק חשבון בשטחים ולא הוצגה סיבה כלשהי מדוע ינהלו חשבון בשטחים (עתאמלה הוא מכפר ריינה שבצפון ישראל, ואילו אזגיר וחלואני תושבי ירושלים), ונשאלת השאלה הרטרורית מהי הסבירות כי שתי חברות אלה יפתחו חשבונות דווקא בשטחים ודווקא בבנקים המצויים בסמוך למקום מגורי הנאשם, או יבחרו להפקיד את השיקים שקיבלו דווקא בבנקים אלה.

מכאן לנקודה השנייה המגבירה את סימני השאלה: לפי החותמות על השיקים ת/19א, ב-Bank of Palestine בחברון נפרעו הן שיקים שנרשמו לפקודת "מיזורי", והן שיקים לפקודת "מ.פ. עץ". - ומה הסיכוי כי שתי חברות ישראליות אלה יבחרו, דרך מקרה, לפנות לאותו סניף בנק בשטחים, שכאמור נגיש דווקא לנאשם.

הנקודה השלישית עניינה בכך שהשיקים ת/19א נרשמו "למוטב בלבד". רישום זה מונע, כאמור, המרתם אצל החלפן למזומנים שנטל לנאשם. העובדה כי דווקא שיקים אלה הופקדו בחשבונות בנק שנפתחו על שם החברות לשמן נרשמו השיקים, בשילוב ידיעתו של הנאשם על חשבונות אלה ועל הפקדת השיקים בהן, מדברת בעד עצמה.

מסיבות אלה, השיקים ת/19א מתווספים לאינדיקציות הפועלות כנגד הנאשם ומצביעות על מעורבותו בפן הפסול של השימוש בחברות ובחשבוניות הנדונות.

ראיות ההגנה

גרסת הנאשם

55. הנאשם הציג, בחקירותיו ובעדותו בבית המשפט, גרסה שאופייה הכוזב ניבט מהיבטים שונים ורבים בה וכן מאופן הצגתה. במאמץ כושל לספק הסברים לגיטימיים לפעילותו בזמן אמת נע בין הסברים שונים וסותרים, וחזר והתחמק ממתן מענה בתירוצים שהציגו התנהלות מניפולטיבית. גרסתו אינה ראויה לאמון, ובנסיבות שיתוארו להלן אף מוסיפה ופועלת נגדו.

דברי הנאשם בחקירותיו

56. אלה אופיינו לא רק בפערים רבים, אלא גם בבחירה סלקטיבית של הנאשם לאילו שאלות לענות, תוך שטען באופן בלתי משכנע לחוסר זיכרון ונעזר בזכות השתיקה כאשר נתקל בנקודות בעייתיות מבחינתו.

57. בחקירה מיום 22.8.12 (ת/4א) נדרש הנאשם תחילה לפעילותו ב"אחים דהדור הישראלית". הוא טען כי הוא אחד העובדים בחברה, משמש כמנהל פרויקטים בה וכי גם אחיו עובדים בה, והכחיש כי הוא בעלי החברה, כי איציק שפר הרשום כבעליה פתח אותה לבקשתו, או כי הוציא או כתב חשבוניות של חברה זו. כשנשאל האם מסר חשבוניות של חברה זו לחברת "לישטו", תוך שהחשבוניות הוצגו בפניו, סירב להשיב

(עמ' 2-3, עמ' 6 ש' 23-31). אציין שטעננותיו אלה סותרות את אמירותיו בהמשך, לפיהן הוא שותף בחברה האמורה. לגבי "אחים דהדור הפלסטינית" אישר הנאשם שהוציא חשבוניות של חברה זו וסיפר כי בגלל חוק של הרשות הפלסטינית לא יכול היה עוד להוציא "חשבוניות אוטונומיה" וכי החברה ממשיכה לעבוד בשטחים (עמ' 3 ש' 16-17).

58. כשהובהר לנאשם שהוא חשוד בהוצאת חשבוניות פיקטיביות הכחיש באופן גורף, והוסיף והרחיק עצמו מחשבוניות החברות המנפיקות מושא האישום בטענה כי לא כתב אותן ולא קיבל כסף מלקוחות שלו עבור חשבוניות של חברות אלה. בהקשר זה, כנשאל האם הוא מכיר את חברת "מיזורי", השיב שאינו זוכר "עבדתי עם הרבה חברות". אזכיר כי החקירה נערכה באוגוסט 2012, זמן לא רב לאחר התקופה בה, כטענת הנאשם בהמשך, ביצע פרויקטים כמנהל עבודה שכיר בחברה זו. הנאשם הוסיף וטען כי לא כתב חשבוניות של "מיזורי" ולא קיבל כסף מלקוחות שלו עבור חשבוניות שלה (עמ' 3 ש' 18-26). אז הוצג בפניו המסמך ת/23, שנדון לעיל ושכאמור שם מציג חשבונית (כוזבת) של "מיזורי" שסיפק הנאשם "לישטו" "ליכסיו" תשלומים בסך של למעלה מ-320 אלף ₪ שקיבל בתקופה בה עבד באמצעות "אחים דהדור הפלסטינית". הנאשם התחמק ממענה בטענה שלא מעניין אותו מה כתוב במסמך, שהוא רעב ומבולבל, שהוא מסרב להסתכל על המסמך ולבסוף מסר "אני שותק" (עמ' 5-6). בהמשך נשאל מיהו הבעלים של "מיזורי" והשיב שאינו יודע (עמ' 4 ש' 12) - גם זאת בסתירה לטענה שהעלה בהמשך בבית המשפט לפיה עבד מול חלואני, פגשו במשרדו וחתם עמו על הסכם העסקה.

בדומה, כאשר נשאל הנאשם האם הוא מכיר את חברת "טיולי נעמה" והוצגו בפניו חשבוניות שלה שניתנו ללישטו בשאלה האם הוא שמסר את החשבוניות, סירב להשיב האם מסר אותן (עמ' 6 ש' 3 ו-12). לגבי חברת "מ.פ. עץ" מסר שהוא זוכר אותה ושעבד בה כמנהל עבודה, תמורת שכר במזומן של 5000-6000 ₪ ולעיתים 10,000 ₪ לחודש "תלוי בעבודות" (עמ' 5 ש' 11). עוד מסר ש"בחברה היה אדם בשם אחמד ועוד אדם שאני לא זוכר את השם שלו" ולא ידע למסור את הטלפון של אחמד (עמ' 4 ש' 10). אזכיר שלפי אזג'יר ולפי דברי הנאשם בבית המשפט הנאשם שוחח עם אזג'יר בתקופת החקירה ואף הקליטו). גם לגבי "מ.פ. עץ" טען הנאשם שלא כתב חשבוניות של החברה, ולא קיבל כסף מלקוחות שלו עבור חשבוניות שלה (עמ' 3 ש' 21-26).

הנאשם הוסיף להרחיק עצמו מן החשבוניות כאשר נשאל לגבי העבודה עם חברת "לישטו". הוא אישר שעבד עם "לישטו" "בזמן שהייתה לי חברה בשטחים, ועבדתי כשכיר עם אדם שעבד איתם" (עמ' 3 ש' 33-34). תשומת הלב לשימוש בלשון יחיד, להבדיל מגרסת-ההמשך לפיה עבד כשכיר במספר חברות-מנפיקות). עם זאת, כאשר נאמר לו שבני מ"לישטו" טוען שהנאשם מסר לו חשבוניות של "מיזורי" ושל "מ.פ. עץ", הכחיש בתוקף: "לא נתתי לו חשבוניות, הוא משקר, הייתי מקבל מעטפות מאחמד בעל החברה ונותן אותם לבני מלישטו, לא יודע מה היה במעטפות" "אני לא כתבתי חשבוניות בכלל ולא נתתי לו" (עמ' 3 ש' 37-38, עמ' 4 ש' 2). כשנשאל אם בני היה משלם בשיקים עבור החשבוניות, השיב הנאשם שקיבל מעטפות, לא ידע מה תכולתן ונתן אותן לאחמד (עמ' 4 ש' 6-8). גם הפעם יש להצביע על הפער בין גרסה לזו לבין גרסת-ההמשך של הנאשם בה זנח את "גרסת המעטפות" וטען שהעביר חשבוניות וקיבל שיקים תמורתן, ואף שפרע שיקים אלה למזומנים לבקשת בעלי החברה.

הנאשם אישר כי הוא מכיר את יגאל דוגה, וטען כי אחמד נהג לשלוח אותו לנכות שיקים אצל דוגה (עמ' 4 ש' 18). אלא, שכאשר הוצגו לו יפויי הכוח שנתן לנהגי המוניות טוויטו ושמואל לנכות עבורו שיקים, וכן כרסות השיקים שניכה אצל דוגה, הגיב הנאשם בסירוב לחתום על המסמכים הללו, טען שאינו יודע מה כתוב בהם

משאינו קורא עברית וכי אינו זוכר "אני לא זוכר מה אכלתי אתמול". עוד טען שהוא עובד בעצמו כחלפן בשטחים הגם שאינו רשום כחלפן (שם, ש' 26-27 וש' 35-36).

יצוין שבחקירה זו חזר הנאשם וטען שהוא רעב. בתגובה הוצע לו מספר פעמים לרכוש עבורו מזון, תוך שהחוקרים ציינו שהגיע לחקירה רק בשעה 13:15, שאלו אותו מדוע לא אכל קודם לכן, וצינו שפגש פעמיים בעורך-דין שיכול היה לרכוש עבורו מזון. הנאשם חזר וסירב להצעה, כשהוא מתעקש כי החוקרים יממנו את המזון. להתרשמותי מדובר בפן נוסף של המניפולציות שנקט כלפי חוקריו.

59. בחקירה נוספת מיום 30.8.12 (ת/1) נקט הנאשם בהתנהלות דומה כשחזר וטען כי אינו מרוכז וכואב לו הראש, עד שהחוקרים החליטו להפסיק את החקירה. בין לבין הספיק לחזור על טענותיו כי עבד כשכיר ב"מ.פ. עץ" (עמ' 2 ש' 5) וכי איציק שפר שלט בחברת "האחים דהדור הישראלית" (שם, ש' 33). אז נשאל על "החברה לפיתוח הר חברון", הוצגו בפניו החשבוניות מושא האישום וכן חשבוניות של "האחים דהדור הישראלית" ונאמר לו שאנשי החברה טוענים שהוא נתן להם את החשבוניות. הנאשם סירב להסתכל על החשבוניות, שמר על שתיקה וטען שאינו חש בטוב (עמ' 3).

60. בחקירה נוספת מיום 4.9.12 (ת/2), בתגובה לאותן שאלות אודות החשבוניות שניתנו ל"חברה לפיתוח הר חברון", סירב הנאשם לחתום עליהן, השיב שאינו קורא עברית ואינו מכיר למעט אלה של "אחים דהדור הישראלית" בה עבד כמנהל עבודה שכיר. הנאשם הכחיש שהיה שותף בחברה זו וטען שאיציק שפר ערך את הסכם העבודה מול "החברה לפיתוח הר חברון" (עמ' 3, עמ' 6 ש' 36, עמ' 7 ש' 27, עמ' 11 ש' 32). יצוין כי בהמשך, בעדותו, טען דווקא לשותפות שלו ב"אחים דהדור הישראלית". כשהוצגו בפניו החשבוניות מושא האישום שניתנו ל"חברה לפיתוח הר חברון" מסר הנאשם כי אינו מכיר (עמ' 3 ש' 23), וכשהוטח בו שמנכ"ל החברה ומהנדסה טענו שהנאשם מסר להם את החשבוניות, השיב "אני שותק" (ש' 28). עוד נאמר לו שמנכ"ל החברה ומהנדסה טענו שאינם מכירים את איציק שפר ושהנאשם הציג עצמו בפניהם כמנהל החברות. הנאשם הכחיש ומסר שהיה שכיר בחברות "ואני לא זוכר באיזה חברות" (ש' 35-36) ובהמשך אמר שהעביר ניירת ל"חברה לפיתוח הר חברון" אך אינו זוכר איזו ניירת והיה "השליח של בעל החברה" (עמ' 3-4).

הפעם, בניגוד לחקירותיו הקודמות, ידע הנאשם לנקוב בשמו של הבעלים של חברת "מיזורי", נסים חלואני, אך לגבי "ב.ע. לבנין" אמר "אני לא זוכר את השמות, אחד בשם ראלב והשני אחמד זרייר כל אלה ביקשו ממני למסור את החשבוניות כשכיר" (עמ' 4 ש' 5). בכך הודה, אפוא, שמסר חשבוניות. בנוסף הודה שביצע את העבודות הרשומות בחשבוניות מטעם החברות, אך טען שעשה כן כמנהל עבודה (שם, ש' 15). יש להצביע על הפער שבין חוסר יכולתו לנקוב בשמו של בעלי "ב.ע. לבנין" ובין טענתו שהועלתה לראשונה בעדותו בבית המשפט לפיה עבד בחברה זו לא מול בסאם עתאמלה אלא מול עלי דוויאת, בשילוב גירסה מפורטת אודות האחרון.

התנהלות דומה אפיינה את תגובות הנאשם לחשבוניות שנמסרו ל"חברה לפיתוח קריית ארבע" והוצגו לפניו בחקירה זו. הוא אישר כי הוא מכיר את החשבוניות של אחים דהדור הישראלית בה לטענתו עבד כשכיר, ושל "מ.פ. עץ" שגם בה עבד כשכיר "אבל אני לא זוכר מזה כלום" (ש' 22-23). כשהוקראו לו החשבוניות (אחרי שטען שאינו יודע מה רשום בהן) השיב שאינו זוכר את העבודות ושהיה שכיר בחברות (ש' 26 ו-38). עוד הכחיש שהציג עצמו כבעלים וכמנהל בפני מר כהן ומר פורת מן "החברה לפיתוח קריית ארבע", אך אישר שקיבל מהם שיקים וטען שהעבירם לבעלי החברות (עמ' 5).

כשהוצגו לנאשם החשבוניות שנמסרו לחברת "גינן והשקיה" השיב שהוא מכיר את החשבוניות של אחים דהדור הישראלית, ונמנע מלהתייחס לחשבוניות החברות המנפיקות מושא האישום. עוד סירב לחתום על החשבוניות. כשהוטח בו ששמואל שכטר, בעלי החברה, טוען שהנאשם מסר לו את החשבוניות וביצע את העבודות הרשומות בהן השיב תחילה "אין לי כוח לדבר" (עמ' 5 ש' 19) וכשהשאלה חזרה על עצמה אישר רק שמסר את החשבוניות של אחים דהדור "את השאר אני לא זוכר" (ש' 21). עוד הוטח בו שכטר טען כי הנאשם הציג עצמו כשותף של בעלי החברות הרשומות בחשבוניות, והנאשם השיב שהיה שכיר. עם זאת אישר שלקח משכטר את השיקים תמורת החשבוניות וטען שהעבירם לבעלי החברות (ש' 27).

61. הרחקה דומה ליוותה את התייחסותו של הנאשם לחשבוניות שניתנו לחברת "טיולי נעמה". כשהוצגו בפניו, השיב שאינו מכיר וסירב לחתום (עמ' 6). עוד מסר אינו מכיר את חברת "ל.ר. אופק" (עמ' 6 ש' 6). הוטח בו שבעלת החברה, נעמה, טוענת שמסר לה את החשבוניות עבור עבודה שביצע, ובתגובה שמר הנאשם על זכות השתיקה (ש' 13). הוטח בו גם שנעמה מסרה כי אמר לה שאלה אינן חשבוניות שלו והוא מכסה באמצעותן על עבודתו משום שאין לו חברה ישראלית. גם הפעם שמר הנאשם על זכות השתיקה (ש' 17). הוטח בו שנעמה מסרה כי שילמה לו במזומן, בשיק פתוח ובהעברה בנקאית וזאת לבקשתו, ושוב שמר על זכות השתיקה (ש' 20). הוטח בו גם שטענה כי ביקש ממנה ומהעוזר שלה לכתוב חשבוניות, והוא השיב "שתגיד מה שהיא רוצה זה לא מעניין אותי" (עמ' 7 ש' 7).

שמירתו הסלקטיבית של הנאשם על זכות השתיקה והשימוש שעשה בטענה לאבדן זיכרון ניכרו לאורך הודעה זו. כך, למשל, הסכים לאשר שהוא מכיר את רונן שפר, אך כשנשאל מיד בהמשך לכך האם ביצע עבודה לחברת "טיולי נעמה" שרון עבד בה כמנהל השיב הנאשם "שומר על זכות השתיקה", וכשנמסר לו שרון טוען שהנאשם ביצע את העבודות המפורטות בחשבוניות התחמק מתשובה באמירה לפיה רונן יכול לומר מה שירצה (עמ' 7 ש' 8-11). בדומה, כשהוצגו לו החשבוניות שנמסרו ל"לישטו" טען שאינו זוכר את החשבוניות של "מיזורי", סירב להתייחס לחשבוניות של "מ.פ. עץ" וטען שנעמה מסרה את חשבוניותיה ל"לישטו". כשהוטח בו שנעמה טוענת שהוא מסר את חשבוניותיה סירב להשיב (עמ' 12-13). כך גם כשנשאל לגבי ניכיון השיקים שביצע אצל יגאל דוגה. הנאשם אישר תחילה את עצם הפעילות וטען שהוא מעביר לדוגה כל שיק שניתן לקבל ממנו אחוזים, אך לא זכר שיקים של אילו לקוחות העביר, לא זכר כיצד העביר לדוגה שיקים וכשהשאלה חזרה על עצמה בחר לשמור על זכות השתיקה (עמ' 7-8). גם כאשר נאמר לו שנהגי המוניות שמואל וטויו טוענים שהנאשם שלח עמם שיקים לדוגה נעזר הנאשם בחוסר הזיכרון ובהמשך שמר על זכות השתיקה (עמ' 9). כשנשאל האם חתם להם על "פוי" כוח השיב פעמים מספר שאינו זוכר, כשעומת עם "פוי" הכוח עצמם זיהה את חתימתו על "פוי" הכוח לטוויטו, וכשהוטח בו שהנהגים מסרו שהנאשם שילם להם עבור השליחות לפרעון השיקים, השיב "אין לי כוח לדבר" (ש' 23). דוגמה נוספת היא התייחסותו ל"אחים דהדור הישראלית": כשנשאל מדוע זהו שמה של החברה, הזהה לשם החברה הפלסטינית שלו, אם הוא אינו בעליה, שמר הנאשם על זכות השתיקה (עמ' 12 ש' 4-10), וכשעומת עם טענה לפיה איציק שפר טוען שפתח את החברה כטובה לנאשם ושהנאשם מנהל אותה בפועל, השיב "הוא יכול להגיד מה שהוא רוצה" (עמ' 11-12). לבסוף יצוין שגם כאשר התבקש הנאשם בידי חוקרו למסור את גרסתו לעניין האישום במסירת חשבוניות כוזבות, התחמק הוא מתשובה בטענה כי "אין לי כוח לדבר" ובהמשך שמר על זכות השתיקה (עמ' 5 ש' 7-9).

62. בהודעה זו אלמנטים נוספים הממחישים את שליטתו של הנאשם בפעילות הקבלנית. ראשית, הנאשם הלן בפני חוקרו כי "החברה לפיתוח הר חברון", איציק שפר וכן "לישטו" לא רוצים לעבוד איתו יותר בשל חקירת מע"מ. אז נשאל כיצד הדבר מתיישב עם טענתו שהיה שכיר בחברות המנפיקות. הוא נמנע מלהסביר והשיב

"הייתי שכיר" (עמ' 4-5). בדומה, הציג את אמנון קופלה כמנהל העבודה שלו ב"אחים דהדור הישראלית" ואישר כי הורה לאמנון להתקשר למיכאל פרבר מ"החברה לפיתוח הר חברון" משום שהאחרון אמר לאמנון להוציא את כל הפועלים מן האתרים ("שאלתי אותו על האתרים שסגרו לנו" "החברה לפיתוח הר חברון" והאם אנחנו יכולים להמשיך לעבוד"). אז נשאל מדוע הוא מורה לאמנון לברר אם הוא-עצמו רק שכיר בחברות, והשיב בסתמיות שרצה לדעת (עמ' 10-11).

63. בהודעה נוספת מיום 12.9.12 (ת/3) חזר הנאשם ותיאר כי לאחר שעבד באמצעות "אחים דהדור הפלסטינית" שבבעלותו, הרשות אסרה עליו להוציא חשבוניות ליושבים יהודיים בשטחים, שאז לטענתו אז החל לעבוד כשכיר "אצל אנשים" (עמ' 3). בהודעה זו אישר הנאשם כי מסר את חשבוניותיהן של החברות מושא האישום ללקוחות, וזאת בניגוד לגרסאותיו הקודמות, אך טען ש"אני מסרתי להם את החשבוניות כשליח" (עמ' 3 ש' 14). הוא חזר על טענתו כי עבד בחברות כשכיר, אך התקשה לבססה: הוא טען שקיבל שכרו במזומן, וכשנשאל האם קיבל תלוש משכורת היתמם בטענה לפיה אינו יודע מה זה תלוש משכורת (עמ' 1 ש' 18) והוסיף כי "יש אנשים שיעידו שאני הייתי שכיר". כשהתבקש לספק שמות או פרטי קשר של אותם אנשים, השיב שאין לו את המספרים ואינו זוכר את שמותיהם או יודע למסור כל פרט אודותיהם, למעט שהם מיאטה. עוד מסר שיביא אותם לחקירה הבאה (ש' 26-34).

64. אלא, שגם לחקירה הבאה, ביום 29.1.13 (ת/4), לא הובאו אותם אנשים שיאשרו את דברי הנאשם. כשהתבקש למסור את פרטיהם כדי שניתן יהיה לחקור אותם, השיב שאין לו שמות וטלפונים וכי יביא אותם לבית המשפט (עמ' 2 ש' 37). אקדים ואומר כי גם לבית המשפט לא הובאו. הוא נשאל מדוע שבעלי החברות יגידו שלא עבד אצלם כשכיר והשיב "בגלל שאחד מהם חייב לי 2 משכורות?". כשנשאל מי הוא אותו בעל חברה התחמק "אני אגיד בבית משפט" (ש' 22-24). גם הפעם התקשה להסביר מדוע אין ברשותו תלושי משכורת. תחילה חזר וטען שאינו יודע מה זה תלוש שכר, בהמשך טען ש"אצלו הפלסטינאים לא נותנים תלוש משכורת" אך כשנמסר לו שהחברות-המנפיקות הן חברות ישראליות ולא פלסטיניות הסתפק באמירה לפיה לא קיבל תלושים. עוד לא ידע לומר האם המעסיקים דיווחו עבורו לביטוח הלאומי (עמ' 3 ש' 2-10).

65. הודעות הנאשם מציגות אפוא תמונה רוויה בקשיים. לאורך מספר חודשים בהם נוהלו חקירותיו וכשהוא מלווה ביועץ משפטי (ראו למשל ת/3 ש' 18, ת/4א) בחר הנאשם באופן סלקטיבי לאילו שאלות לענות, וכשנתקל בנקודות בעייתיות מבחינתו בחר לעורר את זכות השתיקה, ללקות בחוסר זיכרון, להתחמק ממענה ענייני או להעלות תואנות שונות כרעב וכאב ראש. דבריו בנוגע לחשבוניות מושא האישום נעו בין הכחשה של קשר אליהן, דרך חוסר זיכרון של החשבוניות מושא האישום או שמירה על שתיקה לגביהן, עובר לגרסה לפיה העביר מעטפות ללא ידיעה על תכולתן, וכלה באישור כי מסר את החשבוניות ללקוחות "כשליח". גם גרסתו בנוגע לשיקים שהתקבלו כנגד החשבוניות עברה תהפוכות דומות. חוסר יכולתו לתמוך בראיה כלשהי את טענתו כי עבד כשכיר בחברות ניכר בהודעות אלה, וזאת למרות הזמן שעמד לרשותו להמציא מסמכים ועדים, וכך גם האופי הקלוש של טענותיו אלה כשהוא מתקשה למסור פרטים רלבנטיים ואף לזכור את שמות הבעלים בשירותם כביכול עבד. הודעות אלה מותירות רושם של העדר יכולת של הנאשם להתמודד עם החשדות נגדו, והתחמקותיו ממענה בדרכים שונות לרבות שמירה סלקטיבית על זכות השתיקה פועלות בנסיבות אלה לחובתו ומחזקות את חומר הראיות נגדו. כפי שאראה עתה, התנהלות דומה המשיכה בעדותו:

66. הנאשם העיד עדות ממושכת, דבר שאפשר להתרשם מאופן מסירת הדברים. זה התיישב עם תכני העדות לכדי תמונה של גרסה בלתי מהימנה, רוויה בכזבים. הנאשם העיד בצורה מהוססת ובלתי אחידה, כשהוא נמנע לעיתים קרובות מלהישיר מבט אל השואל או אל בית המשפט. לא אחת השתהה בתשובותיו, בפרט כשנדרש להתמודד עם קשיים עבורו העולים מחומר הראיות, וניכר היה שהוא תר במוחו אחר תשובה "מתאימה". תוכן העדות, כפי שיפורט להלן, הציג ניסיונות כושלים של הנאשם לספק תשובות לראיות נגדו, לרבות טענות "כבושות" וסתירות לרוב. כשחודדו הקשיים בגרסתו, עבר הנאשם לתשובות הנאחזות בחוסר זיכרון, בטענות חוזרות ונשנות לפיהן בחקירותיו לא הבין את החוקרים בשל קשיי שפה, ובהתחמקויות נוספות כגון הפניית השואל לעדים אחרים (בסגנון "תשאלו אותו"). כל זאת בהעדר יכולת לספק מענה הולם.

67. את עדותו פתח הנאשם באמירה לפיה הוא "קבלן חפירה מוכר ביהודה ושומרון" ותיאר כיצד פתח את "האחים דהדור הפלסטינית" וביצע באמצעותה לאורך שנים עבודות לרבות עבור "החברה לפיתוח הר חברון", "החברה לפיתוח קרית ארבע", "לישטו" וחברות נוספות. זאת, עד להוראה של הרשות הפלסטינית שמנעה ממנו קבלת חשבוניות "מוקאסה" לעבודות בישובים יהודיים ביהודה ושומרון, שאז נקלע לקושי "היה לנו חובות, היה לנו פועלים, היה לנו אחריות, היה לי גם הרבה משפחות שלא קיבלו את הכסף שלהם... והרבה כסף שהייתי חייב לאנשים ולקוחות שלי חייבים לי כסף..." (פ/193-191). הנאשם טען שבשלב זה החליט שהוא ואחיו יעבדו כשכירים. מבין החברות-המנפיקות, פתח הוא בתיאור העבודה עם "מיזורי" וטען כי סיכם עם חלואני, בפגישה במשרדו של הנאשם, שהנאשם ואחיו יעבדו עבורו כשכירים תמורת משכורת, וכי חתם עמו חוזה. החוזה, כך טען, נשרף בשריפה במשרדי הנאשם (פ/193 ש' 26-32).

68. הבקיעים בגרסה זו ניכרו מראשיתה: כשנשאל מה היה גובה משכורתו ב"מיזורי" התקשה הנאשם לענות. תחילה השיב באופן מהוסס "תלוי בעבודה.. זה היה 9, 10, 13, לחודש, והייתי לוקח, יש עבודה גדולה היה נותן לי עוד אחוז". כשהשאלה חזרה על עצמה השיב תשובה שלא ממין העניין, שהתייחסה לעריכתו של חשבון מול החברה-הלקוחה עבורה בוצעה העבודה "היינו עושים חשבון עם חברה לפיתוח הר חברון". במסגרת זו טען שחלואני נהג להגיע למשרדו של הנאשם ולמסור לו את כתב הכמויות של העבודות שבוצעו וכי לפי נתונים אלה הגיש הנאשם חשבון ל"חברה לפיתוח הר חברון" (פ/194). ושוב בפ/195 ש' 30 באופן כללי לגבי כל החברות-הלקוחות). זו טענה תמוהה, נוכח גרסת הנאשם עצמו לפיה הוא ניהל את העבודות בשטח כך שלא ברור מדוע חלואני נדרש לספק לו את נתוניו. בנוסף סותרת הטענה את עדויות אנשי החברות-הלקוחות שחלקם סיפר, כמובא לעיל, שערך את ההתחשבות מול הנאשם, ואת דברי הנאשם עצמו בחקירותיו, שבחלקן טען כי אינו יודע מיהו הבעלים של "מיזורי", הכל כמפורט לעיל.

הנאשם הוסיף וטען בעדותו כי לאחר הגשת החשבון ללקוח נהג להתקשר לבעלי החברה המנפיקה "שירשמו לי חשבונית", אותה קיבל מהבעלים ביאטה או במקום העבודה ואותה העביר לחברה-הלקוחה וקיבל ממנה שיק (פ/195-196). בהמשך עדותו הציג גרסה שונה, לפיה מסר רק חלק מהחשבוניות ואילו בעלי החברות הגיעו ללקוחות למסור את היתר, אך כשהתבקש להעמיק בה חזר בו מגרסה זו ואישר שהוא מסר את החשבוניות (פ/226-227, בפרט שורה 18). טענות אלה שלו סותרות גרסאות קודמות בהן הכחיש, באופן מלא או חלקי, מסירה של החשבוניות ללקוחות או טען שהעביר "מעטפות" מבלי לדעת את תוכן. הן אף עומדות בניגוד לראיות נוספות דוגמת עדותו של שכטר מ"גינון והשקיה" שציין כי הוא שכתב את החשבוניות של "מיזורי" בנוכחות הנאשם וזאת לבקשת האחרון ותוך-כדי ההתחשבות הכספית עמו (פ/158), עדותו של פורת לפיה הנאשם החזיק בפנקס חשבוניות של "מ.פ. עץ" (פ/187), ועדויות מספר של הלקוחות שנסקרו לעיל ולפיהן קיבלו את

החשבוניות מן הנאשם.

גרסת הנאשם אינה הולמת את עדויות הלקוחות גם במישורים מהותיים נוספים, כגון בטענתו לפיה בעלי החברות בהן עבד כשכיר לטענתו, כולם ערבים, הגיעו בעצמם לחתום הסכם עם כל אחד מהלקוחות, לרבות שכטר (פ/214 ש' 4). זאת, בעוד ששכטר מסר כי כל ההתנהלות הייתה מול הנאשם שהיווה "בעל הבית" ואשר סיפר לשכטר כי שותפיו בחברות-המנפיקות הם יהודים.

69. גם "טענת השריפה" שהציג הנאשם כדי להסביר מדוע אין ברשותו מסמכים לתמוך בטענותיו, בפרט הסכמי העסקה שלכאורה נחתמו בינו לבין החברות-המנפיקות, תוך שהציג קלסר וניירות חרוכים, הייתה בלתי אמינה: הנאשם העיד ביום 1.3.17 וטען שהשריפה ארעה כארבע שנים קודם לכן (פ/202 ש' 15). במקום אחר טען שדובר בשלוש שנים לפני העדות (פ/209 ש' 27). אלא, שהנאשם נחקר בהליך זה מספר פעמים כבר בשנת 2012, היינו טרם המועד בו נקב להתרחשותה של השריפה. בפני חוקריו חזר וטען שברשותו ראיות לבסס את טיעונו, אך לא הציגן למרות הזדמנויות שניתנו לו ופערי זמן בין החקירות. ה"שריפה" לא יכולה, אפוא, להסביר הימנעות זו. כשהתבקש להסביר מדוע, אפוא, לא הציג את המסמכים להגנתו בשלב החקירה, השיב באופן בלתי משכנע כי לא האמין לחוקריו (פ/210).

התרשמתי כי טענת השריפה שימשה כניסיון כוזב של הנאשם להסביר את אי הצגת המסמכים בבית המשפט, מבלי שחשב מבעוד מועד על סוגיית עיתוי השריפה ביחס למועד חקירתו. יצוין שבד-בבד, כשביקש להציג מסמכים שלסברתו יסייעו לו, טען כי חלק מהמסמכים שרדו בשריפה (ראו להלן לעניין תצלומי השיקים נ/1).

70. אופייה הכוזב של עדות הנאשם ניכר גם בטענותיו אודות השימוש שנעשה בשיקים שהתקבלו מהחברות-הלקוחות תמורת העבודות שביצע. כך בשני "ראשים":

71. תחילה, הנאשם אישר בעדותו כי פרט שיקים שהתקבלו מהחברות-הלקוחות ושנרשמו שלא "למוטב בלבד" אצל החלפן דוגה. עוד אישר שלצורך זה השתמש בשירותיהם של נהגי המוניות טויטו ושמואלי, חתם עבורם על "פיו" כוח, קיבל מידיהם את תמורת השיקים במזומן ושילם עמלה (פ/224 ש' 31-פ/225 ש' 8). כשנשאל מדוע נמנע בחקירותיו מלאשר נתונים אלה באותה צורה, השיב כי לא הבין את השאלות בחקירה (שם). כפי שנראה, טענה זו חזרה ושימשה את הנאשם בעדותו בשורת נושאים, כ"מוצא" לא משכנע ממתן תשובה הולמת.

72. כדי להסביר מהלכים אלה שלו בפרטת השיקים טען הנאשם (ראשית לגבי "מיזורי" ובהמשך לגבי כל החברות המנפיקות בהן הועסק כשכיר לטענתו) כי מעסיקיו חסרו מזומנים ולכן הפנו אותו לחלפן דוגה, לפרוט אצלו את השיקים שהתקבלו. בתמורת השיקים הונחה, לטענתו, לשלם לפועלים, לנכות את רווחיו ולהעביר את היתרה לבעלי החברות המנפיקות.

73. דובר בגרסה רחוקה ובלתי משכנעת. היא הוצגה בלשון מהוססת, כשתחילה טען הנאשם ש"לפעמים לא היה להם כסף, לחברת מיזורי" ולכן הפנוהו לחלפן (פ/196) אך בהמשך הפך תיאור זה של פעילות מקרית לתיאור של מהלך קבוע של "טיפול" הנאשם בשיקים של כל החברות-המנפיקות, לטענתו לבקשת בעליהן ומשום שלכל החברות הייתה מצוקת מזומנים (פ/199, פ/202, פ/223 ש' 24). הנאשם התקשה לנמק מדוע לא הציג הסברים אלה באותו אופן בחקירותיו וטען בהן כי הוא עוסק בעצמו בפירעון שיקים בשטחים. כשנשאל בנושא חזר תחילה על הטענה כי נהג להעביר לדוגה שיקים של אנשים ש"לא היו יכולים ללכת לירושלים, הייתי לוקח בדרך" וזאת תמורת עמלה. כשנשאל שוב, נאחז בטענתו החוזרת לפיה לא הבין את השאלות בחקירה ולא בטח בחוקריו (פ/224).

בנוסף, התקשה הנאשם להסביר את הגיון גרסתו: מדוע בעלי כל החברות-המנפיקות בהן לטענתו עבד כשכיר, שאינן קשורות זו לזו, יאמצו דרך פעולה זהה בנוגע לשיקים שלהן, של פריטתם באמצעות הנאשם אצל חלפן (ראו תשובותיו השונות והמתחמקות ממענה ענייני כשנשאל בנושא, פ/204-203). תמיהה נוספת שלא הוסברה על ידו היא כיצד בחרו כולם, דרך מקרה, בחלפן דוגה דווקא; ומדוע בחרו בנאשם דווקא כדי לבצע התנהלות כספית זו - ויוזכר שלטענתו הוא שימש בחברות אלה כ"מנהל עבודה" בשטח, ולא כאיש כספים. תמיהות נוספות בגרסתו מעלות השאלות מדוע יפקידו בעלי החברות בידיו תשלום במזומן לפועלים שעבדו בשירות החברות, במקום לשלם להם בעצמם ובצורה מסודרת; וכיצד יבטחו בו בסכומי מזומן של עשרות ומאות אלפי שקלים שהתקבלו מדוגה כנגד השיקים ואף יפקידו בידי הנאשם (כזכור, "איש שטח") את החישובים של ניכוי שכר הפועלים, ניכוי רווחיו מסכומי המזומן והעברת היתרה להם.

כל אלה נותרו ללא מענה משכנע. כשנשאל בסוגיה האחרונה ניסה הנאשם ליצור מצג של יחסי אמון הדוקים בינו לבין בעלי החברות ("יש אמינות בזה, אין לו בעיה בזה בכלל" - פ/203). אלא, שמצג זה נסתר בטענותיו שלו לפיהן הבעלים רימו אותו: בהודעתו ת/4 ש' 22-24 טען שאחד מהם חייב לו משכורות. בעדותו טען שהפסיק לעבוד עם חלואני משום שזה רימה אותו בסכום של מאה אלף ₪, וכי יתר בעלי החברות הפסיקו לענות לטלפונים ממנו וחייבים לו כסף (פ/207 ש' 3-9, פ/225 ש' 17-19. יצוין כי טענות אלה הוצגו בצורה לא אמינה, למשל "חלק חייבים לי כסף חלק נמאס להם לעבוד, אולי היה להם בעיה עם חברים..." - פ/225 ש' 21). יוזכר גם שלעדויות שלו בעלי החברות לא היו אנשים הקרובים אליו או מכרים וותיקים, שעשויים לבטוח בו בכספיהם בצורה שכזו.

על רקע זה, לא ניתן לקבל את הסברי הנאשם לפעולותיו מול דוגה. התרשמתי כי מדובר בהמצאה כוזבת ומאוחרת של הנאשם, בניסיון להסביר את ראיות התביעה.

74. מכאן ל"ראש" השני בטענות הנאשם לעניין השימוש בשיקים שהתקבלו תמורת העבודה: לאותה "התאמה" חשודה לה טען, בדרך הפעולה של שלוש החברות-המנפיקות לעניין פריטת שיקים שאינם "למוטב בלבד" אצל החלפן דוגה, מצטרפת "התאמה" חשודה נוספת. כשהנאשם נשאל מה נעשה עם שיקים שהתקבלו מהחברות-הלקוחות כנגד החשבוניות שמסר ואשר נרשמו "למוטב בלבד" כך שלא ניתן היה לנכותם אצל חלפן, סיפק הסבר בעייתי: הוא טען כי שיקים אלה הופקדו בידי בעלי החברות-המנפיקות בחשבונות בנק שהיו לחברות בבנקים בחברון וביטא, סיפר שהוא יודע על כך ואף פירט את שמות סניפי הבנק ומיקומם (למשל "יש למיזורי חשבון בבנק בחברון..." פ/196 ש' 10; "לקח אותם נסים חלואני והפקיד אותם בחשבון שלו בבנק אסכאן ביאטה" פ/201; "לעלי דוויאת. יש לו חשבון בנק בבנק בחברון" פ/200. "בנק אסכאן ביטא ובנק פלסטין נמצא ביטא" פ/214 ש' 21). בהמשך אף הציג תצלומי שיקים שיידונו בהמשך, נ/1, וידע לומר כי בעלי החברות הפקידו שיקים אלה בחשבונות הבנקים שלהם (פ/210 ש' 9).

75. בטענה זו קלע הנאשם את עצמו למלכודת שהוסיפה וסבכה אותו. זאת, ראשית, משום שדובר בטענה "כבושה" נוספת. כשהתבקש להסביר מדוע לא הזכירה בחקירותיו ניסה, כדרכו, להיתלות בקשיי שפה ("אולי לא הבנתי שאלה ולא ידעתי לענות...") ובמקביל בטענה לפיה אוים בידי חוקריו (פ/214 ש' 13-15). ניסיונות אלה הותירו רושם בלתי מהימן.

76. שנית, משטען הנאשם כי לחברות המנפיקות היו חשבונות בשטחים התעוררה השאלה כיצד הנאשם, שלטענתו הועסק כמנהל עבודה שכיר "בשטח" ולא כאיש כספים בחברות אלה, ושהעיד בנחרצות שלא היה לו כל קשר לחשבונות הבנק של החברות (פ/196 ש' 12, פ/205 ש' 4), ידע כי החברות-המנפיקות בהן הועסק, כולן חברות ישראליות, מנהלות חשבונות בנק בחברון וביאטה דווקא, היכן מנוהלים החשבונות, אילו

פעולות בוצעו בחשבונות אלה בקשר עם השיקים הנדונים ומתי בוצעו (הנאשם העיד שבעלי החברות הפקידו את השיקים בתקופה בה עבד באותן חברות - פ/214 ש' 11).

הנאשם לא הצליח לספק הסבר הולם לידיעותיו אלה. בנסותו לעשות כן כשל שוב ושוב: תחילה טען כי בזמן אמת לא ידע דבר על החשבונות ורק בדיעבד, לאחר שנחקר ברשויות המס, "לקחתי שומות ממע"מ ושאלתי, איפה היו השיקים". כשנשאל כיצד בדק טען שהלך לסניפי הבנק "ובדקתי לפי עוסק מורשה, אמרו לי יש חשבון אבל לא יכולים להגיד פרטים...". בהמשך טען כי בזמן אמת ראה את בעלי החברות בבנקים אך לא ידע על החשבונות (פ/205). כשנשאל מדוע ששלשה בעלי חברות ישראליות, שהם תושבי ישראל בעצמם, יבחרו לפתוח חשבונות בנק לחברות אלה דווקא בבנקים בחברון (ויוזכר: במיקום הקרוב למגורי הנאשם), התחמק "את יכולה לשאול אותו" (פ/210 ש' 31). כשנשאל מדוע לא הזכיר בחקירותיו שראה את בעלי החברות בבנקים נסוג, שוב, לטענה לפיה ייתכן שלא הבין את הנאמר בחקירה (פ/214 ש' 14).

ככל שהתקדמה החקירה בנושא שינה הנאשם את גרסתו, בניסיון לספק הסבר למקור ידיעתו: במקום אחד טען כי "הייתי גם עם ניסים חילוואני בבנק אסכאן" ומיד חזר בו "לא הייתי, ראיתי. יש חניון במרחק 50 מטר מבנק אסכאן, ראיתי אותו פעם נכנס, לא ידעתי שיש לו חשבון". זאת, תוך שטען כי לאחר שראה זאת בדק וגילה שלחלוואני יש חשבון במקום (פ/214 ש' 28-31) וסתר בכך את דבריו הקודמים לפיהם ביצע את הבדיקות רק לאחר שנחקר ברשויות המס.

אלא, שגם בדבריו אלה לא היה כדי להסביר את מקור ידיעתו על הפעולה של הפקדת השיקים שהתקבלו מהחברות הלקוחות. כשנשאל כיצד ידע שחלוואני הפקיד את השיקים הנדונים דווקא בבנק אסכאן ולא, למשל, בחשבון אחר של החברה בישראל, הציג הנאשם גרסה נוספת: "שאלתי ויש לי חבר בבנק ואמר לי יש לו חשבון והוא מפקיד צ'קים בחשבון הזה" (פ/215 ש' 4). אותו "חבר" לא הובא לעדות. כשהנאשם נשאל מיהו השיב "אחד בשם אבו טאהר, עובד בבנק" ולא זכר לומר את שמו הפרטי, וכשנשאל מדוע לא הביאו לעדות ואף לא ביקש לזמנו (למרות שכפי שיפורט בהמשך ביקש לזמן שורה ארוכה של עדי הגנה) השיב כי "אבו טאהר" נמצא בירדן (פ/215).

זאת ועוד, גם גרסתו הנוספת של הנאשם לא הסבירה כיצד ידע שהשיקים שלדברי "אבו טאהר" הופקדו בידי חלוואני היו השיקים מושא כתב האישום. כשנשאל בנושא בחר תחילה להתחמק, וכשהשאלה חזרה על עצמה שינה שוב את הגרסה וטען כי אותו עובד בנק עמו שוחח מסר לו שלחשבון של "מיזורי" הופקדו שיקים של "החברה לפיתוח הר חברון" (שם, ש' 15). יצוין כי גם גרסה זו לא מסבירה את מקור הידיעה על הפקדת שיקים של יתר החברות-המנפיקות, וחשוב מכך: דובר במהלך שהותיר רושם כבד של חוסר מהימנות של הנאשם, שעל גבי דוכן העדים "שלף" גרסה אחר גרסה בניסיון לספק הסבר למקור ידיעתו אודות חשבונות החברות בבנקים הפלסטינים.

77. בהקשר זה חשוב להזכיר את הדיון שנערך לעיל במוצג ת/19א: שיקים שאותרו, של "החברה לפיתוח קריית ארבע" לפקודת "מ.פ. עץ" ו"מיזורי", שלפי החותמות עליהם נפרעו בבנקים ביאטה ובחברון. זאת, בהתאמה לדברי הנאשם ותוך חידוד התמיהות כיצד ידע על הפקדות השיקים. כפי שנדון לעיל, אין הגיון כי החברות הישראליות לפקודתן נרשמו השיקים יפתחו חשבונות בשטחים או יבחרו להפקיד דווקא בהם את השיקים, ומנגד מדובר באזור בו מתגורר הנאשם; אין הגיון כי שתי החברות הישראליות יבחרו לפנות לאותו סניף בנק בשטחים (לפי החותמות שיקים של שתיהן נפרעו ב"בנק פלסטין" בחברון); ומדובר בשיקים שכולם "למוטב בלבד" - בהתאמה לדרך העבודה המצטיירת של הפקדת שיקים מסוג זה בבנקים ופירעון שיקים שאינם "למוטב בלבד" אצל החלפן דוגה, כאשר את הפעולה האחרונה ביצע הנאשם בכרטסת על שמו

הפרטי (ולא על שם החברה) ותוך שהוא נוטל את כספי הפירעון.

78. כל אלה לא מאפשרים לקבל את טענות הנאשם אודות החשבונות בשטחים כבסיס להגנתו. עצם קיום החשבונות אינו מסייע לנאשם. כשם שניתן היה לשנות את רישומי רשם החברות בנוגע לאחת החברות המנפיקות, להתחזות בשם של בעלי החברות המנפיקות בפני הלקוחות ולהציג לאחרונים את מסמכי החברות, ניתן היה גם לפתוח חשבונות בנק על שם החברות באותם סניפים בשטחים.

הסוגיה לא רק שלא מסייעת לנאשם, אלא מוסיפה ומגבירה את עצמת הראיות נגדו: מכלול האלמנטים שצוינו לעיל, ובראשם ידיעתו של הנאשם על עצם החשבונות ועל הפקדת השיקים "למוטב בלבד", כזביו הבולטים בניסיון לספק הסבר לידיעה זו, והאלמנטים הקושרים פעילות זו אליו: הן בקבלת השיקים מהלקוחות שנעשתה על ידו והן במיקום הסניפים בסמוך למקום מגוריו ובמרחק מבעלי החברות הישראליות - כל אלה מוסיפים וקושרים את הנאשם לפעילות הנדונה ולמהלכים שבוצעו על מנת להסוות את טיב הפעילות בחשבונות הכוזבות ולקבל את התמורה ששולמה כנגד חשבונות אלה.

79. בהקשר זה אציין כי הנאשם קיבל, לבקשתו, זימון לאנשי הבנקים הפלסטינים להתייצב לעדות ולהביא עמם מסמכים (החלטה מיום 26.2.17). הם לא התייצבו. בעדותו טען הנאשם כי נאמר לו שנדרש צו של בית משפט פלסטיני, שיינתן רק בהצגת מסמך מבית המשפט בישראל שאת טיבו התקשה להסביר (כזכור, החלטה שיפוטית כבר סופקה לו). לא התרשמתי מאמינותה של טענה זו, ולעניין זה אסתפק בהפניה לחילופי הדברים בפ/211-212 ולשימוש שעשה הנאשם בטענה זו במהלך התחמקויותיו ממענה לשאלה אודות מקור ידיעתו על חשבונות הבנקים והפקדת השיקים בהם. עוד אציין כי בתום חילופי הדברים הפניתי את הטיפול בנושא לב"כ הנאשם (פ/212 ש' 4). זו לא הגישה בקשה כלשהי בנושא. והעיקר: נוכח המסקנות לעיל, גם אם היו מוגשים תדפיסים של חשבונות על שם החברות-המנפיקות או ראיות אחרות כי נוהלו חשבונות על שמן בבנקים בשטחים, לא היה בכך משום חידוש מפתיע ו-ודאי שלא היה בכך להועיל לנאשם.

80. הנאשם הוסיף והקשה את גרסתו האמורה כאשר ניסה לתמוך בה באמצעות הצגה של תצלומי שיקים שלטענתו העביר לבעלי החברות (נ/1). התמיהה מדוע תצלומים אלה מצויים ברשותו (אזכיר שוב שלטענתו שימש כ"איש שטח" באותן חברות), מדוע צילם שיקים שלא יועדו לו ומדוע שמר את הצילומים לאורך שנים, הניבה שורה לא אחידה של הסברים. תחילה טען ש"אנחנו עובדים באמינות עם כל האנשים, לוקחים ניירות מחזירים ניירות". בהמשך מסר כי ניהל במשרדו קלסר לכל חברה, ושמר "כל נייר שאני משתמש בו" הגם שחלקם נשרפו בשריפה במשרדו לה טען כאמור. בהמשך השיב כי שמר את המסמכים משום ש"הבן אדם חשוף בכל רגע נתון למוות. האנשים שבאים אחריו שידעו את ההתחייבויות שלו ואת כל הניירות שלו". זהו הסבר רחוק, הן משום שהשיקים רשומים מהחברות-הלקוחות לפקודת החברות-המנפיקות ולפי "גרסת השכיר" של הנאשם לא משקפים תשלומים אליו, והן משום ששמירתם הקפדנית לא יכולה להיות מוסברת בתיעוד עבור "האנשים שבאים אחריו". ואכן, כנשאל הנאשם האם שמר את התיעוד עבור יורשיו חזר בו, ענה בשלילה והשיב כי שמר את העתקי השיקים "שלא יבוא מישהו לעבוד איתי ויגיד אני קיבלתי או לא קיבלתי". אלא שגם הסבר זה לא ניתן לקבל שכן הנאשם אישר כי בעלי החברות לא חתמו על צילומי השיקים כתיעוד לכך שקיבלו את השיקים מיידיו. הוא התקשה להסביר כיצד יסייעו לו הצילומים להוכיח שמסר להם את השיקים המקוריים. בצר לו שינה שוב את גרסתו וטען שהוא שומר את הצילומים כדי להראות שערך חשבון עם הבעלים וקיבל את שהגיע לו (פ/201).

תשובות אלה חידדו את הרושם הבלתי משכנע שעלה מעדות הנאשם. העובדה שהנאשם טרח להעתיק את

השיקים בזמן אמת, ולשמור את ההעתיקים לאורך שנים, מתווספת לראיות הפועלות נגדו. היא מראה כי דובר בשיקים שנגעו לו, שכן דובר בתשלום עבור עבודות שהוא עצמו ביצע. הדרכים בהן פעל כדי לקבל את תמורת השיקים לכיסו נסקרו לעיל.

81. בעדותו של הנאשם ניכרו גם ניסיונותיו להתאים את גרסתו לראיות שהוצגו בבית המשפט. רבות מן הטענות "הכבושות" שהעלה, שנדונו ויידונו בפרק זה, היוו התאמה מהסוג האמור. אציין גם כי הנאשם בחר להעיד לאחר שחלק מעדי ההגנה נשמעו, ובהקשר זה בלט ניסיון ההתאמה לעדותו של שאול גינת מ"החברה לפיתוח הר חברון", שנשמעה באותה ישיבה בה העיד הנאשם וטרם עדותו.

גינת, שעדותו תיסקר ביתר פירוט בהמשך, סיפר כי לאחר שהנאשם הציע לעבוד דרך "קבלן מקשר" דרש מנכ"ל "החברה לפיתוח הר חברון" לפגוש אותו אדם, שאז הגיע לפגישה אדם שהציג עצמו כבעלי "מיזורי". התיאור הפיזי של אותו אדם שמסר גינת, של אדם מבוגר כבן חמישים ו"קצת שמנמן" שהגיע כשהוא נוהג לבדו ברכב יוקרה מסוג מרצדס (פ/189-190), אינו תואם לחלוואני, שהינו בחור צעיר העובד למחיתו בסופרמרקט. פער זה הולם את האינדיקציות השונות עליהן עמדנו עד כה ואשר מראות כי אחרים נהגו להתחזות למי מבעלי החברות מנפיקות החשבוניות, להיפגש עם החברות-הלקוחות וכך ליצור "הסוואה" לטיבה האמתי של פעילות הנאשם.

בעדותו ניסה הנאשם להתגבר על קושי זה באמצעות "צירופו" של חלוואני לדמותו שתיאר גינת. כשהתבקש, בחקירתו הראשית, לספר על ההסכם עם "מיזורי" השיב בתיאור לפיו לא אדם אחד, אלא שני אנשים הגיעו לחתום על הסכם עם מנכ"ל "החברה לפיתוח הר חברון", ואף שילב בדבריו את רכב היוקרה: "היה מיזורי ועוד מישהו ברכב מרצדס והיו שני אנשים חתמו על חוזה, מול מיקי מארק...". ניסיון זה בלט באופיו הכוזב, הן משום שגינת העיד על אדם שהגיע לבדו, הן משום שהנאשם לא העלה תיאור זה קודם לכן בחקירותיו השונות כך שדובר בטענה "כבושה", והן משום שבהמשך החקירה נאלץ הנאשם לאשר כי הוא עצמו לא היה באותו מפגש. את התמיהה כיצד ידע על פרטיה ניסה לספק באמירה לא משכנעת לפיה "הייתי באזור שם ועברתי אחריהם" ובטענה לפיה הסיק כי בפגישה זו נחתם חוזה מכך שהחברה הלקוחה אפשרה את ביצוע העבודה (פ/195 ש' 9-25). ראו פ/213 בו הסתבר שגם טענתו כי נחתם חוזה בין אזגיר לאנשי "החברה לפיתוח הר חברון" מבוססת על פגישה שלא נכח בה אלא "אני הייתי באזור".

82. "התאמה" נוספת שביצע הנאשם נגעה לחברת "ב.ע. לבנין". בחקירותיו, כשהנאשם נשאל מיהו הבעלים של חברת "ב.ע. לבנין", לא ידע להשיב (ת/2, עמ' 4 ש' 5). ממילא שלא הזכיר את בסאם עתאמלה או את מי שלטענתו של האחרון "גנב" את החברה ברשם החברות והשתמש בה להפצת חשבוניות, עלי דוויאת. בעדותו של הנאשם חל מפנה חד. לפני העדות נחשף הנאשם לחומר הראיות לרבות לעדותו של עתאמלה. בעדות, עם מידה ניכרת של הנחיה מצד עורכת דינו במהלך החקירה הראשית, טען הנאשם לראשונה כי "אני עבדתי בחברה הזו מול עלי דוויאת" (פ/198 ש' 8). הנאשם לא רק "נזכר" בשמו של בעל החברה אלא הציג גרסה מפורטת לפיה פגש בתחנת דלק בדוויאת, שהוא בחור צעיר כבן 19-20, וכי בדומה לסיכום עם חלוואני מ"מיזורי" סיכם עם דוויאת שיעבוד עבורו כשכיר, תמורת משכורת, בחברה לפיתוח קרית ארבע. באותה הזדמנות הוסיף הנאשם וטען שדוויאת מסר לו שאין לו כסף לממן את הפעילות ולכן הטיל על הנאשם את אותו "סידור" שהוסכם גם עם חלוואני: כי הנאשם יבצע את העבודות, יטול את התמורה, ינכה ממנה את שכרו וימסור את היתרה לדוויאת, וכי בהמשך הלך עם דוויאת לחתימת הסכם עבודה מול מר כהן מ"החברה לפיתוח קרית ארבע" (פ/198 ש' 17-26, פ/199 ש' 5). כאמור לעיל, הנאשם אף טען שלדוויאת חשבון בנק בחברון.

גרסה זו חלשה הן בהיותה מאוחרת מבלי שהוצג הסבר הולם "לכבישתה", הן בהתאמה החשודה בין אופי העבודה הנטען עם דוויאת לאופי העבודה שתואר הנאשם עם יתר החברות-המנפיקות, והן באופן בו הוצגה, שהיה מהוסס ובלתי משכנע. להמחשה, כשנשאל הנאשם עבור אילו חברות-לקוחות ביצע עבודות כשכיר בחברת "ב.ע. לבנין", השיב בשאלה לעורכת דינו "היא עבדה עם חברה לפיתוח הר חברון?" (פ/198 ש' 28). בדומה, לא ידע לומר כמה זמן עבד כשכיר ב"ב.ע. לבנין" (פ/199 ש' 11). כשהתבקש לתאר את ההתנהלות הכספית טען תחילה כי דוויאת נהג לשלוח נציג מטעמו "הוא היה עושה את כתב הכמויות". בדומה לדיון לעיל לגבי חלואני גם כאן יש קושי בגרסה לפיה דוויאת שלח את כתב הכמויות ובו היקפי העבודה שעה שאלה היו ידועים דווקא לנאשם שניהל את העבודה בשטח. כשנשאל בנושא ענה הנאשם תחילה תשובה מתחמקת אודות טיבו של כתב כמויות, וכשנשאל שוב שינה את גרסתו והשיב שהנאשם ודוויאת ערכו את כתבי הכמויות יחד, בשטח או במשרד (פ/199-200). בהמשך אף הציג תיאור של הטיפול בשיקים של "ב.ע. לבנין" באופן הזהה לזה שתואר בקשר ל"מיזורי": פריטת שיקים שאינם "למוטב בלבד" אצל חלפן לבקשתו של דוויאת, ומסירה לדוויאת של שיקים "למוטב בלבד" אותם הפקיד דוויאת בבנקים בשטחים (שם). לא אחזור על הדברים שנכתבו לעיל בנוגע לבעייתיות בגרסת הנאשם במישורים אלה.

בנוסף, כשנשאל בחקירתו הנגדית מדוע לא הזכיר את דוויאת עד לעדותו השיב כי בחקירתו לא הבין את שנשאל בשל קשיי שפה ו"הוא היה כותב מה שהוא רוצה". דובר בהתחמקות של הנאשם באמצעי שכפי שראינו חזר ונשנה בעדותו. שליטתו של הנאשם בעברית היא ברמה טובה. את עדותו מסר בשפה העברית כשהוא נעזר במתורגמן רק לעתים רחוקות, ובמהלך הישיבות שוחח לא אחת בעברית עם הנוכחים בחדר לרבות עם בית המשפט. אין כל אינדיקציה כי רמת העברית שלו הייתה שונה עת נחקר, ולהיפך: שני החוקרים שחקרוהו העידו, כמפורט לעיל, כי הוא שלט בעברית. כל אנשי החברות-הלקוחות שהעידו, מולם עבד בזמן אמת, הם דוברי עברית, וגם עדים נוספים שנשאלו בדבר סיפרו כי דיבר עמם עברית ברמה טובה (למשל עדות נהג המונית אברהם שמואל, פ/175). זאת ועוד, בחקירותיו של הנאשם נכח מתורגמן והן תועדו. לבסוף, בהקשר הרלבנטי לא נשאל הנאשם בידי חוקריו שאלה סבוכה או כרוכה במינוחים משפטיים, אלא מיהו בעלי "ב.ע. לבנין", והשיב שאינו יודע (ת/2, עמ' 4 ש' 5). זאת, כאשר ידע מנגד לענות לשאלות דומות אודות חברה מנפיקה אחרת: כאשר סיפר על אחמד אזג'יר כבעלי החברה "מ.פ. עץ".

83. איני מקבל את טענות הנאשם בנוגע לדוויאת, או את טענות ההגנה בסיכומיה כי יש לזכות את הנאשם משום שדוויאת לא נחקר או הובא לעדות מטעם התביעה. הטענה בדבר "עבודה מול דוויאת" הועלתה בידי הנאשם לראשונה רק בעדותו. אופיה הכוזב בלט הן מתוכנה, הן מאופי ועיתוי הצגתה והן מהעדרן של ראיות כלשהן שיתמכו בטענה, דוגמת חוזה העסקה לנאשם בחתימתו של דוויאת, תיעוד כלשהו לכך שהאחרון העסיק את הנאשם, או אסמכתא לפיה דוויאת בן העשרים (כטענת הנאשם), לאחר ש"גנב" את חברת "ב.ע. לבנין" (כטענת עתאמלה) בחר לבצע באמצעות החברה עבודות קבלניות לגיטימיות בהיקפים של מאות אלפי שקלים תוך העסקת עובדים, הפעלת כלים כבדים וכו', להבדיל מהפצה פסולה של חשבוניות כוזבות. לעבודות לגיטימיות בהיקפים כאלה היה צריך להיוותר זכר בדמות ראיות שניתן היה להציג בפני בית המשפט. העדרן מדבר בעד עצמו.

בנוסף, חוקריו של הנאשם לא ידעו על טענתו בנוגע לדוויאת משלא העלה אותה בפניהם. למרות הזדמנויות רבות שניתנו לו לא הביא ליחידת החקירות (ובהמשך גם לבית המשפט) עדים שיתמכו באותן מהותי בטענותיו, כולל את דוויאת עצמו. ממילא שקשה לקבל טענה למחדל של החוקרים בכך שלא בחנו את אמיתותה של הטענה שבאה לאוויר העולם רק בפרשת ההגנה. על אופיה הכוזב של הטענה ניתן ללמוד גם מכך שהחוקרים

אשר העידו בבית המשפט לא עומתו עמה ואף הנאשם, שהציג בעצמו שאלות לחוקר אלי עמון ובכלל זה שאלו מדוע לא זימן אדם אחר (בשם מוחמד ג'בור - פ/107), נמנע גם בהזדמנות זו מלהזכיר את דוויאת. ממילא שאיני יכול לדעת האם בשלבי החקירה, כטענת ההגנה, הוזנח נושא זימונו של דוויאת או שמא נעשו פעולות לאיתורו ומה העלו. אוסיף ואפנה לדין שנערך לעיל בעדותו המהימנה של עתאמלה ובמסמכים שהציג לתמיכה בטענותיו ולקביעה לפיה אלה הולמים את מכלול הראיות בהצבעה על דפוס של פעולה באמצעות חברות ששימשו להפצת חשבוניות כוזבות.

בשל עדות וראיות אלה איני מקבל את טענת ההגנה בסיכומיה כי עתאמלה אינו העד הרלבנטי לעניין האישום הנוגע ל"ב.ע. לבנין", אלא דוויאת וזאת בשל הרישום ברשם החברות. הבעלות בחברה היא עובדה, הניתנת להוכחה לא רק באמצעות הרישום אלא בכל אמצעי ראיתי קביל, כפי שנעשה בהליך זה. כל אלה מחייבים לדחות את טענות ההגנה והנאשם בעניינו של דוויאת.

84. על קשיות גרסתו של הנאשם ניתן ללמוד מן נוסף, שעניינו בפער שבין טענות למעבר בין חברות שונות בהן עבד כשכיר, לבין הצגתה של תמונה אחידה, נטולת שינויים, בנוגע למאפייני העבודה. תמונה, התואמת דווקא את תזת התביעה אודות עבודה רציפה של הנאשם כקבלן אשר "מכסה על עבודתו" באמצעות חשבוניות של חברות שונות.

85. כך לגבי זהות החברות הלקוחות עמן עבד: כשהנאשם נשאל מהן העבודות שביצע כשכיר בחברות מנפיקות החשבוניות, נקב בשמותיהן של אותן חברות-לקוחות עמן עבד לדבריו קודם לכן, במסגרת "אחים דהדור הפלסטינית": "החברה לפיתוח הר חברון", "החברה לפיתוח קרית ארבע", ו"לישטו" (פ/194). מעדותו עלה כי לכל אורך התקופה מושא האישום, ואף לפניה וכן במסגרת עבודת-המשך באמצעות חברת "אחים דהדור הישראלית" המשיך הנאשם לעבוד באותם מקומות, עבור החברות-הלקוחות. עוד סיפר כי הלקוחות לא "הובאו" על ידי החברות-המנפיקות בהן עבד לטענתו, אלא על ידו (שם). דובר בלקוחותיו. מדבריו לא עלה כל שינוי לאורך התקופה, ובלשונו "עבדתי כרגיל עם חברות שאני עובד איתם" (פ/199 ש' 13). נתון זה הולם את עדויות אנשי החברות-הלקוחות שנסקרו לעיל ואשר מסרו כי הנאשם טען בפניהם שהוא ממשיך את העבודה עמם באמצעות חברות ישראליות שהוא שותף בהן, כלל לא עדכן אותם כי הוא "עובר חברה" עם "החלפת" שמות החברות המתנוססות על החשבוניות, ואופי העבודה עמו בשטח לא השתנה בדבר עם "החלפת" החברות. עוד יצוין כי עם "לישטו" ממשיך הנאשם לעבוד עד היום, כפי שעלה מעדויותיהם של האחים יששכר ומעדותו שלו.

86. אותה תמונה של התנהלות רציפה ללא שינוי מהותי עלתה גם מעדות הנאשם אודות עבודתו כשכיר אצל החברות מנפיקות החשבוניות. כמתואר לעיל, כשתיאר את העבודה עבור "מיזורי" ו"ב.ע. לבנין" הציג את אותו תיאור, לרבות באשר לאופן סיכום העבודה מול הבעלים, ובפן הכספי הכולל הסדרים שאינם שגרתיים ואשר מרכזים את הטיפול בתמורת העבודות בידי הנאשם. כשהגיע בחקירתו הראשית לתאר את העבודה עם "מ.פ. עץ" הציג תיאור זהה, וחשובה לעניינו הלשון בה, במקום לפרט, בחר "לקצר" ולהפנות לתיאוריו לגבי החברות הקודמות: "כמו כל חברה אני עושה לו עבודה והוא היה משלם לי, כמו מיזורי היה אומר לי לך תיקח, אם לא היה לו כסף הייתי מביא את הצ'קים לצ'ינג" (פ/202). הבעייתיות בגרסתו לעניין זה עלתה גם מחוסר יכולתו לומר מתי עבד עבור כל חברה מן החברות-המנפיקות. במסגרת זו הסתבך בטענה "כבושה" נוספת לפיה עבד במקביל כשכיר בחברות-המנפיקות השונות. תחילה טען כי בתקופה מסוימת, שלא ידע להגדירה, עבד במקביל בשלושתן ובהמשך כי ייתכן שעבד רק בשתיים במקביל "לא זוכר בדיוק" (פ/207). ראו גם היסוסיו בנושא בפ/208 וניסיונו הכושל להסביר מדוע יעבוד במקביל במספר חברות

בפ/225 ש' 13).

בשלב זה הועלתה בפניו התמיהה כיצד, אם עבד במקביל בשליחותן של מספר חברות-מנפיקות אצל אותן חברות-לקוחות, ידע איזו עבודה הוא מבצע בשליחותה של איזו חברה. אז כשל הנאשם שוב בדבריו, כשענה כי בעל החברה-המנפיקה נהג להגיע לחברה-הלקוחה וחתם חוזה נפרד טרם כל עבודה (פ/207 ש' 31-24). עד לנקודה זו טען הנאשם אחרת: כי בעלי החברות הגיעו כל אחד רק פעם אחת (או שניים במקרה של "לישטון") לחתימת חוזה עם הלקוחות. עוד יוזכר שאף אחד מאנשי החברות הלקוחות לא הזכיר מפגשים מרובים עם בעלי החברות לצורך חתימת מספר חוזים. דובר בכזב שהמציא הנאשם בניסיון "לפתור" קושי קודם בגרסתו, שבטענת העבודה המקבילה. דומה שההגנה הבינה זו, שכן בעיצומה של החקירה הנגדית בידי התביעה הציגה הסנגורית לנאשם שאלה האם החוזה היה נחתם "פר פרויקט או פר לקוח". בתשובה לבאת כוחו ולתובעת שהמשיכה והקשתה בנושא, ניסה הנאשם לגשר בין גרסאותיו השונות באמצעות גרסה חדשה לפיה "היה נחתם כל פרויקט" אך אם העבודה "חודשה" לא נחתם חוזה חדש "אם היינו מחדשים עבודות, למשל לוקחים כביש וגומרים אותו לפי החוזה, והיינו עושים עוד כביש אז נשאר אותו חוזה... יש חוזים היינו עובדים עליהם שנתיים באותם תנאים" (פ/216). כל אלה הותירו רושם בלתי אמין.

87. הנאשם לא הצליח אפוא לפוגג את התמונה של עבודה רצופה ואחידה, אצל אותם לקוחות ועם אותם כלים ופועלים, העומדת בניגוד לשימוש המתחלף בחשבונות של חברות שונות ובניגוד לטענתו כי עבד כשכיר באותן חברות. כישלוננו לספק פרטים מהימנים על אופן עבודתו כשכיר מחדד את הרושם כי מדובר בבדיה.

88. בדומה, כשנשאל הנאשם כמה הרוויח לחודש כשכיר בחברות המנפיקות טען שקיבל מדוויאת ומאזג'יר 13,000 ₪ כל אחד ומחלואני 9,000 "אח"כ גדל, אני לא זוכר בדיוק". כשהוצג לו שבחקירתו דיבר על סכומי משכורת שונים שקיבל מאזג'יר, בין 5,000-10,000 ₪, הציג שורת תשובות שנועו, בהדרגה, מתשלום משכורת חודשית לתשלום "פר עבודה". כשהוצג לו הפער השיב שאינו זוכר בדיוק, כי "היה תקופות שלא לוקחים סכומים גדולים", וכי "היינו לוקחים אחוזים לפי עבודה". ברי כי קבלת אחוזים מן העבודה אינה קבלה של משכורת חודשית. גם כאן הסתבך הנאשם בתשובותיו כשנקב בתמורה בדרך של תשלום אחוזים ובמסגרת זו טען ששילם 10% מהתמורה בגין העבודות לבעל החברה. אז, התקשה להסביר מה עשה עם יתרת 90 האחוזים - ויוזכר כי מדובר בסכומים מצטברים של מיליוני שקלים. תחילה הזכיר תשלום מע"מ וכשהבין שהתשובה אינה מספקת השיב "הייתי נותן לפועלים, לחלקים, לחומרים שהייתי קונה" (פ/212). בכך קלע עצמו לפח נוסף, שכן התקשה להסביר מדוע שמנהל עבודה שכיר ירכוש את חומרי הבניה וישלם לפועלים שלגרסתו לא העסיק בעצמו. בצר לו טען כי שימש כ"מתווך" בינם לבין החברות - גרסה נוספת שלא הועלתה קודם לכן, המשיך וטען כי לעיתים אחמד אזג'יר היה משלם להם "אבל הוא לא היה בשטח הרבה" והוסיף "גם הייתי משכיר איתם לעבודה הזו, נניח 10 שקל...". ברוח זו הוסיף וענה שנהג לסכם עם הפועלים "שיעשו את העבודה בסוף אני אשלם להם" (פ/213). בהמשך חקירתו חזר הנאשם וטען, באופן הממחיש את אופיה הכוזב של גרסתו, כי נהג לקבל את שכרו במזומן מן החברות-המנפיקות, ובד בבד כי "אני הייתי לוקח את החלק שלי" (פ/223 ש' 15). בנוסף, בתשובה לטענתו כי בעלי החברות שילמו לפועלים הוצג לנאשם שאנשי החברות-הלקוחות העידו שלא ראו את בעלי החברות בשטח, והוא התחמק ממענה "הם יכולים להגיד מה שהם רוצים, זה לא ענייני" (שם, ש' 14).

תשובותיו בנושא אינן מתיישבות עם תפקיד של מנהל עבודה שכיר, ומציגות פעילות של קבלן המעסיק פועלים, מסכם עמם את שכרם, משלמו ורוכש חומרי גלם. העובדות שנאלץ הנאשם לאשר, של אופי עבודה קבוע לכל אורך התקופה, של נטילת התמורה על ידו ושל שליטתו בפעילות בפן הכספי ומול הפועלים, מחזקות את

הראיות נגדו.

89. הנאשם כשל גם בניסיון להסביר מדוע, אם כטענתו עבד כשכיר בחברות שהעסיקו אותו בצורה לגיטימית, התייצבו בעליהן לעדות והפלילו אותו. בתשובה העלה הסברים מגומגמים לפיהם ייתכן שחלואני אולם בדי חוקרי מע"מ (במסגרת זו הקצין הנאשם והזכיר "אלימות" של חוקרים) והחליט להפלייל את הנאשם כדי להתחמק "מכל הבלאגן... להפיל את זה על אנשים" (פ/196). אלא שאז נשאל הנאשם לאיזה "בלאגן" הוא מתייחס שהרי לגישתו חלואני העסיקו כדין. הנאשם התקשה להשיב. תחילה השיב בתשובה שלא ממין העניין, וכשהשאלה חזרה על עצמה העלה ספקולציות לא משכנעות ("אולי הוא לא שילם מיסים, אולי הוא לא עשה משהו בחוק, אני יודע שחברת מיזורי פעלה ועובדת כמו שצריך..." פ/197). מהלכיו אלה אך חיזקו את הרושם כי אין בידו הסבר מדוע יפלילו אותו עדי התביעה.

90. סקירה זו של עדות הנאשם ממחישה את אופייה הכוזב. אופי זה בא בהמשך להתנהלות דומה בשלב החקירה, כפי שפורט לעיל. הוא בלט לאורך העדות כולה, והרושם מצפיה בה היה של אדם המנסה להתל בשומעיו אך הולך וכושל, בדיה אחר בדיה, ומסתבך בתשובותיו שלו. דובר בעדות שלא ניתן לקבלה.

כידוע, שקרי נאשם הנוגעים בשורש העניין עשויים, בהעדר הסבר מספיק, לספק חיזוק ואף סיוע לראיות התביעה. (למשל ע"פ 1645/08 פלוני נ' מדינת ישראל (3.9.09); ע"פ 2550/15 שאפא (עבד) נ' מדינת ישראל (7.4.17)). טרם מתן משקל שכזה נדרשת זהירות, הן משום ששקר עלול לנבוע מטעמים לגיטימיים כגון מתח או בלבול והן בשל הבעייתיות המובנית של "שאיבת" אלמנט המחזק ראיות תביעה מתוך עדות נאשם.

למרות הזהירות המתחייבת, סבורני כי בענייננו אין מנוס מיישומה של הלכה זו. ריבוי הכזבים בחקירות הנאשם ובעדותו, נגיעתם בשורש יריעת המחלוקת ואופן הצגתם - כל אלה הותירו רושם עז של הנאשם כאדם המנסה אך אינו מצליח לספק הסברים "תמימים" למעשיו בזמן אמת ולחלופין להתחמק בדרכים ובמניפולציות שונות ממתן הסבר. התנהלותו זו בחקירותיו ובעדותו בבית המשפט הייתה בוטה ובולטת. בהעדר הסבר סביר אחר אין לי אלא להסיק כי אופי זה של גרס(א)ת הנאשם נובע ממעורבותו במעשה העבירה.

91. את הדיון בעדות הנאשם לא ניתן לסכם ללא התייחסות לדברים אותם ביקש הנאשם, בתום עדותו וביזמתו, לומר. במונולוג שנשא תיאר את מצוקותיו עקב החקירה והמשפט, בדגש על הפגיעה בעסקיו "אני עד עכשיו עובד בתחום שלי, יש לי אחים, יש לי עבודה, יש לי למעלה 100 פועלים" "אני בתחום שלי עובד קבלן". במסגרת זו סיפר שהחקירה גרמה לו לנזק גדול, וחשף את הנתון הבא: "250,000 שקל הלך לי עם חברה לפיתוח הר חברון, 150,000 שקל הלך לי בחברה לפיתוח קריית ארבע, הרבה לקוחות לא שילמו לי" (פ/230 ש' 9).

בכך סתם הנאשם את הגולל על "טענת השכיר". במילותיו שלו אישר כי החברות-הלקוחות חבו את הכספים לו, בגין עבודות שביצע עבורן, ולא לחברות-המנפיקות ששמן התנוסס על החשבוניות. גם הסכומים הניכרים בהם נקב מדברים בעד עצמם, אינם מתיישבים עם "טענת השכיר" (ראו סכומי המשכורות החודשיות להם טען כנזכר לעיל) ומנגד מתיישבים עם היקפי העבודות להם טענה המאשימה ואשר ביצע הנאשם. אזכיר כי גם בשלבי החקירה כשל הנאשם באופן דומה, למשל כשהלין בפני חוקריו על פגיעת החקירה בעסקיו.

עדי הגנה

92. פרשת ההגנה בלטה בדלותה, בשני מובנים: האחד בהעדרם של עדים או מסמכים שיספקו תמיכה משמעותית לגרסתו של הנאשם ובפרט לטענה לפי עבד כשכיר בחברות-המנפיקות. זאת, הגם שלאורך

ההליך ואף בשלב החקירה חזר הנאשם והצהיר שבידיו עדים ומסמכים כאמור. בהקשר זה בלט הפער הניכר שבין הצהרותיו של הנאשם ובקשתו (שנענתה) לקבל זימונים לעדות לשורה ארוכה של עדי הגנה (החלטה מיום 26.2.17 בה הוריתי להנפיק זימונים לעשרים ושישה עדים בשמם נקב הנאשם), ובין זהות וכמות העדים שהעידו בפועל ותוכן עדויותיהם. המובן השני בו בלטה דלות פרשת ההגנה עניינו בכך שחלק לא מבוטל מתוך העדים שהציגה ההגנה מסרו דברים שהרלבנטיות שלהם למחלוקת העניינית הייתה מוגבלת ביותר.

בסופו של יום לא הוצגה ולו ראיה אחת שלא מפי הנאשם, מסמך או עדות, בה נזכר הנאשם כשכיר או שיש בה לספק תמיכה משמעותית לקיומם של יחסי העסקה לאורך שנים בינו לבין החברות-המנפיקות, כטענת הנאשם. זאת, הגם שניתן היה לצפות שיחסי מעין אלה, עם שלוש חברות שונות, יותירו זכר כלשהו.

יורם ואורי יששכר

93. עדויותיהם של יורם יששכר ושל _____ אורי יששכר (שיכנונו להלן בשמותיהם הפרטיים) הציגו מאפיינים דומים לעדות אחיהם, בני יששכר, שנסקרה לעיל ושנשמעה בפרשת התביעה. כפי שציינתי שם, התרשמתי כי התגייסותו של בני, ובהקשר דנן גם של שני אחיו, לסייע לנאשם כרוכה בעבודתו הממושכת של הנאשם עבור חברת "לישטו" שבבעלות משפחתם ואשר, לפי עדויותיהם, ממשיכה לעבוד עם הנאשם עד היום בהיקפים ניכרים, וכן מתחששות של כעס על רשויות המס בשל סכומי כופר ושומה אזורית ששילמה "לישטו" (ראו עדות יורם בפ/167 ובפ/171). הדבר השפיע על תכני העדויות במובנים מסוימים, הגם שככלל איני סבור שדובר בעדויות לא אמינות ובמובנים רבים הן התיישבו עם התמונה הכוללת העולה מחומר הראיות.

94. בדומה לבני, גם יורם העיד כי הנאשם הינו קבלן העובד עם האחים יששכר שנים ארוכות ובהיקפים משמעותיים, וכי החל לעבוד באמצעות "אחים דהדור הפלסטינית" עד שנתקל בקושי שדון לעיל שאז החל לעבוד באמצעות החברות מושא כתב האישום. יורם חידד כי הבעיה הייתה בנושא החשבוניות (בלשונו: "הוא לא יכל להביא חשבוניות והוא [צ"ל: הביא] חשבוניות של מפ עץ ו"מיזורי"... - פ/166 ש' 28). בדומה ליתר הלקוחות ולאחיו, העיד יורם כי את העבודה בפועל ביצע הנאשם "הוא בשטח כל הזמן, אחים שלו והוא"; כי יורם ראה את הנאשם עובד בשטח בתדירות יומיומית; וכי הנאשם הוא שהביא את החשבוניות ל"לישטו", סיכם את התעריפים, ערך את ההתחשבות הכספית בשטח עם האחים יששכר, וקיבל לידי את התשלום בצורת שיקים לפקודת החברות מנפיקות החשבוניות (פ/169-168, פ/173). עוד בדומה לעדים הנזכרים לעיל, גם יורם סיפר כי לאורך השנים הרבות מאז "אחים דהדור הפלסטינית", דרך העבודה באמצעות החברות-המנפיקות וכלה בחברה באמצעותה עובד כיום הנאשם (בשם מ.ח. קונסטרוקציה), עבד הנאשם וממשיך לעבוד באותה מתכונת ובאופן רצוף. למרות "החלפת" שמות החברות-המנפיקות על החשבוניות לא חל שינוי באופי עבודתו בשטח "אותו דבר, חפירות... הכל, באגרים לחפור...". במסגרת זו אף חזר והזכיר את אחיו של הנאשם כמי שעבדו וממשיכים לעבוד עמו (פ/165, פ/170, פ/172).

בדומה, גם אורי מסר כי הוא מנהל ב"לישטו" ועובד עם הנאשם ברצף זה 15 שנים בעבודות פיתוח שהנאשם מבצע עבור "לישטו" "עד היום. מרוצה מהעבודה שלו... אני מעסיק אותו קבלן ראשי...". בתיאורו את העבודה עם הנאשם ניכר כי הוא רואה בנאשם, ולא במי מהחברות-המנפיקות, את הגורם העובד עבורו ולא אחת כינה את הנאשם "קבלן" או "קבלן משנה" של "לישטו". עוד תיאר כי לאחר ש"לישטו" זוכה במכרז "אני מסכם עם מוחמד מחירים... הוא קבלן משנה שלי, עדאס. בפרויקט מסוים אני מוסר לו עבודה בלבד, הוא עובד פר מטר. נניח אני אומר לו מ"ר קיר 200 שקל..." (פ/256). אף אורי הזכיר את ההחלטה הפוליטית שמנעה מהנאשם

להוציא חשבוניות והובילה אותו לעבוד עם החברות-המנפיקות (שם), והוסיף כי ידע על חתימת חוזים בין "לישט" לבין "מיזורי" ועל בדיקת מסמכי החברות-המנפיקות בידי רואה החשבון של "לישט". עוד ציין שאחד מעדי התביעה שהעידו לפניו מוכר לו שכן ראה אותו פעם אחת, ייתכן שעם בני וכשנשאל - שוב במידה ניכרת של הנחיה "איך הוא מוכר לך, בתור בעלים של מה" השיב "אולי מיזורי אני חושב" (פ/257). אציין שבאותה ישיבה העידו מספר עדים, לרבות אזגיר בעלי "מ.פ. עץ". כשנשאל אורי האם אופי העבודה עם הנאשם השתנה כאשר עבר לעבוד עם החברות-המנפיקות השיב בשלילה, ציין כי הנאשם הוא שעובד בשטח "יש כלים, מפעילים, אחים שלו, משפחה שלו", מסר כי הכלים הכבדים שייכים לנאשם והסביר שהוא יודע זאת בשל ההיכרות הממושכת וההדוקה עם הנאשם "כי כשאני הכרתי אותו היו לו שני מחפרונים ובאגר שרשרת אחד, הוא צמח איתנו, מכספים שנתתי לו הוא קנה כלים" (פ/257). בדומה לתשובתו של יורם בנושא סיבת מעברו של הנאשם לעבודה עם החברות-המנפיקות, גם מדבריו של אורי נשקף כי בעיניו השימוש שעשה הנאשם בחברות-המנפיקות הוא במישור החשבוניות בלבד. הדבר עלה מן האופן בו תיאר את החלטת הנאשם להתחיל לעבוד באמצעותן לאחר ההחלטה הפוליטית ("לקח את החשבוניות" - פ/256) ומתשובתו לשאלה האם, עם מעבר הנאשם בין חברות מנפיקות שונות, ("מ.פ. עץ", "מיזורי וכו'), התחלפו גם הכלים הכבדים. תשובה זו נוסחה באופן הבא: "לא. אין קשר בין החשבוניות לכלים, הכלים הם אותם כלים, פועלים הם אותם פועלים" (פ/258). ההדגשה הוספה).

95. עדויות האחים יששכר מספקות אפוא, מבט נוסף לעבודתו-בפועל של הנאשם אשר, לאורך שנים, נותרה זהה במאפייניה, בזהות הכלים והפועלים ובמעמדו של הנאשם כמוציא-וכמביא, לרבות בפן הכספי, וכן לסיבת השימוש שעשה בחשבוניות החברות-המנפיקות ולהעדר קשר מהותי בין האחרונות לבין העבודה שבוצעה בפועל. בכך יש להוסיף ולבסס את תזת התביעה.

96. שלושת האחים ציינו גם כי נערכו פגישות עם "בעלי" החברות-המנפיקות ונחתמו עמם הסכמי עבודה. כפי שצוין בסקירת עדותו של בני, אמירתו בנושא זה אינה מסייעת לנאשם. זאת, נוכח האינדיקציות הראייתיות הרבות, לרבות בעדותו של בני, לפיהן לא דובר בחלוואני או בעתאמלה אלא במתחזים, נוכח אמירת הנאשם לבני כי מדובר בשותפיו - שעה שבבית המשפט טען שעבד עבורם כשכיר, ונוכח האינדיקציות לשימוש ב"מ.פ. עץ" בבעלות אזגיר להפצת חשבוניות כוזבות ואישורו של אזגיר שחתם חוזה עם "לישט". מאותה סיבה, אמירתו של יורם כי הסיע את בני לפגישה עם בעלי "מ.פ. עץ" לצורך חתימת הסכם, כי שמע את הבעלים אומר לבני כי יעבוד מול הנאשם, וכי ידע על חתימת הסכם עבודה שני (פ/166-167), אמירתו על הסכמי עבודה עם "מיזורי" ו"ב.ע. לבניין" (פ/168), ואמירות מקבילות של אורי שנסקרו לעיל (ושכאמור נקשרו בעיקר לחשבוניות החברות ולא לעבודה בפועל) אינן מסייעות לנאשם. כך גם האפשרות שאורי ראה את אזגיר עם בני (הגם שלא העיד על כך במפורש), ולעניין זה אפנה לדיון לעיל בעדותו של אזגיר.

שאל גינת

97. גם עדות זו, של מי שבשנים 2005-2010 שימש כמהנדס "החברה לפיתוח הר חברון" (להלן: "גינת"), לא סייעה לביסוס תזת ההגנה. ברוב היבטיה הזיקה לנאשם, שכן בדומה ליתר העדים גם גינת מסר שהכיר את הנאשם כקבלן מרכזי לעבודות עפר ופיתוח אשר ביצע פרויקטים רבים עבור "החברה לפיתוח הר חברון" והמשיך לעבוד עמה לאורך תקופת עבודתו של גינת בחברה (פ/186-187). בנוסף, גם גינת סיפר על מה שככל הנראה הוביל לביצוע העבירות: הוצאת חשבוניות "מוקאסה" בידי הנאשם לאורך תקופה, שהפסיקה מטעמים פוליטיים שקלעו את הנאשם לבעיה "הוא לא יכל להנפיק חשבוניות" וכי על מנת לפתור את הבעיה הציע הנאשם "איזה מישהו מקשר שיהיה באמצע כקבלן מעטפת". בנוסף, גם גינת מסר שלזכרוננו הנאשם נהג למסור את החשבוניות לחברה, וכי המשא-ומתן הכספי היה מול הנאשם "סוגרים מול מוחמד

מחירים" (פ/189). כל אלה, כפי שהוסבר לעיל, פועלים לחובת הנאשם.

98. לעיל דנתי בדברים נוספים שמסר גינת, לפיהם מנכ"ל החברה דרש לראות את אותו "קבלן מעטפת" שהציע הנאשם, שאז נערכה פגישה עם אדם שהציג עצמו כבעלי "מיזורי", והסברתי מדוע תיאורו של גינת את אותו אדם אינו מתיישב עם חלואני ומהווה אינדיקציה נוספת למעשי ההתחזות שסבבו את השימוש שעשה הנאשם בחשבוניות החברות-המנפיקות, כחלק ממכלול האמצעים שננקטו על-מנת להסוות את טיבו האמיתי של השימוש האמור. לא אשוב על הדברים.

עו"ד יהודה זינגר

99. עד זה סיפר כי ייצג אדם בשם טוני אנדוניר שמכר ארבע חברות ובהן "מיזורי". האחרונה נמכרה לאדם שהתייצב במשרדו של עורך הדין, הציג עצמו כנסים חלואני וחתם על מסמכי ההעברה. עו"ד זינגר טען שבדק את תעודת הזהות של אותו אדם וכי מדובר באדם "פחות או יותר רזה ונמוך... הוא די צעיר... מעריך שהוא באזור גיל ה-20 ומשהו... צעיר, לא גבוה, קצת רזה" (פ/246).

100. גם עדותו של עו"ד זינגר אינה מסייעת להגנה. כפי שפורט לעיל, חומר הראיות בהליך זה מציג אינדיקציות שונות לשימוש פסול בחברות המנפיקות ולמסמכים שהיו בידי מי שביצע שימוש זה ואשר אפשרו מהלכים כגון רישום כוזב של הבעלות בחברה ברשם החברות, התחזות כבעלי החברות בפני אנשי החברות-הלקוחות, הטבעת חותמותיהן על מסמכים שונים, הוצאת חשבוניות בשמן ועוד. במובן זה, עצם התייצבותו אצל עו"ד זינגר של אדם שטען ששמו חלואני והציג תעודת זהות אינה מראה שאכן דובר בנסים חלואני. לעניין זה יצוין כי עו"ד זינגר טען שהאדם בו פגש דיבר עברית וכי תיקשר עמו בעברית (פ/249) בעוד שחלואני, כך התרשמתי מעדותו בבית המשפט שלכל אורכה נעזר במתורגמן, אינו דובר שפה זו ברמה המאפשרת תקשורת חופשית. בנוסף, אמינה עלי עדותו של חלואני, שמסר כי לא ידע כלל על רישומה של חברת "מיזורי" על שמו וזאת מן הסיבות שפורטו לעיל ומכאן שלא הוא שהתייצב בפני עו"ד זינגר. ראו גם תשובתו של עו"ד זינגר כי אינו יכול לשלול שהוצגה בפניו תעודת זהות מזויפת, הגם שלשיטתו "הזיוף היה צריך להיות ממש מעולה" (פ/248 ש' 26). לכך אוסיף כי עו"ד זינגר סיפר שכל הרוכשים של ארבע החברות שמכר אנדוניר הגיעו דרך יועץ מס בשם צלאח שגם התלווה לכל אחד מהרוכשים בפגישות במשרדו של עורך הדין בהן הועברו הבעלויות בחברות (פ/249). עוד מסר שמרשו, אנדוניר, נאלץ בהמשך להיחקר ברשויות מע"מ "בגלל הסיפור הזה כי אותה חברה שנלקחה ממנו כנראה עשתה דברים נגד המדינה והזמינו אותו לחקירה כי לא הצליחו למצוא את אותו אדם שאליו העבירו את החברה" וכי עו"ד זינגר שוחח עם חוקריו (פ/245 ש' 20). אבהיר שהתייחס לחברה אחרת שאינה "מיזורי".

101. לבסוף אתייחס ל"זיהוי" שנערך באולם בידי עו"ד זינגר, בפניו הוצג העתק צילומי של תעודת זהות (נ/4), ואשר טען כי האדם הנראה בתמונה שבהעתק זה הוא האדם שהתייצב בפניו ורכש את החברה. מבלי לפגוע חלילה בעד הנכבד שאיני מפקפק במהימנותו וברצונו הכן לתרום לחקר האמת, הרי שאיני יכול להיסמך על זיהוי זה כבסיס לקביעת ממצא.

זאת, ראשית, מתוך התבוננות בהעתק הצילומי נ/4. התמונה שעליו כהה ומטושטשת עד מאוד, בשחור-לבן, ולא ניתן לזהות בה תווי פנים או חזות ברורים די הצורך לצורך זיהוי ברמה טובה של האיש שבתמונה.

שנית, לא בוסס כי התמונה בהעתק הצילומי היא של נסים חלואני. בהודעה מיום 27.4.17 מסרו הצדדים ש"ככל שהחוקר זוכר, מקור צילום תעודת הזהות הוא בני יששכר מחברת לישטו". מדובר אפוא באחת החברות-

הלקוחות שקיימות אינדיקציות מספר, כך ראינו, לכך שבפניהן התייצבו מתחזים שאף הציגו מסמכים, ולא חלואני עצמו. בהעדר הוכחה כי מדובר בתמונה של חלואני, הרי שה"זיהוי" לא מראה שחלואני הוא שהתייצב בפני עו"ד זינגר, להבדיל מן האפשרות כי מדובר באותו אדם שהתייצב בפני "לישטו" והציג עצמו כבעלי "מיזורי".

שלישית, ה"זיהוי" באולם בא לעולם לאחר מידה ניכרת של הנחיה: ב"כ הנאשם פתחה באמרה לפיה "רציתי להציג תמונה של מר ניסים חלואני שהוא הבעלים של מיזורי... רציתי להציג את תמונת תעודת הזהות בשביל לראות אם העד מזהה, זאת התמונה שיש מתיק החקירה, היא מאד לא ברורה..." (פ/246 ש' 25-18). בנוסף, בחרה להציג בפני העד לא רק את התמונה אלא את המסמך כולו, הנחזה להיות צילום תעודת זהות ועליו שמו ופרטיו של חלואני. דברים אלה מפחיתים עד מאוד מן היכולת להיסמך על "זיהוי" שבוצע לאחר חשיפה לדברים שנאמרו ותוך בקשה לזהות תמונה הצמודה לפרטים המזהים.

ורביעית, הזיהוי שהציג עו"ד זינגר לא הותיר רושם משכנע. אמרותיו בנושא לא היו אחידות. תגובתו הראשונה כאשר הוצג לו ההעתק הצילומי הייתה מהוססת "זה נראה שזה הוא.. נורא קשה.. תעודות זהות גם ככה קשה לזהות על פי הן, בדרכן"כ התמונות ישנות מאד ולא כ"כ מוצלחות" (פ/246 ש' 29). למרות זאת, ככל שהתקדמה עדותו גברו הפגנות הביטחון שלו בזיהוי האמור, במידה של שכנוע עצמי. בשלב מסוים טען כי ההעתק הצילומי נ/4 הוא העתק של התעודה שהציג בפניו רוכש החברה וזאת "בסבירות גבוהה אך לא ב100%" (פ/248 ש' 28). בהמשך טען כי "האמירה שלי זה בין 80-90% בהסתברות גבוהה זה האיש.. לפעמים אני מסתכל בתעודת זהות ואני מתקשה לראות את הקשר לאדם שמולי.. כאן זה דומה לו ברמה די גבוהה" (פ/249 ש' 1). איני מקבל אמירות אלה כביטוי של זיהוי שלם. איני סבור כי ניתן היה לזהות, בחלוף שנים רבות מאותה פגישה בודדת, העתק צילומי ועליו תמונה קשה ביותר לפענוח כהעתק של תעודה שהוצגה בפגישה וכתמונתו של האיש שהחזיק בה. הרושם בדבר התחזק כשעורך הדין התבקש להסביר כיצד הוא מזהה את הדמות. בתשובה טען כי מדובר ב"נושא של הגבות המחוברות, אז זה נראה ככה" ומיד הסתייג "אבל לא רואים את העיניים, אם זו תעודת זהות מזויפת זה בהחלט יכול להיות". כשהתובעת טענה בפניו, ככל הנראה כדי לבחון האם הוא מזהה פרטים, שלאדם בתמונה יש זקן, אימץ את טענתה בהיסוס "הוא קטן הזקנקן... אני רואה זקן קטן. עוד פעם, אני לא אומר את זה ב100%..." (פ/249).

בשל כל אלה, איני יכול לקבל את הזיהוי האמור כבסיס להיסק עובדתי.

נעים אדעים

102. עד זה (להלן: "נעים") העיד להגנת אחיו, הנאשם, ובפיו סיפור שקשה לקבלו. לדבריו, בעיתוי בו הנאשם עצמו נסע למכה, ביקש נעים לקחת שיק מ"החברה לפיתוח הר חברון" "כי רציתי להפקיד כסף לעובדים" אך מנכ"ל החברה אמר לו שהשיק ימסר רק לבעל החברה-המנפיקה, חלואני. נעים התקשר לחלואני, פגש בו בקריית ארבע, הסיעו לחברה לפיתוח הר חברון, המתין לו בשעה שחלואני נכנס ולקח את השיק, משם הסיעו לבנק אסכאן ביאטה שם הפקיד חלואני את השיק, ולבסוף הסיעו לרכבו שהמתין בקריית ארבע.

103. דובר בסיפור רווי פערים וסימני שאלה. נעים לא הסביר מדוע יבקש לקחת שיק המיועד ל"מיזורי" או לשלם כסף לעובדי "מיזורי" אם הוא ואחיו, כטענת הנאשם, היו שכירים בחברה. כשנשאל בנושא השיב שביקש לשלם לעובדים "כי הייתי בלחץ באותה תקופה" וכשעומת עם טענת הנאשם השיב כי הוא אינו מודע לפרטי ההסכמים בין אחיו לבין החברות-המנפיקות (פ/252). עוד טען שהתקשרו אליו מן "החברה לפיתוח הר חברון" כדי שייקח את השיק משום שהנאשם היה במכה, ובד-בבד טען שדרשו ממנו

שהבעלים ייקח את השיק. כשנשאל מדוע, אפוא, יתקשרו דווקא אליו או לנאשם ולא לבעלים חלואני, השיב תשובה שלא ממין העניין לפיה "אני עובד בשטח ומכיר את כל העובדים ואת כל הכמויות" (פ/251). עוד לא הסביר כיצד הפך ל"נהג" של חלואני המסיע אותו ממקום למקום, בפרט שלפי סיפורו-שלו חלואני הגיע לקריית ארבע ברכבו. בנוסף, טענתו כי נאמר לו שהשיק יימסר רק לבעל החברה סותרת את מכלול הראיות (לרבות עדותו של הנאשם עצמו) המראה שהחברות-הלקוחות נהגו למסור לנאשם את השיקים שיצאו תמורת החשבוניות.

104. גם האופן בו הוצגו הדברים הותיר רושם לא אמין. למשל, טענתו של נעים כי לקח את חלואני לבנק אסכאן ביאטה וכי האחרון הפקיד בבנק שיק הוצגה בהסתייגות לפיה הוא "לא זוכר במדויק", "לא בטוח שזה בנק אסכאן" וכן "גם לא יודע מה הוא עשה בבנק" (פ/251). לבסוף, נעים טען כי סיפר כל זאת לנאשם עם שובו ממכה (פ/254). הנאשם, מנגד וכמפורט לעיל, הכחיש שידע בזמן אמת שלחברות המנפיקות חשבוניות בנק ביאטה, טען שגילה זאת רק לאחר שנחקר ברשויות המס, ולא הזכיר שנעים סיפר לו זאת בזמן אמת.

105. עדותו של נעים לא מסייעת, אפוא, לנאשם, משלא ניתן לקבל את סיפורו. בד-בבד יש בה להוסיף ולחזק את הראיות נגד הנאשם. בניגוד לטענת הנאשם כי הוא ואחיו שימשו כשכירים בחברות המנפיקות, נעים לא טען זאת, וכשגרסת אחיו הוצגה בפניו השיב, כנזכר לעיל ובמידה של הפתעה, שאינו מכיר את פרטי ההסכמים בין הנאשם לבין אותן חברות. בהמשך אישר כי ה"בוס" שלו הוא הנאשם וכי תפקידו-שלו הוא לדאוג לעובדים, ולכלי עבודה "כל מה שקשור לשטח". כל אלה מתווספים למכלול הראיות, המצביע על הנאשם כמי שהפעיל עסק קבלני ובמסגרת זו העסיק גם את אחיו, לצד עובדים נוספים וכלים כבדים, מוסיפים זווית נוספת של התנהלות זו בדמות אמירתו של מי שעבד בשירות הנאשם, וכן שוללים את "טענת השכיר" שבבסיס תזת ההגנה.

עדי הגנה נוספים

106. עדים נוספים שהציגה ההגנה מסרו דברים שהיו בעלי רלבנטיות מוגבלת, אם בכלל. מר **יוסי אדרי**, סגן מנהל אגף הביטחון של המועצה האזורית הר חברון, סיפר כי הוא מכיר את הנאשם ומשפחתו. עדותו, בה הביע הערכה לנאשם ולבני משפחתו שהמשיכו לעבוד בשובים יהודיים למרות קשיים מהצד הפלסטיני, היוותה מעין "עדות אופיי". העד משמש בתפקידי ביטחון ומסר שלא עסק בפן הכספי או התפעולי של העבודה עם הנאשם. הרלבנטיות של עדותו התמצתה בחיזוק התמונה שעלתה מדבריהם של עדים אחרים אודות הנאשם כמי שעסק ועוסק לאורך שנים בעבודות קבלנות ביהודה ושומרון, בהיקפים נכבדים, ומעסיק פועלים ובהם בני משפחתו. גם אדרי סיפר על הקושי שהתעורר לנאשם בהמצאת חשבוניות בשל עמדת הרשות הפלסטינית וציין כי "הם המשיכו לעבוד" (פ/177 ש' 21).

107. ההגנה זימנה לעדות גם את מי ששימש כראש מדור חקירות בזמן חקירת הנאשם, מר **עופר ארבלי**. יצוין כי הזימון בוצע למרות התנגדות התביעה, שמסרה כי "העד לא ערך שום פעולה בתיק החקירה, ואין לו נגיעה לתיק החקירה" ונוכח התעקשות ההגנה והצהרותיה (בהודעה מיום 28.2.17) כי "יש חשיבות רבה" לעדות, כי ארבלי יוכל לספר "על טענות שעלו בחקירות שונות... על שימוש באלימות אסורה, שיסוי נחקרים זה בזה באופן פיזי ואלים מטעמים עלומים שזה המקום לתאר [כך במקור-א.ג.] וכי העד אישר, בדיון בבית המשפט המחוזי, "כי אולי אין מדובר עבירות מס... [כך במקור-א.ג.]".

בפועל, ארבלי כלל לא נשאל בנושאים אלה, ולאחר שמסר כי לא עסק בחקירת הנאשם נשאל שאלות כלליות,

בעלות אופי ספקולטיבי, אודות דרכי ההתנהלות בחקירות רשויות המס. אלה, לשיטת ההגנה, היו רלבנטיות לטענותיה בדבר מחדלי חקירה (פ/180 ש' 26). עדותו אופיינה בניסיון של ההגנה "לחלץ" מפי העד אמירות אודות כללים המחייבים את החוקרים לאסוף סוגים שונים של חומרי חקירה ולבצע פעולות חקירה מסוימות, בעוד שהעד השיב כי נושאים אלה מסורים לשיקול דעתם של החוקרים בהתאם לטיב העניין הנבדק. אמירתו זו מקובלת עלי, כמו גם התהיות שחזר והשמיע בשאלה מדוע ביקשה ההגנה להעידו.

108. גם עדותו של עד נוסף, מר **ברוך מאירסון**, לא הייתה רלוונטית: העד טען שליווה את הנאשם בשלבי החקירה והמשפט והתמקד בסוגיית השימוע, שההגנה כלל לא העלתה בסיכומיה ושהוכרעה זה מכבר, בהחלטה מיום 2.10.14.

109. פרשת ההגנה לא הציגה, אפוא, ראיות משכנעות שיסייעו לנאשם, ולהיפך: חיזקה אלמנטים שעלו בפרשת התביעה ואשר פועלים לחובתו.

הימנעות הנאשם מהבאת עדים ומסמכים

110. כידוע, הימנעות מהבאת ראיה עשויה לפעול לחובת נאשם, מקום בו ניתן היה לצפות ממנו להביאה. השימוש באפשרות זו ייעשה בזהירות, בשים לב למעמדו ויכולותיו המוגבלות של נאשם בהליך הפלילי בהשוואה לתביעה, ואך בהעדרו של הסבר סביר ואמין להימנעות (ראו למשל ע"פ 728/84 **חרמון נ' מדינת ישראל** (19.7.87); תפ"ח (ת"א) 54/98 **מדינת ישראל נ' יקירביץ'** בעמ' 28 (20.1.04)).

111. לאחר בחינה, סבורני שאין מנוס מייחוס משקל ראייתי לחובת הנאשם במישור זה. זאת, בשל שני טעמים מרכזיים.

112. הראשון עניינו בפער שבין מצגיו של הנאשם לעניין יכולתו לתמוך את טענותיו, ובין "מבחן התוצאה". לאורך חקירותיו, כמפורט לעיל, חזר הנאשם וטען שיביא עדים לתמיכה בטענותיו, בדגש על "טענת השכיר", אך לא עשה כן. אפנה גם לדיון לעיל ב"טענת השריפה" אשר, גם לו היתה מתקבלת, התרחשה לדברי הנאשם בעיתו שלאחר החקירה, ולמרות זאת לא הציג הנאשם בפני החוקרים מסמכים שיתמכו בטענותיו. לבסוף, הצהיר הנאשם בפני החוקרים שיביא את העדים לבית המשפט. גם במהלך פרשת ההוכחות חזר וציין כי יש ברשותו עדים שיתמכו בטענותיו וכך טען, למשל, כי יציג עדים לכך שחלואני התייצב במשרדו וחתם עמו על הסכם העסקה בשם "מיזורי" (פ/91). לקראת פרשת ההגנה חזרתי והתרעתי בפניו כי עליו לזמן את עדיו. לאורך מספר ישיבות נמנע מלעשות כן. בעיתו מתקדם, בישיבה מיום 26.2.17, המשיך את המצג לפיו ברשותו עדים רבים שיתמכו בטענותיו כאשר ביקש זימונים לשורה ארוכה מאוד של עדים - עשרים ושישה במספר - שלטענתו הכרחיים להוכחת חפותו. אפשרתי זאת וציידתי את הנאשם בהחלטה מתאימה.

113. בסופו של יום, הנאשם לא הביא את הרוב המכריע של עדים אלה לעדות. רק ארבעה מתוך עשרים וששת העדים הובאו, לצד עדים נוספים שכלל לא נזכרו באותה רשימה. בנוסף, כפי שנסקר לעיל, מתוך שמונה עדי הגנה שהעידו בפועל שלושה היו בעלי רלבנטיות רחוקה ביותר, אם בכלל, ואף אחד מהם לא סיפק ראיות שתוכחנה את "טענת השכיר" של הנאשם.

114. הסבריו של הנאשם להימנעות זו מלהביא עדים ולהציג ראיות להגנתו, הן בשלב החקירה והן במשפט עצמו, לא היו אמינים. בנוגע לשלב החקירה טען שלא בטח בחוקרים (פ/210, ראו לעיל הדיון ב"טענת השריפה"), ובמקום אחר כי לא הבין את בקשת החוקרים ממנו להביא עדים ומסמכים להגנתו, וכי אינו

זוכר "מה היה בדיוק" (פ/228 ש' 25-30). כפי שראינו, טענות מעין אלה אפיינו ניסיונות התחמקות רבים של הנאשם במהלך עדותו. בנוגע להימנעות מהבאת עדי הגנה למשפט העלה הנאשם שלל תירוצים לרבות קוצר הזמן, שהות בקופת חולים, חוסר מענה טלפוני ועוד - ראו למשל ההסברים בפ/228-229 מיום 1.3.17, השימוש החוזר ב"קופת החולים" בפ/258 מיום 6.4.17, והדיונים לעיל בתירוצי הנאשם אודות אי הבאתו של "אבו טאהר" ואודות הפניה לבנקים הפלסטינים. בנוגע לטענת חוסר הזמן, אוסיף ואציין כי זו הועלתה ביום 1.3.17 אך גם לישיבה הבאה, שנערכה ביום 6.4.17, לא הובאו לעדות הרוב המכריע של העדים שזימונם התבקש ביום 26.2.17.

115. הפער בין הצהרות הנאשם ל"מבחן התוצאה", והתנהלותו בנושא, הותירו רושם של מי שאין באמתחתו ראיות לגבות את טענותיו.

116. מכאן לטעם השני, שעניינו בטיב תזת ההגנה: לו אכן הועסק הנאשם כשכיר בשלוש חברות שונות, לאורך שנים, בביצוע פרויקטים בהיקפים של מיליוני שקלים, סביר היה כי יוותר זכר ראייתי לכך: בעדויות (למשל של מי מהמעסיקים או של מי שטיפל בתשלום שכרו של הנאשם בחברות-המנפיקות) ובמסמכים (הסכמי העסקה, תלושי שכר וכיוצא בזה). הפער שבין ציפיה זו לבין חוסר יכולתו של הנאשם להציג ולו מסמך אחד שיזכיר את הסטטוס שלו כשכיר באותן חברות, הוא בולט. זאת בפרט נוכח נוהגו של הנאשם, לדבריו שלו, לשמור העתקי מסמכים לאורך שנים. גם בהקשר זה יש להזכיר את הסבריו הקלושים להעדרם של מסמכים או עדויות, דוגמת "טענת השריפה" שנדונה לעיל או גרסאותיו אודות הסיבה להעדרם של תלושי שכר. עוד אציין כי החוקר חיים כהן העיד שבדק ולא מצא ראיות שיתמכו ב"טענת השכיר" (פ/67), וכי בין העדים שאת זימונם ביקש הנאשם ביום 26.2.17, ושכפועל לא הובאו לעדות, היו עדים שלפי הראיות עבדו בשירות הנאשם לאורך שנים: אחים נוספים שלו, וכן מר אמנון קופלה שנטען כי שימש כמנהל עבודה מטעמו לאורך שנים ולמרות "תחלופת" שמות החברות-המנפיקות על החשבוניות שנמסרו בגין אותן עבודות (לפירוט ראו הדיון לעיל בעדותו של מר פרבר). ההימנעות מהבאתם של כל אלה אך מחזקת את הרושם כי לא יכלו לאשר את "טענת השכיר" שהעלה הנאשם.

117. בשל כל אלה אני מוצא לזקוף את הימנעות הנאשם מהבאת עדים ומסמכים לחובתו. זהו אלמנט נוסף הפועל לביסוס אשמתו.

הקביעות שבעובדה

70 החשבוניות מושא האישום על שם "ב.ע. לבנין", "מ.פ. עץ" ו-"מיזורי" שנמסרו ל"חברה לפיתוח הר חברון", ל"לישטו", ל"חברה לפיתוח קרית ארבע" ול"גינון והשקיה".

118. בחינת מכלול הראיות מביאה אותי לקביעה לפיה הוכח מעל לספק שהנאשם, ולא החברות-המנפיקות, הוא שביצע את העבודות מושא החשבוניות שבכותרת, קיבל את תמורתן והוציא כנגדה את החשבוניות הנדונות לחברות-הלקוחות. מסקנה זו עולה ממישורים שונים המשתלבים זה בזה לכדי תמונה כוללת של פעילות מכוונת, שיטתית ומתוככמת. כך הראיות אודות שליטתו של הנאשם בפעילות הקבלנית הנרחבת והקבועה על כל היבטיה, לרבות הכספיים, והמשך העבודה באותה מתכונת, לרבות זהות הלקוחות, הפועלים והכלים הכבדים וזאת למרות "החלפת" שמות החברות על גבי החשבוניות. כך הכחשתם האמינה של עתאמלה וחלואני כי חברותיהם ביצעו את העבודות ומסקנה מקבילה שעלתה מעדותו של אזגיר. כך האינדיקציות הרבות לשימוש פסול בחברות-המנפיקות להפצת חשבוניות כוזבות, לרבות אינדיקציות הנוגעות למהלכים שסבבו את פעילותו של הנאשם עצמו ושנועדו לאפשרה ולספק לה מסווה: דוגמת

האמצעים שנקט לקבלת תמורת השיקים שהתקבלו כנגד החשבוניות שלא "למוטב בלבד" אותם פרט אצל דוגה למזומנים, דוגמת ידיעתו על הפקדת השיקים "למוטב בלבד" בחשבוניות בנק בשטחים וכישלון להסבירה, חתימת הסכמי העבודה שמאפייניה נדונו לעיל, כזבים שסיפר ללקוחות לרבות אודות "שותפים יהודים", החזקת חותמת של אחת החברות על ידו ושימוש בה לחתימת יפוי כוח, החזקת פנקס חשבוניות של אחת החברות על ידו, הוצאת החשבונית ת/23 על שם "מיזורי" ל"כיסוי" סכום של מאות אלפי שקלים שקיבל הנאשם בגין עבודות שביצע באמצעות "אחים דהדור הפלסטינית", בקשתו לבטל רישום "למוטב בלבד" על שיקים ועוד. לאלה מתווסף כישלון של הנאשם להציג הגנה שניתן לקבלה, הן ברצף גרסאות כוזבות השלוב בהתחמקויות בולטות אותן הציג בחקירותיו ובבית המשפט, ושעצמת הכזב שבהן ודרך הצגתן מחייבות לייחס להן משקל התומך בראיות התביעה, הן בהצגת פרשת הגנה דלה שאינה תומכת בטענותיו והן בהימנעות מהצגת ראיות שניתן היה לצפות להצגתן לו היה ממש בטענותיו.

119. על רקע כל אלה אני קובע, כי טענת הנאשם לפיה ביצע את העבודה מתוקף עבודתו כשכיר בחברות-המנפיקות היא גרסת בדים שלא ניתן לקבלה. הנאשם שימש בתקופה מושא כתב האישום כקבלן מרכזי אשר ביצע עבודות פיתוח בהיקפים משמעותיים עבור מספר חברות, בהן החברות-הלקוחות "גינן והשקיה", "החברה לפיתוח הר חברון", "החברה לפיתוח קריית ארבע" ו"לישטו". הנאשם עבד תחילה באמצעות חברת "אחים דהדור הפלסטינית" אך נקלע לקושי שלא אפשר לו לספק עוד לספק חשבוניות של חברה זו. אז החל להשתמש בחשבוניות מס כוזבות על שם החברות-המנפיקות וזאת כדי "לכסות" על העבודות שהמשיך לבצע, באותה מתכונת, עבור החברות-הלקוחות. הנאשם סיפק את החשבוניות שבכותרת לחברות-הלקוחות וקיבל מהן את התמורה בשיקים. האופנים בהם עשה שימוש בשיקים, והאמצעים שנקטו כדי לשוות מראה תקין לפעילותו ולהסוות את אופיה הפסול, פורטו לעיל.

המדובר בחשבוניות בסכום עסקאות כולל של 5,013,762 ₪, ממנו סכום מס ערך מוסף של 693,336 ₪ (בהתבסס על הסיכום שבכתב האישום).

120. אשר למישור העובדתי של היסוד הנפשי: נוכח שליטתו של הנאשם בפעילות ברי כי היה מודע לטיב מעשיו, לרבות לטיבן הכוזב של החשבוניות. בנוסף, בכתב האישום נטען כי הנאשם פעל כדי להביא לכך שהחברות-הלקוחות יתחמקו מתשלום מס. איני סבור שמטרתו בביצוע העבירות התמקדה באינטרס של החברות-הלקוחות, או כי ביקש לסייע להן להתחמק מתשלום. הנאשם התמקד בעניינו-שלו תוך שבחר לנהל את פעילותו הקבלנית, בהיקפים כספיים של מיליוני שקלים, במסווה של פעילות המבוצעת בידי אחר. באופן זה השיג שניים: הן את "פתרון" הקושי שהתעורר ושמנע ממנו להוציא חשבוניות "מוקאסה", והן התחמקות שלו מתשלום מס בסכום של למעלה משש מאות אלף ₪, שכן עובדת ביצוע העבודות על ידו ולא על ידי החברות-המנפיקות הוסתרה מרשויות המס.

דובר, כך אני קובע, במניעים מעורבים ובהם רצונו של הנאשם להתחמק מתשלום מס. בהקשר זה תוזכרנה החזקה הראייתית לפיה אדם מוחזק כמתכוון לתוצאות הטבעיות של מעשיו. ברי כי הנאשם, שמסר חשבוניות הנושאות שמות חברות שלא ביצעו בפועל את העבודות הרשומות בהן וכך הסתיר את עובדת ביצוע העבודות על ידו מפני הרשויות להן מדווחות החשבוניות, ונקט ב"אמצעי הסוואה" מורכבים כמתואר לעיל כדי שהעובדה שהוא אשר ביצע את העבודות לא תתגלה, ידע כי "תוצאה טבעית" של מעשיו היא כי לא יחויב במס בגין התמורה שקיבל עבור העבודות. הנאשם לא סתר זאת. משכך, לפי החזקה הראייתית, יש לקבוע כי בביצוע המעשים התכוון להתחמק מתשלום מס. למעלה מן הצורך אזכיר גם את "הלכת הצפיות" שעוגנה בסעיף 20(ב) לחוק העונשין ואשר קובעת כי "ראייה מראש את התרחשות התוצאות כאפשרות קרובה לוודאי, כמוה

כמטרה לגרמן". מאותם נימוקים אני קובע שהנאשם ידע, כאפשרות קרובה לוודאי, שפעולותיו האסורות יובילו לכך שלא יחויב במס בגין התמורה שקיבל עבור העבודות, ועל כן יש לראותו כמי שהתכוון להתחמק ממס.

20 החשבוניות מושא האישום על שם "ל.ר. אופק" ו"מיזורי" שכנטען נמסרו ל"טיולי נעמה".

121. אני סבור כי התביעה עמדה בנטל הנגזר מחובת ההוכחה הנדרשת בפלילים, בנוגע לחשבוניות אלה.

122. אני ער לאלמנטים הקיימים בנוגע להן ואשר פועלים לחובת הנאשם. בחקירותיו התחמק ממענה בנוגע לחשבוניות האמורות ולגבי החברות "ל.ר. אופק" ו"טיולי נעמה". הוא סירב להשיב האם הוא מכיר את "טיולי נעמה" ואת חשבוניותיה (ת/א עמ' 6). עוד טען שאינו מכיר את "ל.ר. אופק" ואת החשבוניות הנדונות (ת/א עמ' 6), אך כשהוטח בו שנעמה מ"טיולי נעמה" טוענת שמסר לה את החשבוניות עבור עבודה שביצע, שמר על זכות השתיקה (שם).

123. בעדותו בבית המשפט, כשנשאל הנאשם מדוע התנהל כך בחקירה ניסה להיתלות בתירוץ החוזר ונשנה לפיו לא הבין את שאלות החוקרים (פ/219 ש' 4). כשנחקר בנוגע לעבודות שביצע עבור "טיולי נעמה" התנהל בצורה האומרת דרשני: תחילה אישר שביצע עבודות עבור החברה והחל לפרט את טיבן כשהוא מאשר את שאלות הפרקליטה (וככל הנראה לא מבין עדיין כי היא מעמתת אותו עם תכנים הכתובים בחשבוניות הרלבנטיות - פ/219). אז ביקשה הסנגורית להתנגד, והנאשם יצא מהאולם. כששב, חל מפנה בהתנהלותו. לשאלות דומות לאלה להן ענה בשטף טרם יציאתו, השיב הפעם כי הוא אינו זוכר את פרטי העבודות "העבודה שאנחנו עושים לפני 6 חודשים אני שוכח ממנה" (פ/221-220). הוא הכחיש כי החשבוניות הרלבנטיות הן שלו ושכח לפקודת מי נרשמו השיקים באמצעותם שילמה לו "טיולי נעמה" בגין העבודות. בשלב זה נשאל האם בתקופה הרלבנטית עבד עבור "טיולי נעמה" גם באופן עצמאי, שאלה שתשובה שלילית לה משמעותה כי התשלום בגין העבודות הופנה לחברות-המנפיקות. הנאשם הבין את משמעות השאלה וניסה להתחמק ממענה "היה עבודה. אני לא זוכר בדיוק". כשהשאלה חזרה על עצמה ומשהבין שיידרש להשיב, ענה הנאשם בחיוב ואף טען כי נמנע מלהוציא לנעמה חשבוניות בגין העבודות "הפרטיות" וקיבל את תמורתן במזומן - היינו, אישר כי ביצע עבירות מס (פ/221). התחמקותיו בנושא המשיכו עת נשאל האם לצד "מ.פ. עץ", "ב.ע. לבנין" ו"מיזורי" עבד כשכיר עבור חברות נוספות שאז, בשורת תשובות מהוססות, טען שאינו זוכר, וכן כאשר הוצגו לו אלמנטים מפלילים מגרסתה של נעמה והוא התחמק ממענה ענייני "היא יכולה להגיד מה שהיא צריכה..." (פ/222 ושוב בפ/223). הכזב שבגרסתו בלט עת טען שלא עומת עם הדברים בחקירתו. כשהוצג לו שעומת עמם אך בחר לשמור על זכות השתיקה נאחז, שוב, בטענה לפיה לא הבין את השאלות בחקירה (פ/223 ש' 12-4).

124. התנהלות זו מטילה חשד כבד על הנאשם בנוגע לחשבוניות הנדונות. קווי הדמיון בינה לבין התנהלותו וגרסאותיו בנוגע ליתר החשבוניות מושא האישום הם בולטים. אלא, שאיני סבור כי אשמתו הוכחה ברמה הנדרשת להרשעה בפלילים.

ניתן לקבוע כי הנאשם ביצע עבודות עבור "טיולי נעמה", משאישר זאת. התנהלותו בחקירה ובבית המשפט מוסיפה ומסבכת אותו בביצוע העבירות שיוחסו לו. ועם זאת, אני יכול לקבוע שהוכח מעל לספק סביר כי החשבוניות שבכותרת מתעדות את העבודות שביצע, או כי הוא שהנפיק ומסר אותן ל"טיולי נעמה". אני ער לקווים המקבילים בין העבודות שאישר בעדותו לבין תוכן חלק מהחשבוניות הנדונות, ולכך שבין החשבוניות שנמסרו ל"טיולי נעמה" מצויות גם חשבוניות של "מיזורי" בה השתמש הנאשם גם בעבודתו עם חברות-לקוחות אחרות, אך לא די בכך. בעלת "טיולי נעמה", גב' נעמה רוזנפלד, לא הובאה לעדות בשל מצבה הרפואי. גם

הבעלים הרשום של "ל.ר. אופק" (לפי ת/5), מר מוחמד חסוה, לא העיד וזאת, לפי התביעה, משום שלא אותר. 125. אציין כי חשדות עלו גם לגבי חברות נוספות שנזכרו בפרשת הראיות, "אסיל נמרוד" וכן "אחים דהדור הישראלית", אך התביעה לא מצאה להעמיד את הנאשם לדין בגין.

עוד אציין כי ישנם אלמנטים המבדלים את "טיולי נעמה" מיתר החברות-הלקוחות: ראשית, לפי טענות התביעה חשבוניות של "ל.ר. אופק" נמסרו רק ל"טיולי נעמה" ולא ליתר החברות-הלקוחות של הנאשם. זאת, שעה שהנאשם עשה שימוש מעורב בחשבוניות של יתר החברות-המנפיקות אותן סיפק לחברות-הלקוחות. שנית, בכרססת של החלפן דוגה, שתיעד את פריטת השיקים שביצע הנאשם אצלו לאורך שנים מופיעים, מבין החברות-הלקוחות הנזכרות בכתב האישום, שיקים של "לישטו", "החברה לפיתוח" (כך במקור) ו"גינון והשקיה". אין רישום שיקים של "טיולי נעמה". אני ער לכך שהדבר עשוי לנבוע מסיבות המתיישרות עם תזת התביעה, כגון רישום השיקים "למוטב בלבד" או תשלום כנגד החשבוניות שלא באמצעות שיקים, אך תיתכנה גם סיבות המתיישרות עם תזת חפות.

126. בשל כל אלה, מתעורר ספק סביר בשאלה האם הנאשם מסר את החשבוניות שבכותרת והאם הן מתעדות עבודות שהוא עצמו ביצע.

ניתוח העבירות

127. נוכח קביעתי לעיל לפיה, מחמת הספק, לא ניתן לייחס לנאשם אחריות למסירתן של 20 החשבוניות המפורטות בכתב האישום ל"טיולי נעמה", יש לזכותו מן העבירות שיוחסו לו בנוגע לחשבוניות אלה.

128. מנגד, יש להרשיע את הנאשם בעבירות בנוגע ל-70 החשבוניות שנמסרו ליתר החברות-הלקוחות:

זאת, תחילה, ב-70 עבירות לפי סעיף 117(א)(5) לחוק מע"מ. הנאשם מסר לחברות-הלקוחות, פעם אחר פעם, שבעים חשבוניות כוזבות אשר נשאו את שמותיהן של החברות-המנפיקות, הגם שאלה לא ביצעו בפועל את העבודות המפורטות בחשבוניות. מסירת חשבוניות מעין אלה, המכונות לעתים "חשבוניות זרות", מהווה עבירה על הסעיף האמור משהמוסר אינו זכאי להוציאן. כל מסירה מגבשת עבירה עצמאית (השוו: ע"פ 104/89 מדינת ישראל נ' דרורי (19.3.90)). הנאשם ביצע את מעשיו במודע, ובכלל זה ידע על אופיין הכוזב של החשבוניות. בכך ביצע את העבירות הנדונות.

129. בכתב האישום יוחסו לנאשם גם עבירות לפי סעיפים 117(ב1) ו-117(ב2)(3) לחוק מע"מ. בכך, לטעמי ובהתייחס לסעיף 117(ב1), שגתה המאשימה בייחוסו של סעיף עבירה בלתי מתאים. כפי שפורט לעיל, איני סבור כי מטרתו של הנאשם בביצוע המעשים הייתה להביא לכך שהחברות-הלקוחות תשתמטנה מתשלום מס. סביר שהנאשם אף ידע כי החברות-הלקוחות תעשינה שימוש בחשבוניות שסיפק להן בדיווח לרשויות המס ולא הייתה לו סיבה להניח שלא תשלמנה את המס הנקוב בהן.

130. ועם זאת, לבית המשפט מסורה סמכות להרשיע נאשם גם בעבירה אחרת המתגלה מן העובדות שהוכחו, ובלבד שניתנה לנאשם הזדמנות סבירה להתגונן. זאת, לפי סעיף 184 לחוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב], תשמ"ב-1982. הדבר מעורר שלוש שאלות: האם העובדות מציגות עבירה אחרת שביצע הנאשם, האם ראוי לעשות שימוש בסמכות האמורה שהיא סמכות שבשיקול דעת ולהרשיעו בעבירה האחרת, והאם ניתנה לו הזדמנות סבירה להתגונן.

131. התשובה לכל השאלות הללו היא בחיוב. אשר לשאלה הראשונה, קביעותי לעיל, בדגש על היסוד הנפשי-חפצי, מקימות לנאשם אחריות בעבירה לפי סעיף 117(ב) לחוק מע"מ. סעיף זה עוסק בשורת מעשים

אסורים המבוצעים במטרה להתחמק או להשתמש מתשלום מס. כפי שנקבע לעיל, הנאשם החזיק במטרה שכזו בביצוע המעשים. הוצאת החשבוניות "הזרות" בידי הנאשם מהווה עבירה לפי סעיף זה. כך לפי ס"ק (3) העוסק במי ש"הוציא חשבונית מס או מסמך הנחזה כחשבונית מס, מבלי שעשה או התחייב לעשות עסקה שלגביה הוציא את החשבונית או את המסמך האמור". בפסיקת בתי המשפט הובהר כי אין מקום לאבחן לענין זה בין הוצאתן של חשבוניות "פיקטיביות" (מונח המתייחס לחשבוניות שהעבודה הרשומה בהן לא בוצעה כלל) ובין הוצאתן של חשבוניות "זרות", שהשם המתנוסס עליהן אינו של מבצע העבודה בפועל:

"חשבוניות אמורות לשקף מצב עובדתי נכון כאשר מי שמופיע בהן הוא ספק השירות או ספק הסחורה ולא אדם אחר. כאשר החשבוניות אינן מעידות אמת על עצמן, מכל סיבה שהיא, אין כל וודאות שהן מייצגות אכן עבודה שבוצעה. אפשר לומר כמעט בוודאות כי ברור על פניו שהמסים המתחייבים לא יגיעו לשלטונות המס - לא מע"מ ולא מס הכנסה - ובאופן כללי מדובר במעשה מרמה מובהק וחד משמעי שכל כוונתו להונות את שלטונות המס" (ע"פ 70399/05 **אוליבר נ' מדינת ישראל** (1.5.05)).

"ההלכה היא שאין נפקות לאבחנה בין חשבוניות "פיקטיביות" לחשבוניות "זרות" לצורך ההרשעה על-פי סעיף 117(ב), שכן בגדרי חשבונית פיקטיבית נכנסות גם חשבוניות זרות. דהיינו, חשבוניות אשר הצדדים האמיתיים העומדים מאחריהן אינם אלו המופיעים על גביהן, ובשני המקרים זו עבירה" (ע"פ (ת"א) 71577/04 **נובל אנטרפרייז בע"מ נ' מדינת ישראל** (28.7.06)).

"סעיף 117(ב)(3) הוא הסעיף הכללי שדן בהנפקה של חשבונית פיקטיבית או חשבונית זרה, במטרה שמי שהנפיק את החשבונית יתחמק או ישתמש מתשלום מס [...]"

עצם ההנפקה או השימוש בחשבונית פיקטיבית או זרה, תוך מודעות להיותה פיקטיבית או זרה, מקיימת את היסוד הנפשי של "במטרה להתחמק או להשתמש מתשלום מס" (רע"פ 9008/01 מדינת ישראל נ' א.מ. תורג'מן בע"מ (בפירוק) פ"ד נח(4) 439, 443 (2004); רע"פ 1054/07 צמרת אויאשן 1978 בע"מ נ' מדינת ישראל (פורסם בנבו) (6.2.2007) (ת.פ. (רמ') 3690-12-10 **מדינת ישראל נ' נימנו** (21.2.16)).

מכאן, שהוצאת החשבוניות ה"זרות" בידי הנאשם מהווה עבירה על ס"ק (3). מעשיו הולמים גם את ס"ק 117(ב)(8), הדן בשימוש "בכל מרמה או תחבולה" לצורך ההשתמטות ממס. כפי שצוטט לעיל מפרשת **אוליבר**, הוצאת ומסירת החשבוניות הכוזבות מהווה, בפני עצמה, מעשה מרמה. לכך התווספו, בעניינו של הנאשם, מעשי מרמה נוספים בכזבים שסופרו ללקוחות, בחתימת "הסכמי עבודה" עמם לרבות בידי מתחזים וזאת הגם שהחברות המנפיקות כלל לא ביצעו את העבודה בפועל, במהלכים המורכבים לפריטת השיקים שהתקבלו נגד החשבוניות, בנשיאת חותמת ופנקס חשבוניות של החברות-המנפיקות ועוד. כל אלה נועדו לאפשר את ההשתמטות ממס.

לפי סעיף 117(ב)(3) לחוק מע"מ, העבירות שביצע הנאשם על סעיף 117(ב) נעברו בנסיבות מחמירות. אלה נגזרות מסכומי המס מהם התחמק, העולים על כפל הסכום הקבוע כקנס בסעיף 61(א)(4) לחוק העונשין, תשל"ז-1977.

132. התשובות לשתי השאלות הנוספות: האם ראוי להפעיל את הסמכות לפי סעיף 184 הנזכר לעיל והאם ניתנה לנאשם הזדמנות סבירה להתגונן, שלובות זו בזו:

"סעיף 184 לחוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב], תשמ"ב-1982 הקובע את סמכות בית המשפט, אינו מתייחס לעבירה האלא למערכת העובדתית... הוראה הזו משקפת את שתי המטרות של סדר הדין - גילוי האמת והבטחת זכות הנאשם למשפט הוגן - ואת הזיקה בין שתי המטרות הללו. שכן,

מתן הזדמנות לנאשם להתגונן מפניה הראיות המפלילות את אפשר ברורנאות שלה עובדות" (ע"פ 7832/00 יעקובוב נ' מדינת ישראל (20.1.02)).

שקילת המטרות האמורות: הזכות למשפט הוגן, ותכלית המשפט שבגילוי האמת ועשיית צדק, מחייבת במקרה זה להשתמש בסמכות הנדונה. הנאשם ביצע עבירות מס בתחום ניכר ובהיקפים נרחבים: בסכום עסקאות כולל של למעלה מחמישה מיליון ₪, תוך התחמקות ממס בסכום העולה על שש מאות אלף ₪. העבירות נפרשו על פני תקופה ובוצעו בצורה שיטתית באמצעות עשרות חשבוניות הנושאות את שמן של מספר חברות שונות. הנאשם פעל בכוונת מכוון ובתחום שרכיביו הוצגו לעיל ואשר כלל מערך של אמצעים להסוואת הפן הפסול של השימוש בחשבוניות הזרות תוך אפשר קבלת תמורת החשבוניות ושימוש בה. לא דובר "אך" במודעות שלו. הרשעה לפי סעיף 117(ב) מחייבת לשיטתי על מנת לשקף בצורה צודקת את טיבם האמתי של מעשיו הפסולים. תוצאה אחרת תחטא, לטעמי, למטרות ההליך.

זאת ועוד, תוצאה זו לא תבטא פגיעה כלשהי בזכותו של הנאשם למשפט הוגן. ה"הזדמנות להתגונן" עוסקת, כאמור, במערכת העובדתית ולא בסעיף העבירה. זו הייתה, ונותרה, אותה מערכת עובדתית בה עסק המשפט ומפניה התגונן הנאשם לרבות בטענה לפיה עבד כשכיר בחברות-המנפיקות. הנאשם ניסה להראות כי מדובר בחשבוניות אותנטיות, ואותו קו הגנה רלבנטי גם לסעיף 117(ב). שינוי סעיף העבירה אינו נוגע לאלמנט כלשהו בהגנתו. בנוסף אציין כי בעיצומו של הליך, בהחלטה מיום 3.4.17, הודעתי להגנה כי עליה להתגונן גם בפני אפשרות הרשעת הנאשם לפי סעיף 117(ב). בישיבת ההוכחות שנערכה לאחר מכן, או בסיכומי ההגנה, לא הועלתה טענה בנושא, בקשה לשנות מתזת ההגנה או מן התשובה לאישום או בקשה לאפשר שהות נוספת לצורך הבאת ראיות נוספות בעקבות ההחלטה האמורה.

בשל כל אלה יש להרשיע את הנאשם ב-70 עבירות לפי סעיפים 117(ב) ו-117(ב2)(3) לחוק מע"מ.

טענות נוספות של ההגנה

133. אלה הועלו בסיכומיה, שהתמקדו בטענות שונות למחדלי חקירה. נטען כי מחדלים אלה גרמו לנאשם ל"נזק ראייתי רב", וכי הם מבססים לו "הגנה מן הצדק".

134. נוכח בחירתה של ההגנה להתמקד בטענות האמורות, עלי לחזור ולהזכיר "מושכלות ראשונים" באשר לבחינת טענות מסוג זה. פסיקת בית המשפט העליון עמדה על מגמת העיסוק הגובר בטענות האמורות בהליכים פליליים, וזאת בניסיון להסיט את תשומת הלב מן החומר הראייתי הקיים לעבר מידע "חסר" כנטען. ראו למשל ע"פ 5417/07 בונר נ' מדינת ישראל, פס' 17 (30.5.13). קשה שלא להתרשם כי מגמה זו השפיעה גם על בחירתה של ההגנה בהליך זה. יתר על כן, טענות למחדלי חקירה אינם "מטה קסם" המוביל לזיכוי, וזאת גם במקרים בהם בדיעבד, לאחר ליבון הנתונים בישיבות ההוכחות, יכולה ההגנה להצביע על פעולה כזו או אחרת שניתן היה לבצעה בשלב החקירה. "מחדלי חקירה אין בהם כשלעצמם כדי להביא לזיכוי של נאשם, אם חרף מחדלי החקירה הונחה תשתית ראייתית מספקת להוכחת אשמתו בעבירות שיוחסו לו" (ע"פ 3947/12 סאלח נ' מדינת ישראל, פיס' 44 (21.1.13)). "כאשר נטענת מפיו של נאשם טענה בדבר מחדלים מעין אלה, מוטל על בית-המשפט לשאול את עצמו אם המחדלים הם כה חמורים ויורדים לשורשו של עניין, עד כי קם חשש שהנאשם יתקשה להתמודד כראוי עם חומר הראיות העומד נגדו, והגנתו תימצא חסרה ומקופחת... משקלו והשפעתו של המחדל החקירתי נבחנים לא רק בהתייחס למחדל החקירתי כשהוא לעצמו, אלא תוך שקלולו לאור מכלול הראיות שהונחו בפני בית-המשפט..." (ע"פ 557/06 עלאק נ' מדינת ישראל פיס' 29 (11.4.07)).

135. יישום מבחנים אלה לענייננו מגבש מסקנה לפיה אין בטענות ההגנה לערער את התשתית הראייתית המוצקה, המבססת את אשמת הנאשם בעבירות שנדונו לעיל. טענות המחדל נושאות אופי רחוק. רובן המכריע לא בורר בפרשת ההוכחות ולא בוסס אלא הוצג בסיכומים ולקראת סוף ההליך, בצורה של רשימת חומרים ופעולות שאינם מצויים בחומר החקירה (סיכומי ההגנה, עמ' 6 ואילך). זאת, ללא הוכחה כיצד היה מצבו של הנאשם משתנה לו נאספו אותם חומרים שההגנה סבורה כי ניתן היה לאסוף, וללא הסבר מדוע ההגנה עצמה לא פעלה להצגת חומרים אלה, באמצעות בקשת החומר מהתביעה או הבאתו בעצמה. חומרי החקירה שהוצגו בפועל הם רלבנטיים ומקיפים, ולא התרשמתי כי דובר בחקירה חלקית או "ממוקדת מטרה" כטענת ההגנה. וודאי שלא הוכחו פגמים בהתנהלות החוקרים שעשויים להקים "הגנה מן הצדק".

136. אסקור את הטענות עצמן: הטענה לפיה הנאשם הועסק בידי עלי דוויאת וכי היה מקום להעיד את האחרון מטעם התביעה נדונה לעיל, ולא אחזור על הדיון. גם הטענה הנוגעת להימנעות מבדיקת "חשבונות הבנק של החברות בשטחים" (כלשון ההגנה בסיכומיה) נדונה לעיל והסברתי שם מדוע אין בה לסייע לנאשם. אציין כי סוגיה זו דווקא בוררה בעדות החוקר אלי עמון, שהסביר את קשיי הרשויות החוקרות בישראל לקבל מידע מבנקים ברשות הפלסטינית (פ/111). הטענה לפיה עדותו של אזג'יר "לא נבדקה" היא גורפת והוצגה בצמוד לרשימת פעולות אפשריות שחלקן רחוקות ביותר. סבורני כי הנתונים שהובאו בפני בית המשפט אפשרו להעריך את עדותו של אזג'יר, הערכה שתוצאותיה הובאו לעיל. אשר לפעולות חקירה אפשריות נוספות עליהן הצביעה ההגנה (ביצוע עימותים, איסוף מסמכי הנהלת חשבונות של החברות, ביצוע השוואת חתימות של בעלי החברות למסמכים שנאספו, או זימונו של עו"ד זינגר לחקירה), הרי שלחוקרים מסור שיקול דעת לבצע את הפעולות הדרושות לפי הבנתם, ולעולם ניתן יהיה להצביע על פעולות אפשריות נוספות, לרבות פעולות שעשויות היו להיות רלבנטיות או חלק מ"חקירה אופטימלית" בעולם נטול אילוצים. לא התרשמתי כי אי-ביצוע הפעולות אותן הציעה ההגנה עולה כדי מחדל שיש בו להביא לזיכוי הנאשם כפי שהתבקש בסיכומיו. בנוסף, ההגנה לא הראתה מדוע נדרשו עימותים וכיצד היו תורמים להגנת הנאשם. לבסוף, לא היה מקום לתלונת ההגנה, בסיכומיה, על כך ש"בית המשפט הנכבד לא נתן לזמן עד זה (מר חילווי) שוב לעדות. זימון נוסף - היה יכול עו"ד זינגר לזהות את העד בבית המשפט". כשביקשה לזמן את מר חלוואני לעדות נוספת (יצוין כי ביקשה, לפרקים, לזמן לחקירה מחודשת את כל עדי התביעה) לא טענה ההגנה כי הדבר דרוש לצורך זיהויו בידי עו"ד זינגר.

137. טיעון נוסף שהעלתה ההגנה הוא כי החברות-הלקוחות נהגו לפעול מול קבלני המשנה שלהן בדרך של פעולה מול נציג החברה הקבלנית ללא בירור או היכרות עם בעלי החברה ומבלי לדרוש ייפוי כוח בכתב. זאת, בהיסמך על מספר עדים שאמרו זאת. בטיעון זה אין לסייע לנאשם. ראשית, משום שלפי הראיות הנאשם לא פעל כנציג אמת של אחרים אלא כקבלן עצמאי, ואף הציג עצמו ככזה (ולכל היותר כשותף בחברות קבלניות) בפני חלק מהלקוחות. שנית, משום שמידת ההקפדה (או חוסר ההקפדה) של החברות-הלקוחות אינה מראה כי הנאשם פעל כדין ולכל היותר יכולה להסביר כיצד צלחו מעשי הנאשם לאורך תקופה.

138. בסיכומי ההגנה הועלו סוגיות נוספות שנדונו לעיל ולא אחזור עליהן. כך למשל טענות כנגד מהימנות עדויות בעלי החברות-המנפיקות או כי ביקשו "למלט עצמם מן הדין" (התמיהה מדוע ינסו לעשות כן לו אכן העסיקו את הנאשם בצורה לגיטימית נדונה לעיל), השלכת אי-הבאתם לעדות של בעלי "ל.ר. אופק" ו"טיולי נעמה", או עדותו של עו"ד זינגר ונפקויותיה.

הכרעה

139. הנאשם מורשע בשבועים עבירות על סעיף 117(א)(5) לחוק מע"מ, ובשבועים עבירות על סעיף 117(ב)(3) ו-(8) בשילוב סעיף 117(ב)(2)(3) לחוק מע"מ. הנאשם מזוכה מיתר העבירות שיוחסו לו בכתב האישום.

ניתנה היום, כ"ח אייר תשע"ז, 24 מאי 2017, במעמד הצדדים